

Riikka Tolvanen

**RAJATONTA LIIKETTÄ!
Soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston
kehittäminen Kouvolassa
liikuntatapahtuman avulla**

Opinnäytetyö
Sosionomi YAMK

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät

Riikka Tolvanen

Tutkinto

Sosionomi YAMK

Aika

Toukokuu 2017

Opinnäytetyön nimi

Rajatonta liikettä! Soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston kehittäminen Kouvolassa liikuntatapahtuman avulla

130 sivua
21 liitesivua

Toimeksiantaja

Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry

Ohjaaja

Lehtori Miia Heikkinen, toiminnanjohtaja Katja Valkeinen, (ent.) Mia Kalpa

Tiivistelmä

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen kehittämistyö, joka tutki soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston syntymistä, kehittymistä ja toimintaa toiminnallisen tapahtuman kautta. Kehittämistyön tarve nousi erityistä tukea tarvitsevien lasten harrastusmahdollisuuksien vähäisestä tarjonnasta ja soveltavan liikunnan kehittämisen tarpeesta Kouvolassa. Opinnäytetyön keskiössä nähtiin yhteistyöverkoston kehittäminen ja sitä kautta vaikuttaminen Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkoston aktivoimiseen, sillä tulevaisuuden ja jatkumon kannalta menestyksenkäs yhteistyö on edellytys myös soveltavan liikunnan kehittymiselle.

Tapahtuma suunniteltiin erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille, joille liikkuminen ja harrastaminen eivät ole itsestäänselvyyksiä. Tapahtuma luotiin kaikille avoimeksi ja soveltuvaiksi, ja sinne olivat tervetulleita kaikki liikkumisesta kiinnostuneet. Tapahtuma esitteli erilaisia harrastuslajeja ja vammaisurheilua. Tapahtumalla haluttiin nostaa esiin soveltavan liikunnan mahdollisuudet, osallistujien yhdenvertaisuus sekä lisätä eri toimijoiden tietoutta ja mahdollistaa moniammatillinen yhteistyö yli vanhojen kuntarajojen.

Kehittämistyön menetelmiä olivat osallistuva havainnointi ja teemahaastattelut. Saatu aineisto koostui niiden lisäksi lukuisista dokumenteista. Aineiston käsittelyssä käytettiin sisällönanalyysin menetelmiä. Lisäksi kehittämistyössä käytettiin palvelumuotoilun menetelmiä, joilla pyrittiin avaamaan tapahtuman kokonaisuus yksityiskohtineen.

Opinnäytetyön tulokset olivat rohkaisevia. Luotu yhteistyöverkosto oli aktiivinen ja sitoutunut. Tapahtumasta saatiin onnistunut ja myönteinen kokemus sekä toimijoille että asiakkaille. Tapahtuman myötä toimijat solmivat uusia, keskinäisiä yhteistyökuvioita sekä uusia asiakassuhteita. Lisäksi verkosto edesauttoi muun muassa soveltavan luistelun harrastusryhmän käynnistystä. Työn luotettavuus pyrittiin osoittamaan tarkalla dokumentoinnilla ja kriittisellä tarkastelulla. Vaikka yhteistyöverkosto kehittyi toimivaksi kokoonpanoksi, on menestyksellisen kehittämisen edellytys jatkossakin aktiivinen ja motivoitunut työryhmän vetäjä. Myös erityislapsiperheiden parempi näkyvyys ja kuuluvuus tulevat olemaan palvelujen kehittämisen kannalta avainasemassa.

Asiasanat

Kehittämistyö, erityistä tukea tarvitseva lapsi, yhteistyöverkosto, tapahtuma, soveltava liikunta

Author (authors)

Riikka Tolvanen

DegreeMaster of Social Ser-
vices**Time**

May 2017

Thesis Title Rajatonta Liikettä! Development of Adapted Physical Coopera-
tion Network in Kouvola Sports Event Through

130 pages

21 pages of appendices

Commissioned by

Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry

Supervisor

Miia Heikkinen, Senior Lecturer, Mia Kalpa (ex) Manager / Katja Valkeinen Manager

---

Abstract

The thesis is qualitative development research, which investigated the development and activity of adapted physical activities in connection with a functional event. The need for research arose from short supply of recreational opportunities to children with special needs, and the need to the development of adapted physical activity in Kouvola. The objective of thesis was development of collaboration network and influencing adapted physical activity network of Kymenlaakso. Successful collaboration between active networks is prerequisite to development of services in the future.

The event was designed for children with special needs. The event was public and suitable for everyone who is interested in physical activity. Various hobbies and sports of the disabled were demonstrated in the event. The event raises attention to the possibilities of adapted physical activity and equality of participants. The aim was also to increase know-how of different actors and enable multi-professional cooperation.

The method of thesis was participative observation and focused interview. The material consists of several documents. Content analysis was used to process the material. Furthermore, service design methods were used to describe the event details. The results of the research were encouraging. The cooperation network created was active and committed. The event was successful and positive experience for actors and customers. Actors created new, mutual cooperation patterns and new customer relationships.

The network also helped to start up adapted ice-skating. The reliability of the thesis was demonstrated by exact documentation and critical inspection. The collaboration developed functional constitution of various actors, but still successful development of services requires a proactive and motivated working group leader. Also better visibility of families with children with special needs will play the key role in the development of services.

Keywords

Development research, Children with Special Needs, Collaboration Network, Event, Adapted Physical Activity

ALKUSANAT

Rajatonta Liikettä! -tapahtuma tavoitti joukon iloisia liikkujia Kouvolassa syyskuussa 2016. Tapahtuma oli ensimmäinen laatuaan, ja sitä oli järjestämässä sitoutunut ja aktiivinen työryhmä, joka omalla työllään onnistui aikaansaamaan innostavan ja positiivisen kokemuksen tapahtumasta. Mitään ei olisi kuitenkaan saatu aikaan ilman ihmisiä – yhteistyöverkostoa, vapaaehtoisia, viranomaisia, tapahtumaan osallistuneita. Ihmiset tekevät tapahtumasta sen järjestämisen arvoisen.

Kiitokset osoitan kaikille niille, joille ne kuuluvat. Opinnäytetyön tilaaja, Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry oli sekä minun että itse tapahtuman tukena koko matkan ajan. Kymenlaakson Liikunta ry, Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry, Kouvolan hyvinvointipalvelut ja Indians toivat tapahtumaan oman panoksensa osallistujien innostavaan liikuttamiseen. Koivukaaren ponitallin rakastettavat ponit ja niiden ammattitaitoiset ohjaajat näyttivät vammaisratsastuksen ulottuvuuksia ja tarjosivat koskettavia kohtaamisia ponien ja osallistujien kesken.

Suuret kiitokset kuuluvat myös kaikille niille vapaaehtoisille, jotka halusivat olla luomassa tapahtumaa omalla avoimella asenteellaan auttaen, opastaen ja innostaen osallistujia yrittämään parhaansa. Valokuvaajien ansiosta saimme tapahtumalle kuvallisen tarinan, joka kertoo ennen kaikkea yhdessä tekemisen ja kokemisen riemusta. Turvallisuuden ammattilaiset, SPR ja Etelä-Suomen Turvamiehet takasivat sekä tapahtumayleisön turvallisen osallistumisen että työryhmän mielenrauhan. Taustalla vaikuttaneet tahot, viranomaiset, lahjoittajat ja sponsorit olivat merkittävä tuki niin suurien kuin pienempienkin osa-alueiden ja vaiheiden onnistumisessa.

Kiitokset osoitan myös työtäni ohjanneille opettajille arvokkaista neuvoista ja opastuksesta, sekä opiskelijakollegoille vilpittömästä tuesta ja kannustuksesta. Työpaikkani joustavuus ja tuki mahdollistivat keskittymiseni projektin valmisteluun ja toteuttamiseen. Suurimman kiitoksen haluan osoittaa rinnallani kulkeneille läheisilleni, joiden rakkaus ja rohkaisu sekä luja luottamus auttoivat minua kulkemaan eteenpäin silloinkin, kun matka tuntui raskaalta ja uuvuttavalta.

Me teimme sen!

SISÄLLYS

ALKUSANAT	4
JOHDANTO	8
1 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	11
2 MENETELMÄT, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA LUOTETTAVUUS	14
2.1 Aiheen, teoreettisen viitekehyksen ja kohderyhmän rajaus	20
2.2 Tapahtuman merkitys yhteistyökumppaneille ja kohderyhmälle	21
3 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVA LAPSI	23
4 LIIKUNNAN MERKITYS YKSILÖN KEHITYKSESSÄ	26
4.1 Erityinen tuki ja liikunta	27
4.2 Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset	30
4.3 Liikkuva lapsuus-hanke	31
4.4 Kymenlaakson terveystuella strategia	33
5 SOVELTAVA LIIKUNTA	34
5.1 Soveltavan liikunnan haasteita	37
5.2 Valtti-hanke	39
5.3 Soveltavan liikunnan tilanne Kouvolassa	40
6 LIIKUNTAPALVELUITA OHJAAVAT LAIT, SÄÄDÖKSET JA ASETUKSET	42
7 AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA	45
8 RAJATONTA LIIKETTÄ! -TAPAHTUMA	48
8.1 Koordinaattorin tehtävät	50
8.2 Yhteistyöverkoston kehittyminen	52
8.3 Rajatonta Liikettä! -tapahtuman yhteistyöverkosto	55
8.4 Rajatonta Liikettä! -tapahtuman sidosryhmät	58
8.5 Suunnitteluvaihe	61
8.5.1 Markkinointi	64

8.5.2	Budjetti.....	66
8.5.3	Luvat ja suunnitelmat.....	69
8.5.4	Vapaaehtoiset.....	70
8.5.5	Suunnittelun viimeistely.....	72
8.6	Tapahtuman toteutus.....	72
8.7	Tapahtumaprojektin päättäminen ja jälkityö.....	79
8.8	Asiakkaiden palaute.....	81
8.9	Yhteistyöverkoston palaute.....	89
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	103
9.1	Opinnäytetyön viitekehyksen ja menetelmien arviointi.....	103
9.2	Kehittämistyön tavoitteiden saavuttaminen.....	105
9.3	Tapahtuman tavoitteiden saavuttaminen	107
9.4	Tulevaisuus ja kehittyminen.....	108
9.5	Luotettavuus.....	111
10	ITSEARVIOINTI.....	112
	LÄHTEET.....	117
	KUVALUETTELO	126

Kuva 1: Sidosryhmät

Kuva 2: Onnistuneen tapahtuman malli

Kuva 3: Banderolli

Kuva 4: Mainos Kouvolan Sanomissa

Kuva 5: Koordinaattori briiffaamassa

Kuva 6: Kuperkeikkoja

Kuva 7: Tervetuloa tapahtumaan

Kuva 8: Koivukaaren ponitalli

Kuva 9: SPR

Kuva 10: Ratakelaaja Niko Ristiranta

Kuva 11: Mörkölakanan syöttäjä

Kuva 12: Asiakkaan palvelupolku

Kuva 13: ”Mikä jäi päällimmäisenä mieleen?”

Kuva 14: Kehittämisehdotukset

Kuva 15: Lajien kiinnostavuus

Kuva 16: Markkinointikanavien käyttö

Kuva 17: Soveltavan luisteluryhmän, Rautaisten, välineistöä

LIITTEET

Liite 1. Service Blueprint

Liite 2. Tapahtuman mainos

Liite 3. Tapahtumapassi

Liite 4. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

Liite 5. Asiakaspalautelomake

Liite 6. Lajipisteet ja sijoittuminen

Liite 7. Yhteistyökumppanit

Liite 8. Tempurata

Liite 9. Teemahaastattelun runko

JOHDANTO

Lasten ja nuorten liian vähäinen liikkuminen ja liikunnan harrastaminen ovat nousseet viime vuosina isoksi yhteiskunnalliseksi huolenaiheeksi, johon on pyritty kiinnittämään tehokkaammin huomiota. Istumisen lisääntyminen alkaa olla jo kansainvälisesti huomioitu huoli. Runsaasta paikoillaan olemisen ja istumisen kielteisistä vaikutuksista lasten ja nuorten terveyteen, riippumatta heidän fyysisen aktiivisuutensa määrästä, löydetään jatkuvasti uusia tutkimuksia (Sääkslahti 2015, 69).

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi syksyllä 2016 päivitettyt valtakunnalliset lasten päivittäistä liikkumista, eli varhaisvuosien fyysistä aktiivisuutta, koskevat suositukset. Uusien suositusten mukaan alle 8-vuotiaiden lasten päivään pitäisi sisältyä vähintään kolme tuntia liikuntaa eri muodoissa. Vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten liian vähäinen liikunta nähdään silti valtaväestöä yleisempänä.

Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja heidän perheensä eivät välttämättä tiedä, mikä laji tai liikuntamuoto on soveltuva, mistä sopiva harrastuspaikka löytyy, miten sinne pääsee ja kelpaako sinne mukaan. Vastaavasti urheiluseuroissa pelätään osaamisen ja ohjaajaresurssien riittämättömyyttä. Myös monet ennakkoluulot siitä, ettei vammaisia kiinnosta liikkuminen tai seurassa harrastaminen, elävät sitkeästi. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 2016a.)

Tämän opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry (KVY), jonka toiveesta lähdettiin suunnittelemaan toiminnallista, soveltavaan liikuntaan keskittynyttä päivää syyskauden alkuun. Syntyi koko perheen esteetön liikuntaseikkailupäivä, *Rajatonta Liikettä!* Tämä sovelletun liikunnan päivä toi yhteen monikirjavan joukon eri-ikäisten lasten perheitä sekä moniammatilliset yhteistyötahot, paikalliset seurakunnat ja järjestöt. Toiminnallisuutensa johdosta järjestetty tapahtuma nähdään projektina, jonka tunnusomainen piirre on tavoitteellisuus sekä tietyn ajan puitteissa tapahtunut prosessi (Vilkkä & Airaksinen 2003, 48).

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen kehittämistutkimus, jossa tutkija on keskeisessä roolissa muutoksen organisoinnissa. Kehittäminen käsitteenä on usein käytännöllisten asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. Se voi olla myös uuden taidon ja tiedon siirtämistä. Yleensä kehittämisellä tähdätään jonkinlaiseen muutokseen, jolla tavoitellaan aikaisempia parempia tai tehokkaampia toimintatapoja. Kehittämistutkimuksessa muutoksen aikaansaaminen ei kuitenkaan ole ehdoton edellytys. Muutoksen kohteena tässä tapauksessa nähtiin soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston kehittyminen sekä paremman tiedon saavuttaminen soveltavien liikuntaharrastusten mahdollisuuksista. (Toikko & Rantanen 2009, 16; Kananen 2015a, 33, 39; Kananen 2015b, 68.)

Prosessinomainen kehittämistutkimus rakentui eri toimijoiden sitoutumisesta ja aktiivisesta osallistumisesta toimintaan. Toimijat edustivat kukin eri intressejä, mutta tavoite ja päämäärät ovat yhteiset. Opinnäytetyöstä käytetään lisäksi nimitystä kehittämistyö. Kehittämistyöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä toiminnallista, konkreettista kehittämistä (mitä käytännössä tapahtuu) ja kehittämistutkimus puolestaan viittaa saatavaan aineistoon ja loppuraporttiin (mitä tutkimustuloksia ja teorioita saadaan). (vrt. Toikko & Rantanen 2009, 60)

Kehittämistyöhön yhdistyi siis tutkimuksellinen lähestymistapa, jolla tarkoitetaan tieteellisen tiedon etsintää ja sen soveltamista kehittämistyöhön. Tieteellinen tieto rakentui erityistä tukea tarvitsevien lasten, liikunnan ja soveltavan liikunnan kuvauksesta, verkostotyön tarkastelusta sekä eri toimijoiden ja organisaatioiden tarjoamien palveluiden taustalla olevista laeista ja asetuksista. Tutkimuksellisen lähestymistavan tarkoituksena oli tietämyksen lisääminen. Kehittämistyötä ei toteutettu tutkimustiedon ehdoilla, vaan tutkimuksellinen tieto nähtiin kehittämistyön toteuttamista tukevana. (Toikko & Rantanen 2009, 19, 34, 156–157.) Vaikka tutkimuksessa on nähtävissä selkeästi teoreettinen ja toiminnallinen osa, pyrittiin ne sitomaan yhteen toinen toisiaan täydentäviksi.

Opinnäytetyö voidaan nähdä myös palvelumuotoiluna, jonka lähtökohtana on palveluihin liittyvien prosessien muotoilu. Palvelumuotoilu keskittyy kontekstiin, jossa

palvelua käytetään ja sen avulla voidaan paremmin jäsenellä ja ymmärtää, mitä palvelua tarjotaan. Palvelumuotoilu oli tätä toimeksiantoa ajatellen sekä uusien palveluiden suunnittelua että jo olemassa olevien kehittämistä. (Miettinen 2011, 30–31.) Palvelumuotoilun menetelmiä hyödynnettiin asiakkaiden toimintapolun kuvaamisessa sekä soveltamalla yleensä prototypoinnissa (koemallintamisessa) käytettävää service blueprint -työkalua (visuaalinen palvelujärjestelmän kuvaus). Service blueprintissa prosessin toimintoja kuvattiin asiakkaan ”näkyvyyslinjan” molemmin puolin, jotta voitiin osoittaa sekä asiakkaan että toimijoiden rooli tapahtuman eri vaiheissa. (Vaahtojärvi 2011, 133.)

Opinnäytetyönä tämän projektin suunnittelu, organisointi ja mahdollistaminen olivat ammatillisesti merkittäviä haasteita. Projektissa painottui yhteistyötahojen löytäminen, verkostointi, yhteistyön kehittäminen ja sitä kautta paikallisen osaamisen sekä tietotaidon hyödyntäminen ja niiden kehittymisen mahdollistaminen. Toimin projektissa projektipäällikkönä/koordinaattorina, ja siten hyvin keskeisessä osassa projektin alusta loppuun. Koordinaattorina tarkastelin ja havainnoin kehittyvää prosessia pyrkien vangitsemaan ryhmän jäsenten näkemykset tutkimusaineistoksi. Tällaisessa tarkastelussa ja havainnoinnissa voidaan nähdä piirteitä etnografisesta menetelmästä, jossa tutkija tiedonkeruun lisäksi kuvailee, tulkitsee ja tarkastelee kehittyviä prosesseja jo alusta lähtien. (Kananen 2014, 59; Hirsjärvi & Hurme 2011, 22–26, 152.)

Opinnäytetyö on ollut moniulotteinen prosessi, jota ei voida tarkastella vain yhdestä näkökulmasta. Prosessin laajuuden ja sen luotettavuuden osoittamisen vuoksi myös lopullinen raportti on yksityiskohtainen ja laaja. Prosessin näen ammatillisesti merkittävänä kasvun ja kehittymisen mahdollisuutena. Koordinaattorin roolissa toimiminen varmisti mahdollisuuden sukeltaa prosessin ytimeen. Toimiminen toiminnallisen prosessin keskellä oli samaan aikaan sekä äärettömän mielenkiintoista että kuormittavaa. Kokonaisuuden hahmottaminen ja prosessin raamien pystyssä pitäminen olivat suuritöisiä. Rajapinnat olivat usein hyvin häilyviä ja hiuksen-

hienoja. Opinnäytetyötä voidaankin kuvailla jatkuvasti eläväksi ja opettavaksi projektiksi, jonka aikana kysymyksiin vastaamisen lisäksi nousi esiin uusia kysymyksiä.

1 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

KVY:n silloisen toiminnanjohtajan Mia Kalpan henkilökohtaisen tiedonannon mukaan (6.10.2015) erityistä tukea tarvitsevien lasten harrastusmahdollisuudet Kouvolassa ovat olleet melko vähäiset ja liikuntaa harrastamaan haluava liikuntavammainen lapsi joutuukin usein hakeutumaan harrastusten pariin toisiin kaupunkeihin, kuten Lahteen. Erityisnuorten omalle toiminnalle on huomattu jo aiemminkin tarve ja sitä on kehitetty ja pyritty toteuttamaan lähinnä nuorille suunnattuna kerhona.

Kartoittaessani mahdollisia yhteistyökumppaneita sain selville, että joillakin paikallisilla seuroilla on harrastajinaan yksittäisiä erityistä tukea tarvitsevia lapsia, mutta resurssit toiminnan soveltamiseen ja kehittämiseen voivat olla puutteellisia. Kouvolan kaupungin erityisliikunnanohjaaja puolestaan kertoi, että toiminta on ajettu ahtaalle tiukentamalla resursseja. Kouvolassa toimii kaksi erityisliikunnanohjaajaa, mutta kaupungin voidaan sanoa tarjoavan erityisliikunnan palveluja vain nimellisesti. Erityisliikunnan tarjoamat palvelut keskittyvät pääosin työikäisten tai jo ikään-tyneiden kuntouttavaan liikuntaan. (J. Partanen henkilökohtainen tiedonanto, 16.8.2016.) Resurssien tiukentaminen kosketti erityisesti lapsia ja nuoria, sillä heille suunnatut kaupungin järjestämät motarikerhot lakkautettiin.

Liikunnan ja verkostoitumisen puitteissa aina alkuvuodesta järjestettävä lumilauantai on ollut merkittävä paikallinen tapahtuma, jonka pääjärjestäjänä on toiminut Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry. Kouvola on eteläisin paikka, jossa tällainen tapahtuma on järjestetty. Laskettelu on monille liikuntavammaisille lapsille ja nuorille uinnin lisäksi ainut harrastusmuoto, jossa he ovat tasavertaisia. (M. Kalpa henkilökohtainen tiedonanto, 6.10.2015.)

Opinnäytetyön tavoitteeksi nousi ensin erityistä tukea tarvitsevien lasten harrastusmahdollisuuksien kehittäminen. Tutkimuksen edetessä huomattiin projektin kuitenkin painottuvan yhteistyöverkoston syntymiseen ja sen kehittämiseen. Se nousi tulevaisuuden kannalta merkittävämmäksi, sillä aktiivisen verkoston rooli on olennainen soveltavan liikunnan kehittämiseksi jatkossa. Näin haluttiin varmistaa, ettei järjestetty tapahtuma jää pintapuoliseksi tapahtumaksi vaan toimisi ponnahduslautana uusille kehittämisideoille.

Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen vaatisi suurempaa ja sitoutuneempaa yhteistyötä erityisesti paikallisten harrastusseurojen kanssa, sekä laajempaa perehtyneisyyttä niin kohderyhmän tarpeisiin kuin heidän aktivoimiseensa. Lisäksi tällainen tavoite on selkeästi pidemmän ajanjakson kehittämistyö, sillä harrastusmuotojen kehittäminen ja kehitystyön tulosten selvittäminen vievät suhteellisen paljon aikaa.

Täten tavoitteeksi nousi sellaisen paikallisen yhteistyöverkoston muodostaminen ja kehittäminen, joka tapahtuman jälkeen osaltaan aktivoisi ja vahvistaisi Kymenlaakson Liikunnan vuoden 2015 lopulla perustamaa Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkoston toimintaa (Kymenlaakson Liikunta ry 2016, Erityisliikunnan verkosto). Tavoitteena oli myös paikallisten toimijoiden soveltavan liikunnan tietotaidon lisääminen, joka osaltaan voisi mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevalle lapselle matalamman kynnyksen osallistua mukaan liikuntaharrastuksiin.

Yhteistyöverkoston kehittämisellä tähdättiin eri toimijoiden parempaan keskinäiseen tiedonkulkuun, toiminnan mahdollistamiseen ja tukemiseen. Eri organisaatioiden ja toimijoiden yhteistyöverkostolla nähtiin olevan myös laajempi aluekehittämisen näkökulma, sillä järjestetty liikuntatapahtuma yhdisti paikalliset toimijat ja kaikki tarvittavat palvelut saatiin Kouvolan alueelta.

Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry (Pokli) on ollut järjestämässä liikunnallisia, matalan kynnyksen iltapäiväkerhoja kouluilla eri puolella Kouvola. Iltapäiväkerhojen toiminnassa on pyritty huomioimaan erityistä tukea tarvitsevat lapset (H. Setälä,

henkilökohtainen tiedonanto, 1.4.2016). Myös Kymenlaakson Liikunta ry (Kymli) on pyrkinyt panostamaan esteettömyyden toteutumiseen sekä omassa toiminnassaan että vaikuttamalla Kymenlaakson erityisliikunnan verkostossa. Molemmat halusivat olla mukana kehittämässä ideoita soveltavaan liikuntaan ja liikuntaharrastuksiin ja sitä kautta kehittää omia palveluitaan, joissa vielä toistaiseksi erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osallisuus on ollut melko vähäinen.

Muotoilimme ensisijaisesti erityistä tukea tarvitseville lapsille ja perheille sopivaa palvelua vastaamaan kyseisen asiakasryhmän tarpeisiin. Tarpeet koskevat harrastamista, yhdessä tekemistä, liikunnan iloa, verkostoitumista ja vertaistukea. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden mahdollisuudet tulee saada näkyvämpään rooliin, sillä liikkuvan elämäntavan tulee ylettyä myös heille, joille liikkuminen tai liikuntaharrastuksiin osallistuminen ei ole itsestäänselvyys.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden verkostoituminen nähtiin tärkeänä selvittämisen kohteena. Vertaistuki on erityistä tukea tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen ensiarvoisen tärkeä voimavara. KVVY myös pohti, kuinka verkostoituneita nämä perheet ovat. Tutkimuksen tarkentuessa siirtyi erityislapsiperheiden vertaistuen ja verkostoitumisen tutkiminen sosionomiopiskelijoille (AMK) Jenna-Riikka Haapalalle ja Pinja Markkaselle. Heidän tehtävänä oli tutkia, millaista vertaistukea ja verkostoitumista toiminnallisessa tapahtumassa mahdollisesti syntyy osallistujien kesken. Toimin Haapalan ja Markkasen opinnäytetyön tilaajana ja sitten työelämätahona. Keväällä 2017 Jenna-Riikka Haapala ilmoitti Pinja Markkasen vetäytyneen pois opinnäytetyöstä, joten vertaistuen ja verkostoitumisen tutkimus jäi Haapalan tehtäväksi.

Tapahtuman nimi, *Rajatonta liikettä! Koko perheen esteetön liikuntaseikkailutapahtuma*, kuvaa liikkumisen ja tekemisen rajatonta iloa vammaan tai vammattomuuteen katsomatta. Se kuvaa myös yhteistyöverkoston mahdollisuuksia. Projektin tuotoksena toimi ensisijaisesti järjestetty tapahtuma 10.9.2016. Digitaalisenä tuotoksena toimivat tapahtumalle luotu kotisivu (www.rajatontaliiketta.com), josta on löydettävissä tietoa yhteistyökumppaneista, tapahtuman tarkoituksesta, sen

etenemisestä sekä toteutuksesta. Kotisivuilta on löydettävissä myös runsas kuvagalleria, joka osaltaan kertoo omaa tarinaansa tapahtumasta. Tapahtumasta kerrotvat valokuvat (kuvat 3–11) löytyvät tutkimuksen lopussa olevasta kuvaluettelosta.

Vuoden 2016 lopulla KVV:n toiminnanjohtaja vaihtui Mia Kalpan siirryttyä toisiin tehtäviin pääkaupunkiseudulle. Yhteistyö kuitenkin jatkui uuden toiminnanjohtajan Katja Valkeisen kanssa. Koska projektin toiminnallinen osuus toteutettiin ennen toiminnanjohtajan vaihdosta, projektin työelämäkumppanin edustajaan viitattaessa tarkoitetaan Mia Kalpaa, ellei toisin mainita.

2 MENETELMÄT, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA LUOTETTAVUUS

Kehittämistyöstä puhuttaessa on tarpeen erottaa tutkimusmenetelmät ja kehittämismenetelmät. Tutkimusmenetelmien valinta perustuu johonkin tiettyyn tutkimusongelmaan, johon halutaan löytää ratkaisu. Luotettavuus arvioidaan tieteellisten periaatteiden mukaisesti. Kehittämistyössä lähtökohta ja ratkaisu ovat käytännöllisempiä. Kehittämismenetelmien käyttö perustuu ajatukseen aikaansaada tavoiteltuja tuloksia. (Toikka & Rantanen 2009, 18.)

Kehittämismenetelminä käytettiin uuden idean kehittämistä (esteetön liikuntaseikkailupäivä) ja sen jalostamista. Yhteistyöverkoston luominen ja yhteistyön käynnistäminen olivat menetelmiä, joilla pyrittiin kohti asetettua tavoitetta. Tapahtuman ideointi ja suunnittelu tapahtuivat prosessinomaisesti koordinaattorin toimiessa päävastuullisena. Kehittämistyö voidaan nähdä prosessorientoituneena, jolloin uutta kehittämistä koskevaa tietoa syntyi koko ajan toiminnan aikana. Kehittämistyön toiminnan ohjaus perustui jatkuvaan uuden oppimiseen, tekemisen kokeiluun ja sitä kautta toimintojen kehittämiseen. Kuten aiemmin on jo tullut ilmi, kehittämistä ohjasivat taustalla oleva tieto ja kokemukset. Kehittämistyössä syntynyt uusi aineisto ja tieto ohjasivat toimintaa ja tutkimuksen etenemistä. (Toikka & Rantanen 2009, 50.)

Laadullisen kehittämistutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä olivat erilaiset dokumentit, havainnoinnit ja haastattelut. Dokumentit käsittävät kirjalliset tuotokset, jotka ovat merkityksellisiä kehittämistutkimuksen kannalta, kuten esimerkiksi pöytäkirjat, muistiot, verkkosivut, suunnitelmat ja toiminnan kuvaukset (Kananen 2015a, 76; Kananen 2015b, 81). Nämä dokumentit toimivat tiedonvälittäjinä kaikille yhteistyöverkoston jäsenille. Myös määrälliset luvut, kuten arvioitu osallistujamäärä, saadut asiakaspalautteet ja tapahtuman kustannukset, nähdään omana dokumenttinaan. (Toikka & Rantanen 2009, 81.)

Toisin kuin perinteisessä tutkimuksessa, kehittämistyössä muodostui monia eri aineistoja, joita arvioitiin jo prosessin aikana. Näiden arvioiden perusteella kehittämistoimintaa, sen lähtökohtia ja tavoitteita voitiin tarkastella kriittisesti ja toimintaa oli mahdollista muokata niiden perusteella. Prosessin päätteeksi eri näkemyksiä sekä arvioita tavoitteiden saavuttamiseksi voitiin analysoida useasta eri näkökulmasta. (Toikka & Rantanen 2009, 82–83.)

Prosessin aikana tarkentuneet tavoitteet edellyttivät myös kehittämistyön kysymysten uudelleen muotoilua. Huttunen (2010, 42), Rastas (2010, 79) sekä Toikka ja Rantanen (2009, 117) toteavat tutkimuskysymysten hioutumisen olevan yleistä, lähes väistämätöntä, sillä aiemmin kerätty tieto voi myöhemmin avautua uudella tavalla ja siten pakottaa tutkijan esittämään aineistolle uusia kysymyksiä samanaikaisesti, kun teoriakehystä muokataan. Tämä on kvalitatiivisissa tutkimuksissa hyvin yleistä. Tutkimuskysymyksiä tarkennettiin vielä kertaalleen raportin kirjoittamisen loppuvaiheessa.

Opinnäytetyön tavoitteet on kuvattu edellisessä luvussa. Kehittämistyön ytimessä nähtiin vähäinen tieto ja kokemus soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston muodostumisesta sekä soveltavan liikunnan/harrastusten mahdollisuuksista. Kehittämistutkimuksen yhteydessä on luontevampaa käsitellä perinteisten tutkimuskysymysten sijaan arviointi- tai kehittämiskysymyksiä tai vain kysymyksiä. Niiden mer-

kitys ja luonne riippuvat lähtökohtana olevasta tutkimusotteesta. (Toikka & Rantanen 2009, 117.) Koska opinnäytetyö pyrkii vastaamaan kehittämistarpeisiin, kysymyksiksi nousivat seuraavat:

1. *Miten soveltavan liikunnan yhteistyöverkosto muodostuu ja kehittyy?*
2. *Millainen yhteistyö ja toimintamalli syntyy eri toimijoiden kesken?*
3. *Miten tapahtumalla voidaan edistää sekä asiakkaiden, että palveluntarjoajien tietoutta soveltavasta liikunnasta ja sovelletuista harrastuslajeista?*

Kysymyksiin etsittiin vastauksia toiminnallisen tapahtuman avulla. Tähän liittyvät olennaisesti myös kaikki mahdolliset keinot, joilla saatiin kerättyä aineistoa tarkastelun kohteena olevasta prosessista (yhteistyöverkoston kehittyminen ja tapahtuman toteuttaminen). Prosessin kuvaamiseksi ja arvioimiseksi tietoa kerättiin havainnoimalla sekä teemahaastattelemalla yhteistyöverkoston jäsenet. Havainnointi keskittyi yhteistyöverkoston prosessinomaisen kehittymisen tarkasteluun: mitä ihmiset tekivät, miten he toimivat ja millainen vuorovaikutus heidän välilleen syntyi. Saadusta aineistosta etsittiin erityisesti syntyneen yhteistyöverkoston toiminnan rakenteita, prosesseja ja toimintatapoja. Toimintamallien ja rakenteiden etsiminen on myös kehittämistutkimuksen analyysin tavoite. (Kananen 2014, 25, 54, 115; Kananen 2015b, 81; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 192.)

Tapahtumalla oli kehittämistutkimuksesta riippumattomat omat tavoitteensa, jotka luotiin yhdessä yhteistyöverkoston kanssa. Lisäksi yhteistyökumppaneilla oli omat tavoitteensa tapahtumalle. Tapahtuman yhteisenä päätavoitteena nähtiin käyttäjälähtöisen, yhdenvertaisen ja esteettömän liikuntaseikkailupäivän organisointi. Käyttäjälähtöisyys perustui suunnitteluprosessin kohdentamiseen ajatellen tapahtumaan osallistuvia asiakkaita ja heidän tarpeitaan, jolloin suunniteltu palvelu (tapahtuma) voitiin luoda juuri heidän käytettäväkseen (Toikka & Rantanen 2009, 95).

Koska tapahtuman ei haluttu jäävän vain pintapuoliseksi ja kertaluonteiseksi, asetettiin tavoitteeksi sen kehittäminen. Tapahtuman kehittämiseksi haluttiin kerätä aineistoa havainnoinnin ja asiakaspalautteiden avulla. Näistä pyrittiin muodostamaan käsitys tapahtuman tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä asiakkaille. Tämän

aineiston nähdään tukevan tapahtuman prosessikuvausta ja sen luotettavuutta. Kehittämistyössä luotettavuus merkitsee ensisijaisesti kehitetyn toiminnan käyttökelpoisuutta, jolloin kehittämistoiminnan yhteydessä syntyvä todenmukainen tieto ei riitä, vaan sen tulee olla myös hyödyllistä (Toikko & Rantanen 2009, 121–122).

Asiakkailta saatu palaute kerättiin ensisijaisesti Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistykselle. Asiakkaille palautteen antaminen oli vapaaehtoista, eikä sitä kerätty tarkan systemaattisesti. Asiakkaiden palautteisiin ei opinnäytetyössä ole pureuduttu syvällisesti, sillä kattavammat ja luotettavammat tulokset olisivat vaatineet suurempaa panostamista palautteen keräämiseen niin tapahtumassa kuin sen jälkeenkin. Tällöin opinnäytetyö olisi vaatinut toisen opiskelijan tai vaihtoehtoisesti oman tutkimuksen asiakkaiden kokemuksista. Saatuja palautteita on kuitenkin verrattu yhteistyöverkoston palautteisiin yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien löytämiseksi. Lisäksi palautetta on käytetty tapahtumakuvauksen luotettavuuden sekä kehitetyn toiminnan käytettävyyden ja hyödyllisyyden osoittajina.

Etnografisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu pyrkimys ymmärtää, mistä tutkittavana olevasta ilmiöstä on kyse. Se ei tähtää muutokseen, vaan kuvailuun. Tässä kehittämistutkimuksessa voidaankin nähdä piirteitä etnografisesta lähestymistavasta, sillä kuvauksessa korostuu yhteistyöverkoston toiminnan kuvaus, jossa tutkija on aktiivinen toimija ja elää tutkittavien elämää. Voidaan puhua kokemalla oppimisesta, jolloin toiminnan kautta pyritään löytämään syvälinen ymmärrys. (Kananen 2014, 9, 18, 49–50, 52, 77; Hirsjärvi & Hurme 2011, 160.) Merkityksellistä on myös syntyvä dialogi kaikkien niiden ihmisten kanssa, jotka tavalla tai toisella liittyvät tutkittavaan yhteisöön tai ilmiöön (Rastas 2010, 66).

Olemalla osa ryhmää muodostin tutkijana vuorovaikutussuhteita yhteisön muihin jäseniin ja sitä kautta pyrin saavuttamaan paremmin syvällisen ymmärryksen ryhmän toiminnasta. Tämän vuorovaikutussuhteen ja havaintojen myötä tulkinta ja hypoteesit alkoivat muodostua jo varhaisessa vaiheessa. (Kananen 2014, 56; Wang & Park 2016, 91–92; Pöysä 2010, 153.)

Osallistuva havainnointi nousi tutkimuksessa keskeiseen rooliin. Tämän tyyppisessä havainnoinnissa tutkija on läsnä tilanteissa osallistuen myös itse aktiivisesti toimintaan. (Kananen 2014, 81; Huttunen 2010, 40; Toikko & Rantanen 2009, 143; Tuomi & Sarajärvi 2009, 81) Koordinaattorin roolissa olin hyvin keskeisessä asemassa sekä havainnoimaan ryhmän syntymistä että sen toimintaa. Kahden roolin ylläpitäminen (tutkijan/koordinaattorin) haastoi ajoittain ammatillisuuteni rajustikin.

Sekä Kananen (2014, 83) että Grönfors (2015, 147–148) kirjoittavat tutkijan olevan samanaikaisesti kaksoisroolissa oleva toimija, jonka roolit menevät käytännössä lomittain. Roolit on kuitenkin tärkeää pystyä pitämään erillään. Vaikka tutkijan persoonana on hänen tärkein välineensä, on tutkijan tunnettava juuri näiden kahden roolin vuoksi persoonaansa liittyvät tekijät, sillä ne saattavat vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin ja luotettavuuteen (Grönfors 2015, 147). Havainnointi on kuitenkin erinomainen menetelmä juuri erilaisten vuorovaikutussuhteiden tutkimisessa, ja se on edukseen myös vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvissa tilanteissa (Hirsjärvi ym. 2010, 213).

Havainnointi tai toiminnan kuvailu eivät kuitenkaan yksistään riitä, vaan tarvitaan myös muita menetelmiä, joiden kautta päästään analyysiin ja tulkintaan. Yksi menetelmä oli teemahaastattelu. Haastattelun avulla pyrittiin ymmärtämään ja saamaan käsitys tutkimuksen kohteena olevasta prosessista ja muodostaa syvällisempi kokonaisuus sekä laajempaa tietoa kuin mitä pelkällä havainnoinnilla olisi saatu aikaan. (Huttunen 2010, 48; Kananen 2014, 80, 88, 91, 93.) Tuomi ja Sarajärvin (2009, 81) toteavat havainnoinnin ja haastattelun yhdistämisen olevan usein hyvin hedelmällistä.

Saadun aineiston käsittelyssä on käytetty pääosin aineistoon perustuvia sisälönanalyysin menetelmiä, jotka soveltuvat nimenomaan ihmisten vuorovaikutussuhteiden tutkimiseen sekä ihmisten kokemusten ja käsitysten kuvaamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 14–15). Haastatteluaineiston analysointi keskittyy tutkitavan kulttuurin osien ja niiden suhteiden etsintään ja esilletuomiseen (Hirsjärvi & Hurme 2011, 160). Kokonaisuudessaan kerätty aineisto on valtaisa, mikäli ottaa

huomioon yhteistyöverkoston havaintojen ja haastattelujen lisäksi itse tapahtuman prosesseineen ja yksityiskohtineen. Kaikkea aineistoa ei pystytty runsautensa vuoksi hyödyntämään, eikä toisaalta kaikkien materiaalien analysointi ollut tarpeellista (Hirsjärvi ym. 2010, 225). Myös Rastaan (2010, 74) mukaan aineistoon voi liittyä paljon näkymätöntä osaamista, tietoa ja työvaiheita, joita ei kirjata raporttiin, mutta jotka osaltaan vaikeuttavat analyysin näkyväksi tekemistä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden mittaaminen voi olla haasteellista. Luotettavuutta haastaa se, että tutkittava ilmiö on uusi. Myös subjektiivisuuden vaara voi olla olemassa. Luotettavuutta on pyritty osoittamaan pitkällä ja perusteellisella työskentelyvaiheella, johon sisältyy eri vaiheiden tarkkojen havaintojen lisäksi erilaisia dokumentteja. (Kananen 2014, 23, 139, 143; Hirsjärvi ym. 2010, 232.) Myös Toikko ja Rantanen (2009, 123) kertovat kehittämistyön luotettavuuteen liittyvän monimutkaisia ongelmia. Heidän mukaansa esimerkiksi sosiaalisten prosessien toistettavuuden vaatimus voi olla mahdotonta, sillä samanlaisen ryhmäprosessin aikaansaaminen uudella ryhmällä ei ole koskaan itsestänselvyyttä (vaikka muut tekijät ja olosuhteet säilyisivät samana).

Riskinä luotettavuudelle voidaan nähdä tutkijan ja toimijan välille syntyvä vuorovaikutussuhde, sillä tuttuus voi vaikuttaa haastattelussa esitettyjen kysymysten vastauksiin. Toisaalta Pöysä (2010, 156–157) muistuttaa, että jo kertaalleen toistunut haastattelutilanne merkitsee vierauden katoamista. Toisin sanoen, yhteistyön syntymisen ytimessä on vuorovaikutussuhteen luominen, mutta toisaalta juuri tämä suhde voi heikentää haastattelujen luotettavuutta, kun haastattelijalla on tullut tutuksi.

Kehittämistutkimuksessa luotettavuutta voidaan osoittaa käyttökelpoisuuden avulla. Käyttökelpoinen tieto ja toiminta (käytäntö) on näin ollen totuuden kriteeri. Luotettavuutta voidaan tarkastella myös prosessin aikaisen käyttökelpoisuuden näkökulmasta, jolloin tarkastelu kohdennetaan siihen, miten kehittämisen tutkimuksellisessa ohjauksessa on onnistuttu. Toisin sanoen tuotetun aineiston ja siitä tehdyn tulkinnan tulee olla prosessin kannalta tarkoituksenmukaisia. (Toikko & Rantanen 2009, 125.)

Luotettavuuden lisäämiseksi tutkimuksessa perehdyttiin tarkasti paikalliseen tilanteeseen huomioiden erityisesti soveltava liikunta, erilaiset hankkeet ja strategiat. Näin saatiin ajanmukainen, tarkka kuvaus nykytilanteesta ja tutkimukselle löydettiin oma paikkansa.

2.1 Aiheen, teoreettisen viitekehyksen ja kohderyhmän rajaus

Opinnäytetyön prosessi on ollut moniulotteinen, useita eri näkökulmia omaava kokonaisuus. Tietoperusta lähti rakentumaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmään sekä soveltavan liikunnan käsitteistöön perehtymällä. Ne olivatkin tutkimusta johdattelevia, kunnes tapahtuman varsinainen suunnittelutyö alkoi. Suunnitteluvaihe toi mukaan verkostoitumisen ja tapahtuman järjestämiseen liittyvät teoriat ja ohjeet. Aiheen tarkentuessa koin tarpeelliseksi rajata teoriaosuutta, sillä opinnäytetyön tarkoitus ei ole syventyä tutkimaan erityisen tuen tarpeita tai soveltavaa liikuntaa. Nämä teoriat toimivat taustalla yhteistyöverkostoa luodessa ja tapahtumaa suunnitellessa, jotta osattiin keskittyä siihen, kenelle ja millaista tapahtumaa oltiin luomassa.

Tapahtuman järjestäminen itsessään oli laaja ja monivaiheinen prosessi. Kuten Viikka ja Airaksinenkin (2003, 38) toteavat, tapahtuma tehdään aina jonkun käytettäväksi, sillä tapahtuman tavoitteena on saada tietyn kohderyhmän ihmiset osallistumaan. Suunnitteluryhmän kokouksissa ideat lähtivät herkästi liikkeelle ja pian toettiin tapahtuman ja sen sisällön raamien asettamisen tärkeys. Jo tutkimussuunnitelmaa luodessa totesin aiheen paisuvan todennäköisesti suuremmaksi kuin mitä 30 opintopisteen opinnäytetyöhön kuuluu. Tästä huolimatta tartuin haasteeseen. Myös Wang ja Park (2016, 219–220) rohkaisevat, että saatu aineisto voi alkaa paisua tai tuntua kaoottiselta ja täysin järjestäytymättömältä, mutta tutkijan tehtävänä nimenomaan on luoda tutkimuksen sisältöön järjestys ja kehittää aineistosta yhteenvedo.

Kohderyhmän määrittäminen oli tärkeää jo siksi, että tapahtuman idea ja sisältö oli kohdennettu erityistä tukea tarvitseville lapsille. Tapahtuman toteuttaminen ilman tarkennettua kohderyhmää olisi hankalaa, eikä se palvelisi opinnäytetyön tarkoitusta. Kohderyhmän valinta myös toimii jossain määrin työn rajaajana (Vilka & Airaksinen 2003, 40).

Aluksi tapahtuma suunniteltiin vain kouluikäisille, pääsääntöisesti liikuntavammaisille, lapsille. Kohderyhmän ajateltiin kuitenkin olevan liian suppea, joten kohderyhmää laajennettiin myös alle kouluikäisiin ja muihin vammairyhmiin. Toisaalta tapahtuman haluttiin edistävän myös yhdenvertaisuutta ja yhdessä tekemistä vammaan tai vammattomuuteen katsomatta, joten kohderyhmään lisättiin myös vammattomat lapset. Tapahtumasta tehtiin lopulta kaikille avoin, mutta markkinoinnissa haluttiin tähdentää tapahtuman esteettömyyttä, jotta erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret saataisiin mukaan.

2.2 Tapahtuman merkitys yhteistyökumppaneille ja kohderyhmälle

Kootessani yhteistyöverkostoa ja etsiessäni muita yhteistyökumppaneita tapasin useamman toimijan kanssa keskustelun merkeissä. Keskustelun tarkoituksena oli kertoa itsestäni, opinnoistani sekä opinnäytetyöni tavoitteista, mutta sen lisäksi halusin kuulla kunkin toimijan omia ajatuksia ja tavoitteita. Näissä, esihaastatteluiksikin kuvailtavissa, tapaamisissa pyrin tietoisesti kiinnittämään huomiota innostavan ja positiivisen tunnelman luomiseen, joka parhaimmillaan johdattelee koko yhteistyötä. Vaikka Wang ja Park (2016, 121) ohjaavat avoimen ja kunnioittavan asenteen sekä luottamuksen rakentamiseen asiakkaisiin teemahaastattelua varten, sovelsin tätä tietoa luodessani yhteyksiä mahdollisiin yhteistyökumppaneihin.

Jokainen oli ensisijaisesti kiinnostunut soveltavan liikunnan kehittämisen mahdollisuudesta yleisesti. Yhteistyökumppanit näkivät tapahtuman mahdollisuutena kehittää ja monipuolistaa omaa toimintaa sekä tuoda palveluja näkyvämmäksi kuntalaisille. Tapahtuma toimikin monelle markkinointiväylänä omien palveluiden esittelemiseksi. Vammaisurheilijoiden mukana olo lisäsi vammaisurheilun näkyvyyttä

ja sitä kautta edisti yhdenvertaisuutta osallistujien kesken. Monella yhteistyökumppanilla oli vilpitön halu olla mukana tukemassa jollakin tavalla tapahtuman onnistumista, sillä he näkivät tapahtuman merkityksellisyyden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvoinnin näkökulmasta.

Helmi Cafén kehitysvammaisille työntekijöille tapahtuman merkitys oli ennen kaikkea omien taitojen siirtäminen ja käyttö tutun työpaikan ulkopuolella. Helmi Café on Carean ylläpitämä, voittoa tavoittelematon kahvila, jossa työskentelee työtointyyppisesti kehitysvammaisia nuoria ja aikuisia. Helmi Café edusti osaltaan ennakkoluulotonta ja tasa-arvoista kohtaamista palveluntarjoajan asemassa tuoden siten erilaisen ja kiinnostavan näkökulman tapahtumaan.

Liikunnallinen elämäntapa vahvistaa kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä ehkäisee ja vähentää sairauksien riskitekijöitä (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 38). Täten liikuntaharrastusten kehittäminen voidaan nähdä laajempaan yhteiskunnallisesti merkittävänä hyötynä. Kehittämistyötä voidaan tarkastella osaltaan myös laajemman aluekehittämisen näkökulmasta, sillä pyrkimyksenä oli eri organisaatioiden ja yhteistyöverkoston kehittäminen.

Pääkohderyhmälle, erityistä tukea vaativille lapsille perheineen, tapahtuman merkitys liittyi esteettömään ja tasavertaiseen mahdollisuuteen osallistua monipuoliseen toiminnalliseen liikuntapäivään. Vaikka tapahtuma oli heitä ja heidän tarpeitaan ajatellen suunniteltu, merkityksiä löytyi varmasti jokaiselle osallistujalle. Yleisesti ottaen kaikille tapahtumaan osallistuneille, tavalla tai toisella liikkuville, tapahtuman sosiaalinen vaikutus sekä uusien asioiden kokeileminen tai yksinkertaisesti erilaisen päivän viettäminen lienevät olleen merkityksellisiä asioita. Tämä oletamus perustuu tekemiini havaintoihin sekä asiakkailta saatuihin palautteisiin.

3 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVA LAPSI

”Tämäpä yllätys”, sanoi Ihaa iltapäivällä nähdessään kaikkien tulevan taloan kohti. ”Onko minutkin kutsuttu?” (Nalle Puh)

Erityisen tuen tarve käsitteenä viittaa siihen, ettei lapselle riitä tavanomainen kodin, päivähoidon tai koulun toiminta vaan hän tarvitsee kasvussaan ja kehityksessään jotakin enemmän tai eri tavalla (Määttä & Rantala 2010, 115). Tässä tutkimuksessa käytetään käsitettä erityistä tukea tarvitseva lapsi, sillä se palvelee laaja-alaisuutensa vuoksi tutkimusta parhaiten. Nimitykset erityislapsi tai vammaisen lapsi voivat olla tarkoituksettomasti leimaavia. Kohderyhmänä yksinomaan vammaiset lapset olisivat mahdollisesti myös vaikeammin tavoitettava ja tapahtuman osallistujamäärää supistava ryhmä.

Vammaisuuteen liittyy pysyvä anatominen tai fysiologinen poikkeama, jota usein sävyttävät toiminnalliset ja/tai sosiaaliset esteet. Vammaisuus, kuten myös erityisen tuen tarve, eivät kuitenkaan merkitse huonompaa elämänlaatua tai sairautta. Vammaisen henkilö voi olla samaan aikaan vammaisen ja terve, mutta ei sairas ja terve. (Rintala 2012, 298; Määttä & Rantala 2010, 36.) Joka tapauksessa myös vammaisen lapsi tarvitsee erityistä tukea, joten tämänkin johdosta käytännöllisempää on käyttää käsitettä erityisen tuen tarve.

Erityisen tuen tarve voi olla synnynnäistä, myöhemmällä iällä todettua tai tapaturmasta aiheutunutta (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 7; Pollari 2011, 8.) Tuen tarve voi ilmetä kehityksen eri osa-alueilla niiden eri vaiheissa sekä tuen tarpeen erilaisina muotoina. Tuen tarve voi liittyä myös lapsen kasvua ja kehitystä vaarantaviin kasvuolosuhteisiin (Määttä & Rantala 2010, 103).

Toisaalta lapsen näkeminen erityisen tuen tarvitsijana voi tuntua leimaavalta, mikäli ei pidetä mielessä mahdollisen diagnoosin kuvaavan yleensä vain jotakin lapsen kehityksen osa-alueita. Silloinkin diagnosointi saattaa nostaa jonkin lapsen piirteen ja siten myös lapsen esille. Tällainen esille nosto voi pahimmillaan merkitä

uhkaa tulla eristetyksi, leimatuksi ja syrjäytetyksi. Erityispalvelujen piiriin pääseminen kuitenkin edellyttää diagnoosia sekä erityisen hoidon ja kasvatuksen toteamista. (Alijoki 2006, 5; Määttä & Rantala 2010, 39.)

Alijoen (2006, 5) tutkimuksen mukaan erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kirjo on laaja, mutta ensisijaisesti he ovat lapsia, joilla on enemmän yhteisiä kuin erilaisia piirteitä niiden kanssa, joilla ei ole todettu tuen tarvetta. Myös Määttä ja Rantala (2010, 116) muistuttavat, että diagnoosin saaneille lapsillekin kuuluu tavallinen lapsuus ilman leimoja ja muista erilleen joutumista.

Voidaan siis karkeasti linjata, että erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee jonkinlaista erityistä hoitoa, tukea tai kasvatusta. Riittävän aikaisin havaittu tuen tarve, oikein kohdennettu tuki sekä eri tahojen sujuva yhteistyö tuen varmistamiseksi ovat avainasemassa lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edistämässä ja varmistamisessa (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 27). Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi, jolla on oikeus ikätason mukaiseen elämään, kaverisuhteisiin, lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä oikeus kasvaa ja oppia omien yksilöllisten kehitysedellytystensä mukaisesti (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 5; Alijoki 2006, 5).

Tuen tarpeen laajuus ja näkyvyys voivat vaihdella suuresti, joten on mahdotonta ja tutkimuksen kannalta tarpeetonta tehdä tiivistä tuen eri muotojen erittelyä. Tuen järjestämisen lähtökohtana tulee kuitenkin nähdä lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisussa (2011:10, 34) korostetaan, että varhaisen tuen ja kuntoutuksen antamista lapselle on vahvistettava. Lapsen saama oikea-aikainen tuki varmistaa hänen aktiivisen osallistumisensa jokapäiväiseen toimintaan (Alijoki 2006, 47).

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että erityistä tukea tarvitseva lapsi tulisi nähdä vain palveluiden, toimenpiteiden ja diagnoosien kohteena, vaan oman elämänsä toimintaympäristöjen aktiivisena toimijana ja osallistujana (Pollari 2011, 10; Määttä & Rantala 2010, 55). Jokaisen lapsen lapsuuteen ja oikeuksiin kuuluvat tasavertaiset

mahdollisuudet oppimiseen, liikkumiseen, leikkiin, pelaamiseen ja harrastuksiin kotona, lähiympäristössä ja kaveripiirissä. Monenlaiset apuvälineet, sovelletut tehtävät, toiminnot ja pelit, sekä erilaiset materiaalit edesauttavat näiden oikeuksien toteutumista. Tämän lisäksi myös tilojen soveltuvuus, aikuisten määrä, toimintatavat ja tarvittaessa toiminnan eriyttäminen ovat keinoja luoda tasavertaisia tilanteita ja mahdollisuuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 9; Pollari 2011, 10; Neitola & Neitola 2015, 61; YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista.)

Erityistä tukea tarvitsevat lapset eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, jossa kaikki tarvitsisivat samanlaista apua. Jokaisen tarpeet, mahdollisuudet ja toiveet ovat aina yksilöllisiä. Myös erityistä tukea tarvitsevalle lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa häntä koskeviin päätöksiin. (Pollari 2011, 8, 11.) Erääksi merkittäväksi seikaksi nouseekin koko vammaispolitiikan uudistaminen lapsen oikeuksien näkökulmasta, jolloin huomioon nostettaisiin lainsäädännön ja tuen lisäksi lapsen elinympäristön ja koko perheen parempi hyvinvointi (palveluohjaus, omaishoidon tuki, vanhempien jaksaminen, esteettömyys, vertaisryhmätoiminta ja parempi tietopohja). (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 34–38.)

Määttä ja Rantala (2010, 115) peräänkuuluttavat myös lasten luonnollisten kehitys- ja toimintayhteisöjen kehittämistä, jotta eri diagnoosien kanssa kamppailevat lapset voitaisiin palauttaa tai pitää luontaisissa kasvuympäristöissään eristämisen ja syrjäyttämisen sijaan. Olen heidän kanssaan samaa mieltä siitä, että vaaditaan kehitysympäristön ja toimintakulttuurin muutosta, erityisen osaamisen lisäämistä sekä kykyä nähdä erityisen tuen lapsi erityisen tavallisena lapsena.

Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa tavoiteltiin erityistä tukea tarvitsevien lasten runsasta osallistumista. Käytännössä oli kuitenkin mahdotonta sanoa, kuka lapsista tarvitsi ja millaista tukea, sillä kuten sanottu, kaikki tuen tarpeet eivät näy. Lieneekö se tarpeellistakaan, kun kyseessä on kaikille avoin ja yhdenvertainen, taito- ja kehitystason mukaan sovellettava toiminta.

4 LIIKUNNAN MERKITYS YKSILÖN KEHITYKSESSÄ

Liikunta, motorinen toiminta, on yksi ihmisen perustoiminnoista ja osaltaan edellytys hyvälle toimintakyvylle ja elämästä selviytymiselle. Motoriset taidot ovat tahdonalaisia, tarkoituksellisia liikkeitä ja liikkeiden yhdistelmiä, joiden avulla ihminen selviytyy arkielämän edellyttämistä, motoriikkaa vaativista, haasteista. Motorisia perustaitoja ovat käveleminen, juokseminen, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen, potkaiseminen ja lyöntiliike. (Sääkslahti 2015, 67.) Ennen kaikkea liikunta nähdään terveyttä lisäävänä ja sairautta poistavana toimintana, joka parantaa työkykyä ja -tehoa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19, 13). Myös Kymenlaakson terveystuuluntastrategian mukaan liikunta nähdään osana terveyden edistämistä, ja se kuuluu keskeisenä osana kuntien hyvinvointipolitiikkaan (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson liikuntastrategia 2014–2020, 7).

Liikunnallisuudesta ja motorisista toiminnoista voidaan käyttää nimitystä fyysinen aktiivisuus. Fyysinen aktiivisuus pitää sisällään elämään kuuluvaa, kuormittavuudeltaan eritasoista liikuntaa, ja se on edellytys lasten normaalille kasvulle ja kehitykselle. Fyysinen aktiivisuus tuo mukanaan kokemuksia ja elämyksiä, joiden kautta voidaan oppia toiminnallisten taitojen lisäksi kognitiivisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja. (Rintala ym. 2012, 14, 16–17; Sääkslahti 2015, 69; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 6, 13.)

Kaikissa lähteissä korostetaan liikunnan merkitystä yksilön hyvinvoinnille. Sen välittömiin vaikutuksiin sisällytetään mielihyvän ja onnistumisen kokemukset, jännityksen ja stressin purkautuminen, ajatusten selkiytyminen ja keskittymisen parantuminen. Liikunnalla on lisäksi myönteisiä vaikutuksia painonhallintaan, mielialaan ja unenlaatuun. Sen avulla voidaan jännitys- ja stressioireiden lisäksi vähentää masennusta. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson liikuntastrategia 2014–2020, 7). Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta liikunta on merkityksellistä, ellei vielä merkityksellisempää, heille joille liikkuminen ja urheilu eivät ole itsestäänselvyys (Rintala 2012, 297).

Liikunnalla on myös yhteiskunnallista merkitystä. Liikunnallinen elämäntapa edistää kokonaisvaltaista väestön terveyttä ja hyvinvointia, joten terveystalouden käyttö ja siitä johtuvat kustannukset vähenevät. Tämä vaikuttaa kunnan taloudelliseen tasapainoon. Aktiivisen elämäntavan on havaittu olevan yhteydessä myös pienempään kuolleisuuteen, parantuneeseen elämänlaatuun ja vähäiseen avuntarpeeseen, erityisesti heillä joiden liikuntakyky on jollain tapaa rajoittunut. Liikunta ylläpitää ja kehittää olemassa olevaa toimintakykyä. (Rintala ym. 2012, 38; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 6.)

Esteetön pääsy liikunta- ja virkistyspaikoille voi osaltaan aktivoida kaikenikäisiä ja eri tavoin liikkuvia ihmisiä hyödyntämään erilaisia liikuntamahdollisuuksia. Tämä on huomioitu Kymenlaakson terveystaloustrategiassa, jossa liikuntatavallinen (hyvät yhteydet ja esteetön pääsy) ympäristö nähdään osana terveystalouden edistämässä. Kymenlaaksossa on runsaat ja monipuoliset mahdollisuudet liikkumiseen (ulkoilureitit, kansallispuistot, vesistöt). Strategian mukaan kuntien on kuultava ja osallistettava asukkaita liikuntaolosuhteita suunniteltaessa. Kuntien kaavoituksissa myös panostetaan viheralueiden ja virikepuistojen lisäämiseen sekä tyhjiksi jääneiden tilojen uudistamiseen yhdistysten ja liikuntaryhmien käyttöön. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson terveystaloustrategia 2014–2020, 24.)

4.1 Erityinen tuki ja liikunta

Lapsen motorinen kehitys on kokonaiskehityksen osa, ja sen vuoksi siihen heijastuvat selvästi muiden alueiden vajeet, kuten esimerkiksi keskushermoston häiriöt. Motorisen suorituskyvyn puute voi toisaalta osoittaa, miten yksilö sopeutuu ympäristöönsä ja siinä tapahtuviin muutoksiin. Niin sanotusti normaalisti kehittyvä lapsi hakee tilanteita, jotka kehittävät häntä, mutta tämä ei välttämättä päde lapseen, jolla on kehitykseensä liittyviä pulmia, kuten liikuntavamma. (Rintala, ym. 2012, 17.) Erityisen tuen tarve voi näkyä monella eri osa-alueella. Tästä huolimatta tulisi löytää lapsen mahdollisuudet esteiden sijaan ja kokeilla rohkeasti ja ennakkoluulottomasti erilaisia tapoja toimia.

Erityistä tukea tarvitsevien liikkumisessa korostuvat yksilölliset tavoitteet. Myönteiset kokemukset ja onnistumisen tunteet ovat yhteydessä myönteiseen minäkäsitykseen, liikuntamotivaation ja elinikäisen liikunnallisuuden kehittymiseen (Rintala ym. 2012, 55). Osallistuessa itseä kiinnostaviin toimintoihin kehittyy myönteisten kokemusten lisäksi sisäinen motivaatio, joka pitää ihmisen myöhemminkin mieluisan harrastamisen parissa (Jaakkola 2010, 84). Tällaisia myönteisiä kokemuksia tavoiteltiin Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa, ja toivottavaa on, että tapahtumassa esitellyillä lajeilla voisi olla vaikuttamismahdollisuuksia mielenkiintoisten harrastusten löytämisessä jatkossa.

Koska jokainen liikkuja on yksilö ja siten erilainen suhteessa toisiin, yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin ja sitä kautta myönteisiin yhteisiin kokemuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21,27). Tapahtumassa korostuivat yhdenvertaisuus ja yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet, joihin pyrittiin kiinnittämään erityistä huomiota. Esimerkiksi temppuradan pisteillä oli vaihtoehtoisia tapoja suorittaa annettu tehtävä, haasteellisempi ja sovelletumpi versio. Tällä haluttiin osoittaa yhdessä tekemisen mahdollisuudet – jokainen sai kokeilla lajeja omien taitojensa mukaisesti, mutta kuitenkin yhdessä toisten kanssa toimien.

Rintala ym. (2012, 40) kuvailevat, että erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille liikunnan tärkeä merkitys voi olla kaveripiiriin sosiaalistuminen. Tähän liittyvät taitojen kehittyminen, itsearvostuksen paraneminen sekä sosiaalisten suhteiden luominen ja niiden ylläpitäminen. Tämän lisäksi sekä Rintala (2012, 303) että Jaakkola (2010, 84) huomioivat valmentajien ja muiden liikunnan parissa työskentelevien sekä seuratoiminnan tukevan lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kehitystä – merkitys korostuu etenkin erityistä tukea tarvitsevien urheilijoiden potentiaalin saavuttamisessa. Rintala (2012, 298) myös muistuttaa, ettei kenenkään pidä tehdä oletuksia erityistä tukea tarvitsevan liikkujan huonommasta elämänlaadusta vain siksi, että hänellä on jokin vamma tai sairaus. Tukea tarvitsevaakin voi elää täysipainoista, aktiivista ja hyvää elämää.

Neitola ja Neitola (2015) ovat tutkineet sosiaalisen kompetenssin ja vuorovaikutuksen yhteyttä erityisen tuen tuomiin haasteisiin. He toteavat, että mikäli lapsella on kasvua, kehitystä ja oppimista haittaavia tekijöitä, on sosiaalinen kompetenssi ja sosiaalinen vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa haasteellista. Esimerkiksi motorisen oppimisen ongelmat näyttävät liittyvän lapsen sosiaaliseen käyttäytymiseen, sillä haasteet motorisissa taidoissa voivat rajoittaa sosiaalisten harrastusten määrää ja niiden parissa vietettävää aikaa. Toisaalta liikunnalla ja erityisesti positiivisilla kokemuksilla voidaan vaikuttaa myönteisesti psyykkiseen kehitykseen ja psyykkisen hyvinvoinnin rakentamiseen, etenkin nuoremmilla lapsilla. Positiiviset ja onnistumisen kokemukset innoittavat lapsia liikkumaan uudestaan. Näin liikunta tarjoaa myös runsaasti mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutustaitoja ja yhdessä toimimista, sillä liikunta on luonteva tapa kohdata ihmisiä. (Neitola & Neitola 2015, 59; Kyhälä 2015, 122.) Tapahtuman sosiaalinen luonne sekä yhdessä toimiminen ja tekeminen loivat hyvät edellytykset toisten ihmisten kohtaamiselle.

Erityistä tukea tarvitsevat lapset eivät useinkaan kykene omaehtoiseen liikuntaan ja leikkiin. He eivät esimerkiksi pysty luomaan leikkejä tai keskittymään niihin, eivätkä leikkimisen strategiat välttämättä ole hallussa. Tukea tarvitsevat lapset ovat riippuvaisia aikuisten avusta ja ohjauksesta. Jotkut lapset toimivat vain aikuisten ohjauksessa erilaisten tehtävien tai terapioiden parissa. Tällainen toiminta voi edesauttaa vertaisryhmän ulkopuolelle jäämistä, joka puolestaan lisää syrjäytymisen riskiä. Myös liikkumattomuuden nähdään lisäävän syrjään vetäytymisen riskiä, joka puolestaan voi johtaa edelleen liikunta-aktiivisuuden vähenemiseen sekä motoristen taitojen heikkenemiseen. (Neitola & Neitola 2015, 63; Kyhälä 2015, 123.)

Liikuntaleikkeihin ja -peleihin osallistuminen voi siis parhaimmillaan vahvistaa sosiaalisen toiminnan perusvalmiuksia, kuten kykyä luoda kontakteja, olla yhteistyössä ja sietää turhautumisen ja epäonnistumisen tunteita (Neitola & Neitola 2015, 60). Kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta on merkityksellistä, että jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsi motivoituu aktiiviseksi liikkujaksi,

hänen osallistumisensa esteettömyyden tuen tarpeet huomioiden. Näen tässä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lasten lähipiirin sekä harrastus- ja seuratoimijoiden aktiivisuuden roolin merkityksellisenä vaikuttajana.

4.2 Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset

Suomi on ollut vuonna 2005 ensimmäisiä maita, joka on julkaissut kansalliset suositukset alle kouluikäisten lasten liikuntaan. Suomi onkin tällä toiminnallaan toiminut edelläkävijänä tunnistaessaan lasten liikunnan merkityksen kokonaisvaltaisena kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin rakennusaineena. Vuonna 2015 käynnistyneen Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman ja tutkimusten myötä havaittiin, että lapsen hyvinvoinnin kannalta päivittäinen fyysinen aktiivisuus on yhtä tärkeää kuin terveellinen ravinto ja riittävä lepo. Ohjelman kautta nähtiin tarve päivittää suositukset, jotka valmisteltiin osana Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan (TEHYLI) ohjausryhmän työtä. TEHYLI on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettama ohjausryhmä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21,5-7.)

Varhaisvuosien fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan leikkimistä, touhuamista sisällä ja ulkona, kotiaskareita, ulkoilua ja retkeilyä, sekä ohjattua liikuntaa. Suositusten taustalla on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, joka ulottuu liikkumiseen ja fyysiseen aktiivisuuteen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 6.)

Nykyisten suositusten mukaan lapsen päivään sisältyy vähintään kolme tuntia fyysistä aktiivisuutta. Teknologian kehitys on tuonut mukanaan huolen lisääntyneestä pitkäkestoisesta paikallaanolosta ja istumisesta, joita suositusten mukaan tulee välttää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 9.) Liikkumattomuuden lisääntymisen lapsilla ja nuorilla on nähty huolenaiheena myös Kymenlaakson liikuntastrategiassa, jossa todetaan erityisesti nuorten istuvan vanhempia ikäluokkia enemmän. Kouluikäisten suositusten mukaan kaikkien 7–1-vuotiaiden tulisi liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson terveystieteiden liikuntastrategia 2014–2020, 10.)

Suosittelujen tavoitteena on kiinnittää laajempaa huomiota varhaisen fyysisen aktiivisuuden merkitykseen lapsen kehitykselle. Kymenlaakson terveystoimintastrategiassa (Holmberg & Kiiskinen, 2014–2020, 9) on myös huomioitu liikunnan edulliset vaikutukset lasten oppimisessa ja koulumenestyksessä. Suosituksilla pyritään liikkuvampaan elämäntapaan, jossa lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa. Paikalliset terveyttä ja hyvinvointia edistävät erilaiset yhteisöt ja verkostot nähdään merkittävänä lasten liikuttamisen ollessa kyseessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 8–10.)

Suosituksissa huomioidaan myös erityisen tuen tarpeet, on kyseessä sitten toiminnan ohjaus, liikkumisen tuki tai esteettömät liikuntapaikat. Erilaisten taitojen monipuolistumista tekemisen keinoin on korostettu. Yhtenä tärkeänä seikkana nähdään lapsen tuen tarpeen havaitseminen ja sen toiminnassa huomioiminen jo varhain. Suurin osa motorisen oppimisen haasteista voidaan havaita jo 3–6-vuotiailla lapsilla. Vaikeudet liikkumisessa tai erilaiset liikuntavammat eivät kuitenkaan poissulje fyysistä aktiivisuutta, uusien taitojen oppiminen on vain hitaampaa ja työläämpää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 9, 33.)

Erilaisten liikkumiseen tarvittavien apuvälineiden saatavuuteen on kiinnitetty suosituksissakin huomiota. Apuvälineiden sekä liikuntavälineiden tulee olla saatavilla ja käytettävissä tarvittaessa. Kuten terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326, 2. §, 29. §) ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta (1363/2011, 1. §, 2. §), myös suosituksissa muistutetaan kunnan velvollisuudesta tarjota apuvälineitä. Kaikilla lapsilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet monipuoliseen toimintaan – tämä on myös yksi lapsen oikeuksien keskeinen periaate. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 20–21, 25, 38.)

4.3 Liikkuva lapsuus hanke

Lasten liikkuminen nähdään kasvun ja kehityksen kannalta merkittävän tärkeänä. Valtakunnallisten uudistusten lisäksi meneillään on erilaisia hankkeita liikunnan

edistämiseksi joka puolella maata. Kouvolassa on vuodesta 2012 kehitetty Liikkuva lapsuus toimintamallia varhaiskasvatukseen. Hankkeen tavoitteena on luoda pysyvä verkosto ja toimintakulttuuri, jossa ymmärretään lapsen liikkumisen merkitys osana lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, terveyttä ja oppimista (Virtanen, 2014, 4-5).

Hankkeessa ovat mukana varhaiskasvatuksen palvelut kokonaisuudessaan, (päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit, perhepäivähoito) ja avoimesta varhaiskasvatuksesta perhepuistot sekä äitiys- ja lastenneuvolat. Hanke on jatkoa vuonna 2011 alkaneelle Liikutaan yhdessä -projektille, jonka tavoitteena on kiinnittää huomiota arkiliikunnan lisäämiseen. Hanke on mukana Valon valtakunnallisessa pilotoinnissa, joka käynnistyi syksyllä 2013. (Liikkuva lapsuus 2016.)

Kouvolan kaupungin liikuntakoordinaattori Päivi Virtanen on kehitellyt lasten liikuttajien, muuverien, oman verkoston, jossa jaetaan hyviä käytäntöjä ja jossa saadaan vertaistukea lasten liikkumisten lisäämiseksi päiväkodeissa, perhepäivähoitossa sekä perhepuistoissa. Arkiliikunnan lisäämistä viedään tätä kautta myös lasten koteihin ja siten liikutetaan koko perhettä. (Virtanen, 2014, 9–11; P. Virtanen henkilökohtainen tiedonanto, 1.4.2016.) Päivi Virtasen tekemä työ lasten liikunnan kehittämiseksi huomioitiin myös valtakunnallisesti, sillä Kouvolan Ekholmintien päiväkotia valittiin vuoden 2016 Ilo kasvaa liikkuen -varhaiskasvatusyksiköksi.

Tavatessamme (1.4.2016) Virtanen kertoi, ettei hankkeessa ole erikseen huomioitu erityistä tukea tarvitsevien lasten liikuttamista, vaan liikkuvan lapsuuden katsotaan ulottuvan myös heihin ja esimerkiksi Ilo kasvaa liikkuen ohjelma-asiakirja on laadittu koskettamaan myös erityistä tukea tarvitsevia lapsia.

Jatkohankkeessa on suunnitteilla varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyön tiivistäminen, sekä Liikkuva lapsuus -hankkeen linkittäminen perusopetuksen Liikkuva koulu -hankkeeseen. Päivi Virtasen mukaan yhteistyö seurojen ja varhaiskasvatuksen kanssa monipuolistaa toimintaa ja mahdollistaa liikkumisen osaamistaidon hyödyntämisen monipuolisemmin. (Liikkuva lapsuus 2016.)

4.4 Kymenlaakson terveystaakstrategia

Terveystaakstrategian suunnittelu alkoi jo vuonna 2011. Vuonna 2012 järjestettiin tiedostustilaisuus strategian valmistelusta. Tämän jälkeen nimetty ohjausryhmä sekä kolme työryhmää alkoivat koota strategiaa, jonka päämääränä oli esittää tavoitteet terveystaakunnan kehittämiseksi Kymenlaaksossa. Kymenlaaksolaisten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen on ollut myös maakunnallisen terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelman päämäärä, johon terveystaakstrategiakin pohjautuu. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson terveystaakstrategia 2014–2020, 7, 15.)

Käsitteenä terveystaakunta on suhteellisen uusi ilmiö, sillä vasta 1990-luvulla Suomessa luotiin tieteelliseen näyttöön perustuva tietopohja liikunnan terveyttä edistävistä vaikutuksista. Nykyisin terveystaakunta nähdään osana kansanterveyttä edistävänä toimintamuotona, joka sisältää arkiliikunnan, työhön liittyvän fyysisen ponnistelun sekä vapaa-ajan harrastus-, hyöty-, virkistys- ja kuntoliikunnan. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson terveystaakstrategia 2014–2020, 9.)

Strategian kärkiteemat ovat liikuntakasvatus, liikuntatoiminta, vertaisohjaus, liikuntaolosuhteet sekä terveystaakunta osana koulutusta. Kaikissa kärkiteemoissa huomioidaan myös erityisryhmät ja esteettömyys. Haasteeksi nousee terveystaakunnan vähäinen koulutus, sillä Kymenlaaksossa ei ole liikunta- ja fysioterapia-alan koulutusta eikä urheiluopistoja. Tämän vuoksi strategiassa korostetaan yhteistyötä sekä eri ammattiryhmien, järjestöjen ja koulutusten välillä, sekä maakuntatasoista terveyttä edistävän liikunnan poikkiallinnollista yhteistyötä. (Holmberg & Kiiskinen, Kymenlaakson terveystaakstrategia 2014–2020, 17, 26–27.)

Yhteistyön merkitys nostetaan tässäkin esille, joten sen huomioiden Rajatonta Liikettä! -tapahtuma voidaan osaltaan nähdä yhtenä toimintana liikunnan kehittämiseksi. Vaikka tapahtuma järjestettiin nyt Kouvolassa, ei ole mitään esteitä sille, etteikö tapahtuman kohdeyleisönä voitaisi nähdä Kymenlaaksossa asuvia erityistä

tukea tarvitsevia asukkaita. Yhteistyöverkoston, ja sitä kautta lasten liikuntaharrastusten kehittämisen, tapahtuman avulla voidaan nähdä kulkevan terveystuella strategian linjausten mukaisesti.

5 SOVELTAVA LIIKUNTA

Erityisryhmien liikunta on käsitteenä vanhentunut ja epäselvä. Suositeltavampaa onkin käyttää käsitettä erityisliikunta tai soveltava liikunta, erityisesti mikäli on kyse vammaisten ja vammattomien yhdessä harrastamasta liikunnasta. Soveltavan liikunnan termi on jo vakiintunut myös englannin kielellä muotoon *Adapted Physical Activity*. Erityisliikuntaa ja soveltavaa liikuntaa voidaan käyttää termeinä toistensa synonyymeina, tilanteeseen sopivalla tavalla. (Rintala ym. 2012, 10.) Koska opinnäytetyössä korostetaan yhdenvertaisuutta ja eri toimijoiden tarjoaman liikunta- ja harrastustoiminnan kehittämistä, työssä käytetään soveltavan liikunnan käsitettä.

Kansainvälisesti verrattuna käsitteet soveltavasta liikunnasta ovat Suomessa uusia. Käsitteiden työstäminen alkoi Suomessa 1960-luvulla, ja alkuperäinen liikuntalaki säädettiin vuonna 1979. Tämän jälkeen opetusministeriö asetti komitean pyynnöstä erityisryhmien liikuntatoimikunnan, jonka mietintö julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1981. Määrittelyä muutettiin jatkomietinnössä, ja sen määritelmä kuuluu seuraavasti:

Erityisryhmien liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamma, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista. (Valtion liikuntaneuvosto, erityisliikunnan jaosto 2003).

Kansainvälisesti vastaavan käsitteistön käyttö alkoi koululiikunnan, vammaisurheilun sekä kuntoutuksen piiristä. Vuonna 1948 järjestettiin ensimmäiset kansainväliset vammaisurheilukisat ja vuonna 1952 USA:ssa otettiin käyttöön termi *adapted physical education* eli suomentaen soveltava liikuntakasvatus. Tämän termin käyttö laajeni vuonna 1973 termiksi *adapted physical activity* eli soveltava liikunta-toiminta, joka voidaan kääntää myös termiksi erityisryhmien liikunta. (Valtion liikuntaneuvosto, erityisliikunnan jaosto 2003.)

Monet kunnat tarjoavat paikallisyhdistyksiensä kera erityisryhmille kohdennettua liikuntaa. Osa liikkujista kokee tällaisen erillisen ryhmän itselleen sopivimmaksi, kun taas osa haluaa liikkua omatoimisesti tai ohjatusti tavallisissa liikuntaryhmissä. Kaikille yhdenvertainen mahdollisuus valita liikuntaharrastuksensa onnistuu, kun tarjolla on mahdollisimman paljon erilaista liikuntatoimintaa, joka ei sulje ketään pois. (Kauravaara, Lakkasuo & Luona-Helminen 2006, 8.) Monissa harrastustoiminnoissa mainostetaan kaikille avointa toimintaa. Tämän käsitteen käyttö edellyttää tasa-arvon toteutumista, syrjimättömyyttä ja henkilökohtaista valinnanvapautta. Se sisältää myös liikuntapaikan esteettömän pääsyn ja osallistumisen järjestämistä, sekä turvallisuuden ja arvostavan ilmapiirin huomioimista. (Rintala 2012, 218.)

Kouvolassa lasten liikuntaharrastuksia tarjoavilla on useimmiten joukossaan integroituna erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Erikseen heille kohdennettuja harrastuksia oli kyselyjen mukaan vähän tai ei lainkaan keväällä 2016. Sosiaalisessa mediassa erityislapsiperheiden foorumilla käydyn keskustelun perusteella voitiin todeta, etteivät perheet tunnu saavan tietoa harrastusmahdollisuuksista ja kokevat mahdollisuuksia olevan hyvin vähän tai ei lainkaan.

Mia Kalpan (henkilökohtainen tiedonanto, 6.10.2015) mukaan Kouvolan kaupungissa on toiminut erityistä tukea tarvitsevien lasten motarikerhoja (2 ryhmää), joista toinen oli tarkoitettu pienemmille ja toinen hieman vanhemmille liikkujille. Kyseinen kerhotoiminta lakkautettiin erinäisten resurssien vähäisyyden vuoksi. Kerhotoiminnan vetäminen edellyttää useimmiten asiaan perehtyneiden vapaaehtoisten sitoutumista, soveltuvia tiloja ja välineitä. Samankaltainen ilmiö todetaan myös Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa (2016:19, 57), josta selviää (vapaaehtoisten) ihmisten sitoutumisen pitkäjänteiseen ja aikaa vievään tekemiseen olevan kaiken aikaa haastavampaa.

Soveltavan liikunnan toteuttaminen vaatii useimmiten erityisvälineitä, jotta liikuntaan osallistuminen olisi tasavertaista. Soveltavan liikunnan voidaankin sanoa olevan eräänlaista välineurheilua. Oikeanlainen apuväline auttaa keskittymään itse

liikuntaharrastukseen, ja tavanomaiset toimintaa rajoittajat jäävät taustalle. Tällaisia apuvälineitä ovat esimerkiksi pallopeleihin tarkoitettu kevyempi pyörätuoli, las-kettelukelkka tai hiihto-/luistelukelkka. (Rintala ym. 2012, 78.)

Jotkut apuvälineet ovat hankintahinnaltaan melko kalliita, mutta niitä voi tarvittaessa lainata tai vuokrata apuvälinevuokraamoista. Vammaisurheilu- sekä vammais- ja kansanterveysjärjestöt Malike ja Solia ovat edistäneet merkittävästi sovel-tavan liikunnan välineistön saamista jokaiselle sitä tarvitsevalle Suomessa. Malike tulee sanoista Matkalle Liikkeelle Keskelle Elämää. Malike vuokraa monipuolisesti apuvälineitä, mutta se järjestää myös tapahtumia, koulutusta ja kursseja perheille, joiden lapsilla on haasteita liikkumisessa. Solia tulee sanoista Soveltavan Liikun-nan Apuvälinetoiminta. Välinevuokrauksen lisäksi Solia opastaa ja neuvoa välinei-den kokeilussa ja niiden hankinnassa. (Rintala ym. 2012, 78–79; Rintala 2012, 80–81, 207.) Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa käytettiin sekä Maliken että Solian vuokravälineitä.

Toisaalta kunnollisten liikuntavälineiden hankinta voi olla myös edullista. Kysele-mällä, lainaamalla, ostamalla kirpputorilta tai vaikkapa tekemällä vaihtokauppoja, voi tehdä löytöjä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 26). Monet harrastukset eivät vaadi monimutkaisia välineitä, vaan niitä voi myös luovuutta käyttäen tehdä itse. Pelivälineinä voidaan käyttää joka kodista löytyviä välineitä, kuten paistinlas-toja. Ideoita itsetehtyihin välineisiin löytyy internetistä esimerkiksi Maliken ja Solian internet -sivuilta. Tee-se-itse -ideoita esiteltiin Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa.

Monissa harrastuspaikoissa on myös liikuntapaikan puolesta järjestetty apuväli-neitä harrastuskäyttöä varten. Näin on esimerkiksi Kuusankosken keilahallissa, josta löytyvät apuvälineet vaativammallekin harrastajalle. Näkövammaistuki, kah-vallinen keilapallo ja vierityskouru mahdollistavat keilauksen myös sovelletusti. Myös kuntien erityisliikunnan ohjaajilta voi kysyä apuvälineitä lainaan.

5.1 Soveltavan liikunnan haasteita

Koska tämän kehittämistyön lähtökohtana on vähäinen tieto ja kokemus soveltavan liikunnan yhteistyöverkoston muodostumisesta, ja sitä kautta erityistä tukea tarvitsevien lasten liikuntaharrastusmahdollisuuksien vähäisyys, on tarpeen tarkastella soveltavan liikunnan haasteita. Haasteet voivat olla yksi selittävä tekijä sille, miksei Kouvolassa ole olemassa toimivaa ja aktiivista verkostoa ja monipuolisia, sovellettuja, liikuntaharrastusmahdollisuuksia.

Soveltava liikunta voi kohdata monia haasteita. Kouvolan kaupungissa haasteiden voidaan nähdä esiintyvän erityisesti heikentyneiden resurssien ja heikon tiedonkulun, sekä puutteellisten ohjaustaitojen piirissä. Myös erityistä tukea tarvitsevan liikujan oma motivaatio ja perheen puuttuva tuki ja tietämättömyys voivat olla paikkakuntakohtaisia haasteita.

Perheen sosioekonominen asema ja liikuntaan käyttämä aika, perinnölliset tekijät sekä vanhempien lapsuus- ja nuoruusajan kokemukset ovat yhteydessä koko perheen harrastamisen ja liikunnallisuuden määrään. Puuttuva tuki liikuntaharrastukselle voi olla merkittävä este varsinkin erityistä tukea tarvitseville lapsille. Jos vanhemmat eivät vie lastaan harrastusten pariin, harrastaminen estyy konkreettisesti. Myös tiedon puute on merkittävä tekijä: jos ei tiedetä, mitä mahdollisuuksia on tarjolla tai mistä voi etsiä tietoa, ei voida osallistua. (Rintala ym. 2012, 43; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21, 25.)

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisussa (2011:10, 25) käy ilmi, että jotkut erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhemmista saattavat ajatella harrastuspalveluita järjestettävän edelleen vamma- tai toimintakykypohjaisesti. Myös mahdollisuudet osallistua koululiikuntaan eivät välttämättä toteudu. Epäselväksi jää, mikä on tilanne Kouvolassa esimerkiksi sovelletussa koululiikunnassa.

Sosiaalisessa mediassa havaitsin erityislasten vanhempien pohtivan omalla foorumillaan sitä, onko heidän lapsensa tarpeeksi hyväkuntoinen, tai vaihtoehtoisesti

tarpeeksi vammainen, osallistuakseen ohjattuun toimintaan. Vanhemmat eivät välttämättä tiedosta, että harrastuskerhot tai leirit ovat avoimia myös heidän lapsilleen, etenkin mikäli asiasta ei erikseen tiedoteta. Vanhemmat saattavat myös pelätä harrastuskerhoihin osallistumisen vähentävän terapioita tai kuntoutusta (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 25). Mielestäni tässä on ehdottomasti yksi kehittämiskohde, sillä parempi, saavutettavampi ja avoimempi tiedonkulkua madaltaa kynnystä osallistua.

Koululiikunnan suunnittelu ja toteuttaminen erityistä tukea tarvitsevan lapsen tarpeisiin voi olla haasteellista, etenkin mikäli (liikunnan)opettajilla ei ole tarpeeksi tietoa soveltavasta liikunnasta tai vammaisurheilusta. (Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10, 25; Rintala ym. 2012, 42, 44.) Opettajalta vaaditaan myös erityistä osaamista ja laajempaa näkemystä, jotta he osaavat nähdä, että erityistä tukeakin tarvitseva oppilas voi olla lahjakas ja aktiivinen urheilija ja harrastaja. Liikunnanopettajat saattavat vapauttaa lapsen liikunnanopetuksesta myös silloin, kun lapsen perussairaudesta ei ole riittävästi tietoa tai vanhemmat suhtautuvat ylisuojelevaisesti. Tämä voi aikaansaada myös lapsessa kielteisen asenteen liikkumista kohtaan. (Rintala ym. 2012, 42, 44.)

Haasteena nähdään myös riittämätön osaaminen ja tieto soveltavan liikunnan mahdollisuuksista harrastustoiminnassa. Esimerkiksi Kymenlaakson Liikunta ry on halunnut vaikuttaa tähän epäkohtaan kehittämällä Kymenlaakson erityisliikunnan verkostoa sekä lisäämällä ja mahdollistamalla avoimia koulutuksia ja tiedotuksia. Osaaminen ja tieto tulisi saada vietyä myös konkreettisesti seuratasolle eri harrastusseurojen ohjaajien käyttöön.

Näyttää siis siltä, että suurin osa haasteista liittyy tietämättömyyteen ja väärisiin asenteisiin, niin lapsilla ja nuorilla, heidän perheillään kuin palveluntuottajillakin. Liikuntapalveluiden toimijoiden tietoa ja taitoa soveltavasta liikunnasta tulisi pyrkiä lisäämään, mikä osaltaan toisi lisää tietoa erityisen tuen piirissä oleville asiakkaille, jolloin heidän kynnyksensä osallistua harrastukseen voisi madaltua. Näin olisimme matkalla esteettömämpään, tasa-arvoisempaan ja avoimempaan

liikkumisen kulttuuriin, joka lisääntyneen aktiivisuuden myötä johdattaa aina parempaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

5.2 Valtti-hanke

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU käynnisti Suomessa syksyllä 2016 Valtti-ohjelman (engl. PAPAI), jonka avulla pyrittiin löytämään erityistä tukea tarvitseville lapsille liikuntaharrastus. Valtti-ohjelma oli osa EU:n tuella toimivaa kolmivuotista (2015–2017) SEDY-hanketta (Sport Empowers Disabled Youth), jolla pyrittiin saamaan nykyistä useampia vammaisia lapsia ja nuoria mukaan vapaa-ajan liikuntaan. SEDY-hankkeessa oli yhdeksän partneria seitsemästä maasta (Hollanti, Iso-Britannia, Italia, Ranska, Liettua, Portugali ja Suomi). Hanketta koordinoi hollantilainen ammattikorkeakoulu Amsterdam University of Applied Sciences, Faculty of Sports and Nutrition. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU, 2016a; Hogeschool van Amsterdam 2016.)

Projektin yhteistyökumppanit olivat sekoitus neljän yliopiston, kahden urheiluliiton, yhden eurooppalaisen järjestön ja kahden voittoa tavoittelemattoman organisaation edustajista. Jokaisella taholla oli hankkeeseen liittyen omat tavoitteet ja projektit. Suomea edusti Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU, jonka Valtti-ohjelma toteutettiin Suomessa yhteistyössä ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten kanssa. Valtti-ohjaaja on henkilökohtainen vammaisliikunnan konsultti tai ohjaaja, joka toimii harrastuksen pariin saattajana erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai nuorelle. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU, 2016a; Hogeschool van Amsterdam 2016.)

Noin 250 vammaista tai erityistä tukea tarvitsevaa lasta ja nuorta sai oman Valtin syksyllä 2016. Ohjelmaan haki 367 lasta tai nuorta ja 287 Valtiksi haluavaa, joista valtaosa oli vapaa-ajan, kasvatuksen sekä hoito- ja kuntoutusalan opiskelijoita. Valttien suuri tarve tuli ilmi heti hankkeen alussa, ja kuten luvuista voidaan päätellä, kaikki eivät saaneet omaa Valttia. Noin 250 erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja

nuoren liikunnan harrastamisen tukemiseen keskittyvä ohjelma oli suomalaisen liikuntakulttuurin viitekehystä katsottuna hyvin merkittävä, sillä hanke kohdistui samalla myös näiden lasten syrjäytymisen ehkäisemiseen. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU 2016b; Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU 2017.)

Vammaisuudesta johtuva kielteinen kierre todennettiin hankkeen käynnistymisen myötä. Erityistä tukea tarvitseva lapsi jää helposti yksin ja ilman kavereita. Vaikka halua harrastamiseen löytyisi, ilman harrastuskaveria kynnys lähteä harrastusten piiriin on korkea. Tämä kysyy myös vanhemmilta sinnikkyyttä ja neuvokkuutta selvittää, mistä erilaisia soveltuvia harrastusmuotoja löytyy. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU 2016b.) Hankkeessa ilmenneet haasteet puhuvat samaa kieltä myös erityislapsiperheiden foorumista nousseiden ajatusten kanssa: tietoa ei ole tarpeeksi saatavilla ja perheet tarvitsevat ohjausta, neuvontaa ja rohkaisua.

Ohjelman tulokset olivat positiivisia: 54 prosenttia palautekyselyyn vastanneista nuorista kertoi löytäneensä liikuntaharrastuksen ja 61 prosenttia raportoi liikkumisen määrän lisääntyneen. Kokeiltuja lajeja kertyi kaikkiaan 37. Parhaimmillaan koko perhe lähti liikkeelle Valtin myötävaikutuksesta. Vaikka EU-hankkeen pilotti ja sitä myöten rahoitus päättyi, Valtti-ohjelma jatkuu myös vuonna 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 46 000 euron tuen Valtin kautta liikkujaksi -hankkeelle. Haku Valtti-ohjelmaan onkin tänä keväänä jälleen avoinna 30.4. saakka sekä Valtin haluaville lapsille ja nuorille että Valtiksi haluaville opiskelijoille. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU 2017.)

5.3 Soveltavan liikunnan tilanne Kouvolassa

Paikallisyhdistyksillä ja seuroilla on kunnan lisäksi tärkeä rooli liikunnan tarjoajina. Yhteistyö kunnan, yhdistysten, järjestöjen ja seurojen välillä on parhaimmillaan tiivistä ja monipuolista. (Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 2013, 4–5.) Kouvolaa on kutsuttu urheilukaupungiksi, eikä suotta. Kouvolassa on lukuisia mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa niin sisällä kuin ulkona. Kaksi suurinta ja vaikuttavinta

liikunnan kattojärjestöä ovat Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry (Pokli) ja Kymenlaakson Liikunta ry (Kymli), joiden alle kuuluvat monet urheilu- ja liikuntaseurat.

Erityisliikunnan kehittämiseksi on nähty jo aiemminkin tarve, jonka johdosta Kymli on perustanut Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkoston vuoden 2015 loppupuolella. Vaikka päävastuu liikunnan järjestämisestä on kunnalla, käytännön toteutus on usein yhä enenevässä määrin kolmannella sektorilla. Yhteistyössä eri toimijoiden kesken syntyy palveluketju, jonka sujuvuus on niin toimijoiden kuin asukkaidenkin etu. (Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 2013, 4–5.) Itse näen toimivan, aktiivisen ja toiminnallisen yhteistyön olevan avainasemassa liikunta- ja harrastuspalveluiden kehittämisessä. Näiden palveluiden merkityksellisyyttä kansalaisten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja terveyteen ei voida liiaksi korostaa. Mielenkiintoista on seurata, millaiseksi esimerkiksi Kymenlaakson erityisliikunnan verkoston toiminta muodostuu lähivuosina.

Kouvolassa on järjestetty erityisliikunnan ryhmiä, joiden tarkoituksena on toimintakyvyn ja kunnon ylläpitäminen sekä edistäminen. Myös ilon ja virkistykseen tuottaminen, sekä sosiaalisten suhteiden luominen ovat osa tavoitteita. Erityisliikunnan ryhmät ovat tarkoitettu avoimiksi kaikille erityisryhmiin kuuluville diagnooseista riippumatta. (Erityisliikunta 2016.) Kuten tässä tutkimuksessa on aiemmin ilmennyt, erityisliikunnan ryhmien tiukennetut resurssit ja sen myötä niiden tarjoamat palvelut ovat olleet melko vaatimattomia. Voidaanko Kouvolassa puhua enää (monipuolisista ja kattavista) erityisliikunnan ryhmistä, mikäli toiminta keskittyy pääosin ja melko yksipuolisesti työikäisten tai iäkkäämpien ihmisten kuntouttavaan liikunnanohjaamiseen?

Erityisryhmille tarkoitettuja sovelletun liikunnan harrastustoimintoja on ollut Kouvolassa jokseenkin vähän. Vähäisten vaihtoehtojen markkinointi on jäänyt vaatimattomaksi, eivätkä kaikki harrastajat ole siten välttämättä löytäneet harrastusten pariin. Tähän yritetään tuoda muutosta kehittämällä verkostoa, joka vie viestiä toimijoilta toisille ja sitä kautta myös harrastajille.

Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkosto on toiminut toistaiseksi lähinnä viestikanavana, mutta verkoston tavoitteena on tuoda yhteen toimijat ja pohtia, mitä kehitetään ja mitä voidaan yhdessä tehdä. Tällä hetkellä toimijoita ja toimintoja on Kouvolassa paljon, mutta tieto, yhteistyö ja kehittäminen ovat vajavaisia. Mukana olevia yhteistyökumppaneita on tiedotettu mm. erilaisista tapahtumista ja koulutuksista. (P. Mäkelä henkilökohtainen tiedonanto, 31.3.2016.) Soveltavan liikunnan koulutuksia on pyritty järjestämään Kouvolassa aktiivisemmin, ja ne ovat osa Kymlin ja VAUn tekemää erityisliikunnan kehittämistyötä. Tästä esimerkkinä uusimpana Liikuntaa kaikille -työpaja/ koulutus maaliskuussa 2017. Koulutus oli avoin kaikille, jotka toimivat erityislasten, vammaisten tai sovelletun liikunnan parissa tai olivat kiinnostuneita aiheesta. (Kymenlaakson Liikunta ry, Liikuntaa kaikille- työpaja 2016.)

Loppusyksyllä 2016 Kouvolassa käynnistyi soveltavan luistelun harrastusryhmä Rautaiset, joka on ensimmäinen laatuaan paikkakunnalla. Luisteluryhmä on avoin kaikille, jotka tarvitsevat tukea ja apua luisteluun. Harrastusryhmä käynnistyi yhteistyössä KooKoo Jäätaiturien (Pokli) ja Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistyksen kanssa. Yhteistyökumppanit löysivät toisensa Rajatonta Liikettä! -tapahtuman avulla. Jäätaiturien valmentajalla Hilla Turtiaisella oli toiveissa päästä kehittämään soveltavaa luistelua Kouvolassa. Tapahtuman jälkeen yhdessä KVVY:n kanssa he suunnittelivat pienimuotoisemman tapahtuman, Jäälauantain, joka esitteli soveltavaa luistelua yleisesti. Jäälauantai vahvisti juuri alkaneen ryhmän toimintaa ja toi sille kaivattua näkyvyyttä.

6 LIIKUNTAPALVELUITA OHJAAVAT LAIT, SÄÄDÖKSET JA ASETUKSET

Liikuntapalveluiden saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että erilaiset ihmiset voivat hakeutua liikuntapalveluihin mahdollisimman esteettömästi. Esteettömästi saavutettavan palvelun tulee olla kaikkien ulottuvilla tarjoten mahdollisuuden osallistua yksilöllisistä ominaisuuksista huolimatta. Saavutettavuus edellyttää liikuntapalvelujen tuottajia (kunta, urheiluseurat, järjestöt) selvittämään mahdolliset esteet liikuntapalvelujen käytölle. Esteiksi voivat muodostua negatiiviset asenteet, tiedotus,

ymmärtämisen vaikeus, fyysiset tai taloudelliset tekijät ja puutteet päätöksenteossa. (Rintala ym. 2012, 72.)

Kuntien toimintaa ohjaavat monet lait ja asetukset, jotka ohjaavat eri palvelujen toteutumista. Suomen perustuslaki, kuntalaki, kansanterveyslaki, terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki sekä laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista ajavat kaikki tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden asiaa. Jokaisella ihmisellä on näiden lakien perusteella oikeus saada terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja katsomatta ikään, sukupuoleen, vammaisuuteen tai muuhun hänen henkilökohtaiseen ominaisuuteensa. Samaa asiaa ajaa myös Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) kansainvälinen ihmisoikeuksien julistus sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joka on lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Kaikkia edellä mainittuja lakeja voidaan soveltaa myös liikuntatapahtuman tarkoitusta, tavoitteita ja toteutusta ohjaavina. Tapahtuman järjestämiseen liittyvät lisäksi vammaispalvelulaki, liikuntalaki, järjestyslaki ja pelastuslaki.

Suomen perustuslain (1999/731) ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan minkään henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti, ja heillä on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Sekä kuntalain (410/2015, 1. §), että kansanterveyslain (66/1972, 1. §) mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaiden sekä elinympäristön hyvinvointia ja terveyttä sekä alueen kestävästä kehitystä. Lait säätävät tehtävien hoitamisen joko itse tai yhteistyössä muiden kuntien tai palveluntuottajien kanssa.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön yhdenvertaista osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan poistaen vammasta aiheutuneita haittoja ja esteitä osallistumiselle. Kunnan tehtävänä on varmistaa, että laissa tarkoitetut palvelut sisällöltään ja laajuudeltaan järjestyvät kunkin asiakkaan yksilöllisen avuntarpeen mukaisesti. Vuoden 2008 lakiuudistuksen myötä vammaisella on subjektiivinen oikeus saada esimerkiksi harrastusta varten tarvittavaan henkilökohtai-

seen avustamiseen tukea siinä laajuudessa kuin henkilö sitä tarvitsee. Uudistuksella vahvistettiin myös vammaisten itsemääräämisoikeutta, jolloin avun tarkoituksena on auttaa vammaista toteuttamaan omia valintojaan. Osallistuminen liikuntaan ja urheiluun voi olla yksi tällainen valinta. (Rintala ym. 2012, 502; Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987)

Alkuperäinen liikuntalaki säädettiin Suomessa vuonna 1979, ja se tuli voimaan vuonna 1980. Uusin liikuntalaki tuli voimaan 1.5.2015 kumoten aiemman liikuntalain. Liikuntalain tavoitteena on eri väestöryhmien liikkumismahdollisuuksien ja liikuntaharrastusten edistäminen, väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen edistäminen. Lain tavoitteena on myös liikunnan kansalaistoinnin ja seuratoiminnan edistäminen, huippu-urheilun edistäminen, liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyden ja eettisten periaatteiden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen liikunnassa. (Liikuntalaki 390/2015 2. §, 3§.) Tästä lakiuudistuksesta on nähtävissä suomalaisen liikuntakulttuurin ja sen tavoitteiden kehittyminen, emmehän suotta halua olla maailman liikkuvin kansa vuonna 2020.

Kunnalla on lakisääteinen ja sosiaalinen vastuu tarjota mahdollisimman tasa-arvoiset liikuntapalvelut kaikille. Liikuntapalveluiden tulee kuulua jokaisen kuntalaisen arkeen, ja kaikilla tulee olla niihin oikeus. Liikuntalaissa painotetaan myös eri toimialojen, paikallisten, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä. Liikuntalaki viittaa myös kuntalakiin (390/2015, 22. §) ja terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 12. §) liittyen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin, sekä asukkaiden liikunta-aktiivisuuden kehittämiseen osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. (Liikuntalaki 390/2015, 5. §.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan aikuisilla on velvollisuus tukea lapsen turvallista ja kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä, ilman syrjintää. Sopimus takaa myös vammaisen lapsen oikeudet täysipainoiseen ja hyvään elämään, johon kuu-

luu parhaan mahdollisen terveydentilan sekä ihmisarvon takaaminen, itseluottamuksen edistäminen ja lapsen aktiivinen osallistuminen yhteisönsä toimintaan. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, artikla 2, 23, 24.)

Suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen ja parantaminen on siis monesta eri näkökulmasta katsottuna merkityksellinen ja palveluita ohjaava. Kaikenlaiset hankkeet, strategiat, lait ja asetukset johdattavat kehittämään, parantamaan ja uudistamaan monien eri toimijoiden ja toimialojen välistä yhteistyötä ja heidän tarjoamiaan palveluita, jotta kansalaisten kokonaisvaltainen hyvinvointi ja terveys voitaisiin nähdä nousujohteisena. Meidän sosiaalialan ammattilaisten tulee löytää oma asemamme tässä kehittämistyössä, jotta voimme parhaamme mukaan tukea osaltamme asiakkaita heidän hyvinvointinsa edistämisessä.

7 AIEMPIA TUTKIMUKSIA

Erityisliikunnasta/soveltavasta liikunnasta oli löydettävissä jonkin verran aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Pääasiallisesti liikuntaan liittyvien opinnäytetöiden tekijät ovat olleet fysioterapeuttipiskelijoita. Liikunnasta ja sen ohjaamisesta, myös soveltavan liikunnan saralta, on löydettävissä useampia oppaita ja julkaisuja. Liikunta itsessään on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta yhä enenevässä määrin nähty valtakunnallisesti kehittämisen kohteena.

Kuntien erityisliikunnan tilannetta on kartoitettu Ala-Vähälän ja Rikalan (2013) tutkimuksessa, jossa todetaan kuntien kasvattaneen palvelujen määrää toimintaa tehostamalla, vaikkakin kuntakohtainen vaihtelu on suurta. Saari (2015) puolestaan on tutkinut vammaisurheilun ja erityisliikunnan tilannetta lajiliitoissa. Saaren mukaan lajiliittojen tärkeä kehittämiskohde on jäsenseurojen tukeminen erityisliikunnassa ja vammaisurheilussa, jolloin vammaisten henkilöiden osallisuutta ja mahdollisuuksia olla mukana lajiliiton toiminnassa voidaan parantaa. Nämä mielenkiintoiset tutkimukset voisivat olla hyödyksi myös Kymenlaakson kunnissa soveltavan liikunnan palvelujen kehittämisessä.

Erityistä tukea tarvitsevia lapsia koskevia tutkimuksia ja/tai opinnäytetöitä löytyi odotettua runsaammin. Useimmat tutkimukset painottuivat vanhempien tukemiseen ja jaksamiseen, lapsen pärjäämiseen ja sen tukemiseen varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa sekä erilaisiin kuntoutukseen liittyviin tutkimuksiin. Aiheeseen liittyvät väitöskirjat puolestaan sivusivat enimmäkseen inklusion käsitettä ja erityispedagogiikkaa (vrt. Alijoki 2006).

Erityisliikunnan tai soveltavan liikunnan tutkimuksia löytyi kohtalaisesti. Suurin osa niistä käsitteli liikunnan merkitystä kuitenkin jonkin yksittäisen sairauden tai vammaan näkökulmasta tai jonkin yksittäisen lajin soveltuvuutta kohderyhmälle. Erilaisia vertaistukeen ja verkostoitumiseen liittyviä tutkimuksia on tehty paljon, mutta liityen tämän tutkimuksen aiheeseen niitä oli löydettävissä melko vähän. Verkostoitumista tutkivat opinnäytteet sijoittuvat pääosin yritysmaailmaan, jossa luodaan uusia yrityksiä tai parannetaan jo olemassa olevia toimintamalleja tai yritysten välisiä verkostoja. Tapahtumien järjestämiseen liittyviä tutkimuksia löytyi muutama, lähinnä liiketalouden ja palveluliiketoiminnan puolelta. Näissä tutkimuksissa läpikäytiin esimerkiksi tapahtumamarkkinoinnin vaikuttavuutta hyvin samalla lailla kuin tässäkin tutkimuksessa.

Lähimmäksi omaa tutkimustani ulottunee Jänkälän (2012) opinnäytetyö, *Perheiden kesken. Toimintapäivä erityistä tukea tarvitseville kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen*. Tutkimuksessaan Jänkälä selvitti erityistä tukea tarvitsevan kouluikäisen lapsen piirteitä, hyvän tapahtuman tunnusmerkkejä, vertaistuen merkitystä erityistä tukea tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen. Tutkimuksesta selvisi, ettei perheille suunnattuja tapahtumia järjestetä usein ja että arjesta irtaantuminen on merkityksellistä perheille. Eritoten vanhemmille oman ajan ja keskustelun mahdollisuus muiden vanhempien kanssa nousi tutkimustuloksissa tärkeäksi. Vastaavanlaisia näkemyksiä nousi Rajatonta Liikettä! -tapahtumaan osallistuneilta perheiltä, ja toivottavaa on, että jatkossakin Kouvolassa voitaisiin panostaa enenevässä määrin esteettömien tapahtumien järjestämiseen.

Myös Ohtonen (2017) on tutkinut liikuntalajikokeilua, joskin kohderyhmänä olivat palvelukodissa asuvat vaikeasti kehitysvammaiset asiakkaat. Lajikokeiluun olivat päätyneet leikkivarjo, keilaus, frisbeegolf ja maastoretki. Tutkimus osoitti suurimman osan olleen haasteellisia asiakkaille ja vaatineen suurempaa soveltamista. Tutkimuksen tulokset olivat sikäli positiivisia, että keilaus oli mahdollinen harrastukseksi jäävä laji. Tämän lisäksi tutkimukseen osallistunut kohderyhmä oli nauttanut erilaisesta ohjelmasta ja yhdessä tekemisestä. Tämän tyyppisiä opinnäytetöitä löytyi useampi. Erona näiden tutkimusten ja tämän tutkimuksen välillä voidaan nähdä lajikokeilujen monipuolisuus ja laajuus sekä suurempi osallistujamäärä. Lajikokeiluja koskeneet tutkimukset olivat kuitenkin rohkaisevaa luettavaa, sillä pienikin askel voi olla jollekin suuri.

Ohtosen lisäksi myös Virtanen (2016) tutki soveltavan liikunnan lajikokeilupäivää. Virtasen tutkimus toteutettiin Espanjassa Skandinaavisessa koulussa. Lajeina istumalentopallo, sovellettu polttopallo, tarkkuusheitto sekä sokkoparin ohjaus olivat olleet onnistuneita ja oppilaiden keskuudessa hyvin pidettyjä. Tutkimus oli rohkaiseva työ sovelletun liikunnan näkökulmasta. Toisen mielenkiintoisen näkökulman soveltavan liikunnan kehittämiseen tuo Onkamo (2016), joka tutki elektronisen soveltavan liikunnan opaskirjan mahdollisuuksia opetuskäytössä erityistä tukea tarvitsevilla oppilailla.

Uskon, että alati kehittyvä ja monipuolistuva teknologia tuonee tulevaisuudessa vaihtoehtoja ja ratkaisuja myös soveltavan liikunnan mahdollistamiseen, esimerkiksi juuri vastaavanlaisen oppaan tai erinäisten älypuhelinsovellusten muodossa. Yksi esimerkki tällaisesta kehityksestä on Satakunnan ja Turun ammattikorkeakoulun eri alojen ammattilaisten yhteistyönä toteutettu hanke, jossa tavoitteena oli tuottaa sähköinen opas asiantuntijoille, jotka suunnittelevat ja rakentavat liikuntaa tukevia leikkipuistoja *design for all* -periaatteella. (Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 106, 2017.)

Kymenlaakson kuntien tarjoamia erityisliikuntamahdollisuuksia ja niistä nousevia kehittämisohjelmia on selvittänyt Paajanen (2011). Tutkimuksen mukaan lasten

ja nuorten erityisliikuntaryhmille on enemmän kysyntää kuin tarjontaa ja sen kehittämisessä on kohdattu vaikeuksia. Erityisliikuntaa on tarjolla enemmän varttuneemmalle väestölle. Lasten ja nuorten erityisliikunnassa koettiin haastaviksi toimijoiden välisen yhteistyön heikkous ja pienet ryhmäkoot. Myös avustajien tai rahan puute heidän palkkaamiseksi koettiin ongelmaksi. Tilanne on siis pysynyt melko ennallaan. Kehitysehdotusten mukaan ratkaisuna olisi parempi yhteistyö seurojen/järjestöjen, koulujen sekä kunnan kanssa sekä resurssien (raha, henkilöstö, esteettömyys,) ja palveluntarjonnan parempi kattavuus. Opinnäytetyöni voidaan nähdä olevan seuraava askel sille, mihin Paajasen tutkimus jäi.

Vastaavanlaista tutkimusta tämän mittaluokan esteettömästä liikuntatapahtumasta, joka koostuu sekä kattavasta ja laajasta teoriasta sekä suuresta toiminnallisesta osuudesta, ei näin ollen ole tehty. Soveltavan liikunnan tapahtumia on järjestetty SoveLi ry:n erityisliikuntaa kuntiin -hankkeessa. Sainkin erittäin hyviä vinkkejä sähköisenä tiedoksiannona SoveLin silloiselta toiminnanjohtajan sijaiselta Saku Rikalalta, joka on tutkinut kuntien erityisliikunnan tilannetta aiemminkin. Rikala kertoi sähköpostitse (16.2.2016) Orimattilassa 2015 järjestetystä Liikuntaa kaikille -tapahtumasta, joka toimikin hyvänä pohjana Rajatonta Liikettä! -tapahtumaa suunniteltaessa.

8 RAJATONTA LIIKETTÄ! -TAPAHTUMA

Tapahtumilla on aina jokin tavoite ja tarkoitus. Ne ovat kautta aikojen tuoneet ihmisiä yhteen jakamaan elämyksiä ja kokemuksia. Tarve osallistua tapahtumiin voi syntyä kunkin yksilön henkilökohtaisista tarpeista, kuten tarve kuulua johonkin ryhmään, aktiviteetteihin osallistuminen, uusien asioiden oppiminen (maailmasta, itsestään, toisista) tai vaikkapa tarve saada huomiota. Moni näistä tarpeista täyttyy, kun ihmiset kokoontuvat yhteen tapahtuman merkeissä. (Rutherford Silvers 2012, 4, 304; Bowdin, Allen, O'Toole, Harris ja McDonnell 2011, 4.)

Tapahtumaprosessia, kuten kehittämisprosessiakin, voidaan tarkastella yksinkertaisimmillaan kolmen vaiheen kautta: suunnittelu, toteutus ja päättäminen (Vallo &

Häyrinen 2016, 189; Toikko & Rantanen 2009, 64). Kuten yleensä, myös tämän tapahtuman suunnitteluvaihe oli vaiheista pitkäkestoisin (noin 9 kk). Tapahtuman toteutus vei yhden päivän (työryhmältä enimmillään noin 9h, asiakkailta 4h) ja projektin päättäminen ja sen jälkityöt noin kaksi kuukautta.

Koko perheelle suunnattu esteetön liikuntaseikkailupäivä esitteli erilaisten, sovellettavissa olevien, liikuntaharrastusten kirjoa eri lajipisteiden kautta. Lajit ja toiminnot oli suunniteltu niin, että myös vaikeammin vammaiset voivat osallistua ja saada onnistumisen kokemuksia. Lajeista kerrotaan edempänä.

Tapahtumapäivän kuvausta tarkasteltiin asiakkaan palvelupolun kuvauksen avulla, jolla pyrittiin havainnollistamaan tapahtuman kulku asiakkaan kokemuksena. Tämän lisäksi tapahtumaa ja sen rakennetta tarkasteltiin visuaalisen palvelujärjestelmän kuvauksen (service blueprint) avulla, joka osoitti sekä asiakkaalle näkyvän (front office) että näkymättömän (back office) palvelujärjestelmän (liite 1). Sen avulla pyrittiin myös havainnollistamaan tapahtuman rakennetta kokonaisvaltaisesti myös taustavaikuttajien näkökulman huomioiden. (Vrt. Vallo & Häyrinen 2016, 199–200, 202). Lopullinen yhteenveto tapahtumapäivän kulusta ja sen hyödyistä niin asiakkaille kuin yhteistyöverkostolle kuvattiin palautteiden ja haastattelujen sisällönanalyysin avulla.

Tapahtumaa ei olisi kuitenkaan saatu toteutettua, mikäli sillä ei olisi ollut omaa projektipäällikköä, tapahtumakoordinaattoria. Koordinaattorilla on keskeisin rooli tapahtumaprojektissa, sillä hän johtaa koko projektia alusta loppuun vastaten muun ryhmän työskentelystä ja projektisuunnitelman toteutumisesta (Vallo & Häyrinen 2016, 266–267; Hakala 2000, 29). Koen koordinaattorin tehtävien ja niihin perehtymisen olleen ammatillisen kehittymiseni kannalta koko prosessin merkittävin seikka ja siksi koen tarpeelliseksi tarkastella seuraavaksi kyseisiä tehtäviä tarkemmin, jotta myös tutkimuksen lukijalle avautuu ymmärrys laajasta tehtävänkuvasta.

8.1 Koordinaattorin tehtävät

Ryhtyessäni tehtävään en osannut ensin edes aavistaa, miten monipuolisesta ja vaativasta tehtävästä onkaan kyse. Koordinaattorin tehtäväkuvaa voidaan verrata projektipäällikön monitahoisiin (johto)tehtäviin. Projektiin sitoutunut, aktiivinen koordinaattori on projektin onnistumisen edellytys. Hänellä tulee olla jokseenkin selkeä visio projektin rakentumisesta sekä sen hallinnasta koko projektin ajan. (Vallo & Häyrinen 2016, 266–267; Hakala 2000, 65.) Koordinaattori on tapahtuman kokoava ja koossa pitävä liima, joka luo yhteyksiä kaikkiin ja kaikkialle pitäen samalla tapahtuman tavoitteen mielessään (Thomas & Hodges 2010, 139).

Useiden vastuualueiden lisäksi (strategia, organisointi, turvallisuus jne.) tehtävä edellyttää koko tapahtumakonseptiin liittyvien asioiden hallintaa ja logistiikkaosaamista. Kaikki lähtee siitä, että koordinaattorilla on selkeä käsitys tapahtuman visioista, tarkoituksesta ja tavoitteesta. Koordinaattori on visualisti ja organisoija, joka kokoaa tapahtumaan liittyvät pienet palaset yhteen konseptiksi pitäen mielessään kokonaisuuden koko prosessin ajan. (Vallo & Häyrinen 2016, 76; Rutherford Silvers 2012, 8, 32; Bowdin 2011, 5, 188, 266–267; Thomas & Hodges 2010, 137.)

Koordinaattorin tehtävät edellyttivät ennen kaikkea täydellistä sitoutumista ja vision säännöllistä kirkastamista niin itselle kuin yhteistyöverkostolle. Vallo ja Häyrinenkin (2016, 112) huomauttavat, että koordinaattorin työ on raskasta ja tinkimätöntä työtä, jossa laiska ei pärjää. Periksiantamattomuus, vaivannäkö ja paineensietokyky nousivat nöyryyden lisäksi tärkeiksi ominaisuuksiksi. Hakala (2000, 30) korostaa aitoa mielen paloa ja innostusta tekemistä kohtaan. Hän näkee tärkeinä ominaisuuksina myös toisia kannustavan asenteen ja tehtäviä reilusti muille jakavan tiimityöskentelyn. Myös Thomas ja Hodges (2010, 139) puhuvat innostumisen ja innostamisen tärkeydestä. Heidän mukaansa koordinaattorin kenties tärkeimmistä ominaisuuksista on tuottaa ja ylläpitää sekä omaa että työryhmän innostusta projektista. Innostuksen tuottamisen ja sen ylläpitämisen totesinkin merkittäväksi

yhteistyöryhmän sitoutuneen ja motivoituneen yhteistyön kannalta. Huomasin innostuksen tarttuvan toimijasta toiseen, kun erilaisia ideoita tapahtuman sisällöstä heiteltiin ilmoille.

Tapahtumakoordinaattorilla on käsissään monet langat, jotka eivät saa mennä (pahasti) solmuun. Joitakin lankoja on hyvä myös jakaa, delegoida, toisten hallittaviksi. Iso työ aikaansaadaan pienistä osista, joten myös minun tuli oppia hallitsemaan isoa kokonaisuutta ja delegoimaan pienempiä toimeksiantoja toisaalle, kuten mm. Rutherford Silvers (2012, 46) ja Hakala (2000, 65) neuvovat. Samassa yhteydessä Rutherford Silvers muistuttaa, että *delegaatio ei merkitse kruunusta luopumista*. Tämä tehtävä osoittautui haasteelliseksi, eikä vähiten oman innokkuuden ja vastuuntunnon vuoksi. Myös Vallo ja Häyrinen (2016, 267) huomauttavat, ettei yksi henkilö kykene hoitamaan koko projektia yksin, vaan työt pitää jakaa eri osakokonaisuuksiin ja delegoida muulle työryhmälle. Vastuun jakaminen myös sitouttaa työryhmää ja lisää luottamusta toimijoiden välillä.

Yksinkertaisimmillaan koordinaattorin työ täytyi suhteiden luomisesta ja niiden ylläpitämisestä, kokouksista, suunnitelmista, tiedon hallinnasta, muistioista, aikatauluista, päätöksistä ja näiden kaikkien tiedottamisesta ja delegoinnista eteenpäin (vrt. Thomas & Hodges 2010, 137, 142). Koordinaattorilla on monessa asiassa päättäjän rooli ja tekemillään päätöksillä hän voi vaikuttaa siihen, miten työryhmä ja sidosryhmät sitoutuvat prosessiin. Koordinaattorin tulee löytää asiat, jotka ovat merkityksellisiä ja jotka tuovat työryhmän jäsenten parhaat puolet esille. Ennen kaikkea hän kuitenkin varmistaa, varmistaa ja vielä kerran varmistaa. Hän luo järjestelmän, jonka avulla hänellä on jatkuva ajankohtainen tieto prosessista ja josta voi tarkistaa koko projektin tilanteen koska tahansa. (Vallo & Häyrinen 2016, 267; O'Rourke 2010, 3–5; Thomas & Hodges 2010, 137.)

Koordinaattorina minun tuli osata myös havaita, hallita ja hyödyntää olemassa olevia resursseja. Näihin resursseihin lukeutuvat tapahtuman suunnitteluun, toteutukseen ja jälkityöhön käytettävä aika, raha, henkilöstö, tieto, tila, saatavat palvelut ja logistiikka. Erityisesti logiikka linkittyi tapahtumaprosessin kaikille alueille ollen

olennainen osa tapahtuman sujuvuuden ja onnistumisen varmistamista. Koordinaattorina minun tuli myös resursoida riskit ja arviointi sekä varmistaa, että kaikki mikä pitää tehdä, voidaan tehdä näillä resursseilla. (Rutherford Silvers 2012, 42; Bowdin ym. 2011, 259, 525.)

Rutherford Silvers (2012, 409–410, 412) opastaa työkirjatyöskentelyyn. Sillä hän tarkoittaa kaikkien tarvittavien tietojen ja dokumenttien koontia omaksi käsikirjaksi. Käsikirja voi sisältää tapahtuman avaintietoja: suunnitelmat, tapahtuman prosessin, tarvittavat operaatiot, aikataulut, ohjelmat, luvat, kartat ja yhteystiedot kaikkiin yhteistyökumppaneihin ja palveluntarjoajiin. Lisäksi siihen voidaan sisällyttää myös markkinointi-, budjetti-, riskienhallinta- ja turvallisuussuunnitelmat, jotka ovat koordinaattorin työssä tärkeimpiä asiakirjoja. Tällaista suunnitelmallisuutta korostavat myös Bowdin ym. (2011, 188, 201) sekä Thomas ja Hodges (2010, 137).

Käytössäni oli tapahtumalle laadittu oma vihko, johon kirjasin kaiken, mitä minun tuli muistaa ja huolehtia. Nyt toivon, että olisin saanut vinkin tarkempaan työkirjatyöskentelyyn ennen projektia, sillä moni asia olisi loppuraporttia kirjoittaessa helppompaa hahmottaa. Työkirjatyöskentelyn sijaan dokumentoin kuitenkin parhaani mukaan kaiken mahdollisen, mikä tapahtumaprojektiin liittyi. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan prosessin rakentumista osa-alueineen tarkemmin.

8.2 Yhteistyöverkoston kehittyminen

Kehittämistyön organisointi tarkoittaa käytännön toteutuksen suunnittelua ja valmistelua. Se edellyttää toimijoiden määrittelyn. Toimijat voivat olla virallisia organisaatioita, järjestöjä, ammattilaisia tai vaikkapa palveluiden käyttäjiä. Usein kehittäminen alkaa muutaman henkilön keskustelun tuloksena, mutta kuten esimerkiksi opinnäytetyössä käsitelty tapahtuma, on projektin onnistumisen kannalta merkittävää, että verkostoon osallistuu useampi kehittämisestä kiinnostunut toimija mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Toikko & Rantanen 2009, 58.)

Kehittämistyön näkökulmasta yhteistyöverkosto nähdään kehittämisen keskeisenä instrumenttina, joka mahdollistaa yhteisesti jaetun prosessin sekä siihen liittyvän päätöksenteon ja arvioinnin. Kehittämistyö edellyttää toimijoiltaan usein asioiden tekemistä uudella tavalla, joten kehittymisen nähdään ulottuvan myös yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden oppimisprosesseihin. (Toikko & Rantanen 2009, 94.)

Työelämän organisaatioissa työtä tehdään yhä enenevässä määrin erilaisissa tiimeissä ja ryhmissä (Hakala 2000, 32). Verkostomaisia organisaatioita puolestaan kuvailee se, etteivät työntekijät kuulu vain yhteen tiimiin tai ryhmään, vaan he voivat olla useiden erilaisten tiimien jäseniä. Tällaiset verkostopohjaiset organisaatiot ovat tyyliltään asiantuntijaorganisaatioita. Niiden toiminnan tavoitteena on yhteisen ymmärryksen luomisen lisäksi pyrkimys itseohjautuvan toiminnan tukemiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 103–104.)

Verkostoituminen on tänä päivänä monellakin sektorilla toimivan ja menestyksellisen yhteistyön edellytys. Yhteistyö puolestaan rakentuu kumppanuudesta verkoston jäsenten välillä. Verkostotyössä voidaan nähdä kolme tärkeää kivijalkaa. Ensimmäinen koskee verkoston jäsenten välistä autonomisuutta, jolloin päätöksiä voidaan tehdä myös itsenäisesti ja toisistaan riippumatta. Toisena on yhteistyön perustan rakentaminen luottamukselle, joka kirjallisen sopimuksen sijaan edellyttää vakaata luottamus pohjaa, joka mahdollistaa myös toimijoiden välisen avoimuuden. Hyvä keskinäinen luottamus mahdollistaa innovaatioiden syntymisen ja leviämisen, kun taas luottamuksen puute estää niiden kehittymistä. Kolmantena voidaan nähdä pitkäjänteinen yhteistoiminta, jonka tuloksena luottamuksellinen ja avoin verkostosuhde rakentuu. (Järvensivu 2015, 19–20.)

Rajatonta Liikettä! -yhteistyöverkostossa halusin koordinaattorina panostaa toimivaan ja avoimeen yhteistyöhön jokaisen toimijan kanssa sekä saattaa eri toimijat yhteen kumppaneiksi toinen toisilleen. Avainasemassa oli yhteinen tavoite ja samansuuntainen visio tulevasta tapahtumasta. Tapahtuma itsessään innoitti ja motivoi verkostoa innovoimaan ja käyttämään omaa ammatillisuutta sekä tietotaitoa,

jotka täydensivät toinen toisiaan. Voidaankin puhua verkoston sisäisestä motivaatiosta, joka nousee jäsenten vapaudesta toimia ja päättää omasta puolestaan, mahdollisuudesta hyödyntää ja kehittää omia kykyjään sekä yhteisöllisyydestä, joka tukee yhteisten merkitysten löytämistä tekemisestä (Järvensivu 2015, 36).

Rajatonta Liikettä! -tapahtuman suunnittelua voidaan kuvailla uusien innovaatioiden kehittämiseksi. Uudet innovaatiot syntyvät monen eri toimijan välisessä yhteistoiminnassa, joka ylittää yritys- ja yhteisörajat. Yhteistyöverkostossa voidaan arvioida innovaatioiden merkitystä ja niiden hyödyllisyyttä. Innovaatioita tulee osata myös johtaa, sillä ilman johtamista tavoitteet saattavat jäädä ”ei kenenkään” vastuulle. (Silvennoinen 2008, 54–55.) Järvensivu (2015, 21) toisaalta mainitsee kumppanuuden johtamisen, joka puolestaan on kaikkien osapuolten vastuulla. Hän tarkoittaa tällä sitä, että jokainen verkoston jäsen saa mahdollisuuden osallistua kaikkeen haluamaansa toimintaan sekä kokee samalla osallisuutta toiminnan kehittämisessä ja kehittämisessä.

Viestintä ja sen sujuvuus on olennainen osa verkoston syntymisen ja sen toimivuuden takaamiseksi. Etenkin alkuvaiheessa, kun verkostoa vasta luodaan, viestinnän merkitys korostuu. Viestintä on kaksisuuntaista dialogia, jossa heijastetaan ja heijastutaan prosessin eri vaiheissa. Viestinnän keinoja ovat puhumisen lisäksi aktiivinen ja herkkä kuunteleminen sekä sanaton viestintä, josta suurin osa viestinnästä rakentuu. Sujuvalla ja energisellä viestinnällä välitetään muille toimijoille tietoa ja näkemys visiosta sekä saadaan heidät motivoitumaan ja innostumaan mukaan. (Vallo & Häyrinen 2016, 269; Grönfors 2015, 147; O’Rourke 2010, 97, 225, 257.) Myös Bowdin ym. (2011, 350) peräänkuuluttavat motivaation tärkeyttä: onnistunut motivointi sitouttaa ihmiset toimintatapaan, innostaa ja energisoi sekä antaa mahdollisuuksia saavuttaa tavoitteet.

Siinä missä luottamus on tunne, sitoutuminen on toimintaa. Nämä kaksi ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa, sillä luottamus edistää sitoutumista, kun taas sitoutuminen toimintaan vahvistaa luottamusta. Verkoston osapuolten toiminta tai toimimat-

tomuus kertoo sitoutumisen syvyydestä, ja se on helposti havaittavissa etenkin tapahtumatyöryhmässä. (Järvensivu 2015, 20.) Tässä verkostossa koin jokaisen toimijan sitoutuneen yhteiseen tavoitteeseen. Kukin oli motivoitunut kehittämään yhteistä visiota ja lupautunut huolehtimaan ”oman tonttinsa”. Yhteistyön toimivuus, toimintaan sitoutuminen ja motivoituminen sekä luottamus olivat välttämättömiä tapahtuman toteuttamisen onnistumiseksi.

Hyvin toimivan avoimen verkoston toiminta perustuu verkostomaiseen päätöksentekoon, jossa tärkeät päätökset valmistellaan ja tehdään yhdessä (Järvensivu 2015, 23). Luomassani yhteistyöverkossa pyrittiin yhteisymmärrykseen ja yhteisiin linjauksiin ja päätöksiin, ilman äänestyksiä tai määräyksiä. Toki koordinaattorina olin vastuussa yhteisten päätösten toteutumisessa.

8.3 Rajatonta Liikettä! -tapahtuman yhteistyöverkosto

Rajatonta Liikettä! -tapahtuma oli monen eri toimijan yhdessä aikaansaama yhteistapahtuma. Yhteistapahtumaa kuvaa se, että samaa kohderyhmää tavoittelee useampi yhteistyökumppani, jolloin mahdollistetaan myös tapahtuman laajempi sisältö, suurempi osallistujamäärä sekä paremmat edellytykset kontaktien luomiseksi. Yhteistapahtuma mahdollistaa usein myös tasaisemmin jakaantuneet vastualueet ja kustannukset. (Vallo & Häyrinen 2016, 63–64.)

Rajatonta Liikettä! -tapahtuman verkoston voidaan kuvailla perustuneen monenlaisen asiantuntemuksen ja osaamisen vaihtamiseen sekä yhteisiin etuihin. Verkostossa ihmiset saivat käyttöönsä tietoa ja ajatuksia, joiden kautta luotiin toimintamalleja. Silvennoinen (2008, 10–12) kertoo, että verkoston avulla ihmiset voivat vaikuttaa sellaisiin ihmisiin, joiden toimintaan heillä ei ole virallisesti suoraa vaikutusmahdollisuutta. Kuten toimivassa verkostotyössä yleensä, myös tässä ihmiset lähentyivät toisiaan ja yhteisöllisyyden tunne vahvistui. Ideoita ja virikkeitä jaettiin, ja yhteistyöryhmästä muodostui innovaatiohautomo.

Pyrin kasaamaan mahdollisimman monipuolista yhteistyöverkostoa ja lähetin useille eri organisaatioille sähköpostitse kutsun tulla mukaan ideoimaan sovelletun liikunnan päivää erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille. Ne yhteistyökumppanit, jotka lähtivät mukaan, vastasivat kutsuun heti. Kutsu lähti myös 18 urheiluseuralle, joista mukaan ilmoittautuivat kaksi: Indians ja KooKoo Juniorit. Jälkimmäinen kuuluu Pohjois-Kymen Liikunta ry:n alaisuuteen. Kolme seuraa vastasi kieltävästi, ja loput kolmesta jättivät kutsun kokonaan huomiotta. Kutsu lähetettiin uudelleen toukokuussa ja tällä kertaa lähestyttiin useampia eri henkilöitä (saman seuran sisällä). Vastauksia ei tästä huolimatta saatu.

Myös Kymenlaakson Liikunta sekä Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys kutsuivat seuroja mukaan yhteistyöhön, tuloksetta. Kenties tapahtuman luonne jäi epäselväksi tai aiheutti epävarmuutta. Vastausten puuttuessa tarkka syy on epäselvä. Muutama seura kommentoi ensimmäisellä kutsukierroksella, ettei heillä ole tälle kohderyhmälle suunnattua erillistä toimintaa eikä tarvetta kehittää sitä.

Yhteistyökutsuun vastaamatta jättivät myös Mannerheimin lastensuojeluliitto, yksityiset päiväkodit ja liikuntakeskus Pajulahti. Tässä vaiheessa yhteistyöverkoston kokoaminen tuntui ajoittain hyvin työläältä ja epätoivoiselta. Aloin epäillä, saisinko riittävästi yhteistyökumppaneita kokoon.

Mukaan lähteneet kaksi suurta liikuntayhdistystä, Pohjois-Kymen Liikunta (Pokli) ja Kymenlaakson Liikunta (Kymli), olivat kuitenkin vaikutusvaltaiset ja näkyvät yhteistyökumppanit, sillä näiden alle kuuluu suurin osa urheiluseuroista. Syksyllä mukaan ilmoittautui vielä KooKoo Jäätaiturit, joka sekin kuuluu Poklin alaisuuteen, sekä Kouvolan Terpsikerho.

Yhteistyöryhmä koostui lopulta seuraavista tahoista: edustamani taho (2016 vielä olemassa ollut) Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, opinnäytetyön tilaajataho Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry (KVY), Kouvolan hyvinvointipalvelut (varhaiskasvatus ja erityisliikunta), Kymenlaakson Liikunta ry (Kymli), Pohjois-Ky-

men Liikuntayhdistys ry (Pokli), jonka alaisena KooKoo Juniorit ja KooKoo Jäätaurit. Lisäksi ryhmässä olivat Kouvolan Jenkkipallo ry (Indians), Koivukaaren ponitalli sekä Kouvolan Terpsikerho. Nämä yhteistyötahot mahdollistivat toimintapäivän sisällön monipuolisuuden.

Rajatonta Liikettä! -verkosto koostui siis monien eri alojen ihmisistä, joiden vahvuuksista, pätevyysalueista ja tavoista toimia jaettiin tietoa yhteisissä palaverissa. Yhteistyön kautta ideoiden ja osaamisten yhdistäminen loivat luovia ratkaisuja, joiden kautta suunniteltiin ja toteutettiin Rajatonta Liikettä! -tapahtuma. Tämän toiminnallisen yhteistyöverkoston rinnalle nousi monia muita tapahtumalle tärkeitä sidosryhmiä, jotka tavalla tai toisella olivat tapahtuman taustavaikuttajia.

Muita yhteistyökumppaneita olivat esimerkiksi Helmi Café, Kamera-73 Kuusankoski ry, Tmi Satucorento, Etelä-Suomen Turvamiehet ja Suomen Punainen Risti. Näiden lisäksi tarvittiin joukko vapaaehtoisia ja tapahtumaa tukevia tahoja/yhteistyökumppaneita. Tapahtuman mainostamiselle tukensa antoivat Kymenlaakson Pelastuslaitos, Digitaalipaino Oy ja Parik-säätiö. Tapahtuman talkooväkenä toimi yksittäisiä vapaaehtoisia toimijoita, sekä opiskelijoita Kouvolan aikuiskoulutuskeskukset ja Valkealan opistolta. Tapahtumassa vierailivat myös paikalliset vammaisurheilijat, ratakelaja Niko Ristiranta ja Special Olympics-ratsastaja Sanni Sorvo, jotka omalla esimerkillään ja innostavuudellaan toivat tapahtumaan osallistumisen ilon lisäksi näkyvyyttä ja tietoutta vammaisurheilusta.

Yhteistyöverkoston liittyvien kumppanien lisäksi etsin muita mahdollisia yhteistyökumppaneita kuten sponsoreita, graafikoita, vapaaehtoisia, lahjoittajia, materiaalien painattajia, valokuvaajia ja julkisuuden henkilöitä esikuviksi tapahtumaan. Myös yhteistyöverkoston muut jäsenet etsivät yhteistyökumppaneita. Useampi taho osoitti kiinnostuksensa tapahtumaa kohtaan, mutta kiinnostus ei edennyt käytäntöön ja osallistumiseen saakka.

Tapahtumaa edeltävällä viikolla tapahtumasta kiinnostui Kouvolan ElämysBunker / K7-kiipeilyluola, joka ilmaisi kiinnostuksensa osallistua mahdollisesti seuraavalla kerralla. Mukaan liittyi viime hetkillä vielä Kuusankosken keilahalli (Koski Bowling), joka toi tapahtumaan tietoutta esteettömästä keilauksesta.

Koska kaikkialle linkittyminen on tapahtumakoordinaattorin työssä peruselementtejä (Rutherford Silvers 2012, 443; Thomas & Hodges 2010, 139), yritin tuoda tietoa tapahtumasta ja itsestäni mahdollisimman moneen paikkaan. Yritin tavoittaa mahdollisimman paljon ihmisiä, joille puhua tapahtumasta, aina viimeisille viikoille asti ennen tapahtumaa. Kokemuksen karttuessa itsevarmuus lähestyä ihmisiä kertoakseni tapahtumasta vahvistui. Omaksuin koordinaattorin roolin ja huomasin nauttivani roolin tehtävistä.

Tapahtuman toteutumisen ja onnistumisen kannalta oli erittäin merkittävää, että sekä toiminnalliset että taustalla toimineet yhteistyökumppanit ja vapaaehtoiset kokosivat voimansa ja tekivät yhdessä parhaansa. Onnistuminen tällaisessa projektissa edellytti saumatonta yhteistyötä, jossa jokainen ymmärsi oman roolinsa ja osuutensa kokonaisuudessa (Vallo & Häyrynen 2016, 198). Thomas ja Hodges (2010, 137) huomauttavat, että mitä enemmän erilaisia tietoja ja taitoja omaavia henkilöitä projektiin tarvitaan, sitä tärkeämpää on tehdä huolellinen suunnitelma josta selviää, kuinka ja keneltä näitä tietoja ja taitoja tarvitaan tai saadaan.

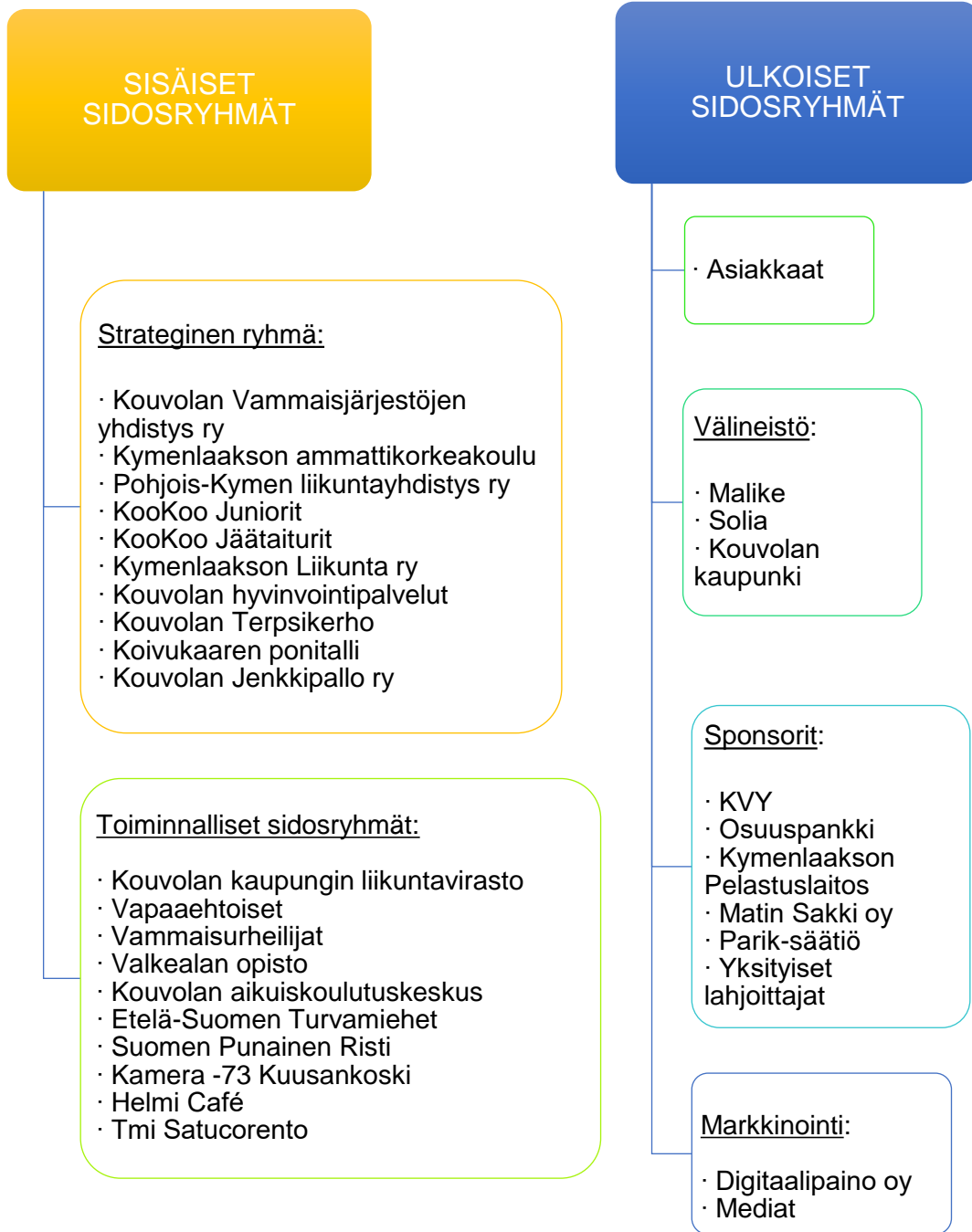
8.4 Rajatonta Liikettä! -tapahtuman sidosryhmät

Sidosryhmät käsittävät kaikki ne ihmiset ja toimijat, joiden kanssa organisaatio on vuorovaikutuksessa. Tapahtumaa ajatellen sidosryhmiä ovat kaikki ne, joille on jotakin etua tai hyötyä tapahtuman tuloksista. Onnistuneen tapahtuman edellytyksenä on, että tapahtumakoordinaattori tunnistaa ja löytää erilaisia sidosryhmiä ja osaa vastata näiden sidosryhmien tarpeisiin. Usein sidosryhmillä voi olla erilaisia syitä kiinnostua tapahtumasta, esimerkiksi oman toiminnan markkinointi, asiakkaiden saanti tai maineen parantaminen. (Bowdin ym. 2011, 230.)

Tässä yhteydessä organisaationa nähdään Rajatonta Liikettä! -tapahtuma, jonka ympärille sidosryhmät muodostuivat. Kuten jo aiemmin on käynyt selville, sidosryhmiä tapahtuman ympärille tarvittiin useita ja ne olivat tapahtuman toteutumiseen ja menestymiseen vaikuttavat tekijät. Ei riitä, että suunnitteluryhmä pohtii omia ideoitaan, vaan tärkeänä nähdään eri sidosryhmien mukaan saaminen jo varhaisessa vaiheessa (Vaahtojärvi, 2011, 140).

Sidosryhmiä voidaan jakaa useampiin eri kategorioihin sidosryhmän oman vaikutavuuden tai kiinnostuksen kohteen mukaan. Sidosryhmät jaetaan pääsääntöisesti sisäisiin ja ulkoisiin. Sisäisiä sidosryhmiä voivat olla esimerkiksi hallinto, henkilöstö ja yleisö/asiakkaat. Ulkoisia sidosryhmiä voivat olla puolestaan media ja sponsorit. (Bowdin ym. 2011, 230, 248.) Olen jakanut Rajatonta Liikettä! -tapahtuman sidosryhmät sisäisiin ja ulkoisiin. Tapahtuman sisäisiä sidosryhmiä ovat strateginen ryhmä sekä kaikki ne toiminnalliset ryhmät, jotka vaikuttivat suoraan toimintapäivän toteutukseen. Ulkoiset sidosryhmät olen jakanut asiakkaisiin, välinevuokraamoihin, taustatukijoihin/sponsoreihin sekä markkinointiin.

Jokainen sidosryhmä oli välittömässä yhteydessä organisaatioon, joka tässä yhteydessä nähdään järjestettynä tapahtumana. Strategista sidosryhmää lukuun ottamatta sidosryhmät eivät välttämättä olleet kontaktissa toinen toisiinsa. Ilman sisäisiä ja ulkoisia sidosryhmiä visio tapahtumasta olisi jäänyt idean tasolle, sillä tapahtuman järjestämiseksi tarvittiin monia toisistaan riippuvaisia prosesseja ja toimintoja (Vaahtojärvi, 2011, 140). Sidosryhmien rakenne ilmenee kuvasta 1.

Kuva 1. Sidosryhmät

8.5 Suunnitteluvaihe

Kaikessa tekemisessä alku on tärkein (Platon).

Tapahtuma oli prosessina pitkä, valmisteluista jälkityöhön. Kuten minkä tahansa projektin, myös tämän tapahtuman järjestäminen edellytti tarkkaa suunnittelua, organisointia, toteuttamiseen panostamista, valvontaa ja varmistelua sekä tarkkaa arviointia (Vilka & Airaksinen 2003, 48). Tapahtuman suunnittelu oli ennen kaikkea ajattelutyötä, jossa piti pystyä ajattelemaan tapahtuman kulku alusta loppuun juuri siten, kuin sen haluaa todellisuudessa toteutuvan (Vallo & Häyrinen 2016, 191–192). Tällainen ajattelumalli ohjaa palvelumuotoilua, jossa erinäisten palveluiden ja projektien suunnittelu perustuu koko prosessin hahmottamiseen erilaisia menetelmiä ja työkaluja käyttäen (kuten tässä tutkimuksessa esitelty asiakkaan palvelupolku ja service blueprint).

Suunnitteluvaihe sisälsi monia kysymyksiä, joita yhteistyöverkoston kanssa pohdimme. Mihin tavoitteeseen pyrimme tapahtumalla, miten se näkyy asiakkaille ja miten kukin toimija siitä hyötyy? Ketkä olisivat potentiaalisia osallistujia, ovatko kaikki tervetulleita, kuinka rajaamme vai rajaammeko lainkaan? Mitä muutosta haluamme tapahtumalla tuoda ja mihin haluamme muutoksen vaikuttavan? Mitä tapahtuu tapahtuman jälkeen? Tämän lisäksi edessämme oli joukko miksi-, miten-, kuinka-, koska-, kuka-, kenen-, millaisia-, kuinka paljon-, mitä-kysymyksiä. Nämä kysymykset herättivät keskustelua, jonka kautta niihin voitiin löytää vastauksia. Vastauksista koostui pian ajatelmä, joka muodostui, kasvoi ja kehittyi suunnitelmaksi. Tärkeimmät kysymykset olen kuvannut mukailen Vallon ja Häyrisen (2016, 128) onnistuneen tapahtuman mallia (kuva 2).

Kuva 2. Onnistuneen tapahtuman malli (Vallo & Häyrinen 2016, 128)

Apua tapahtumanjärjestäjälle on saatavilla runsaasti. Tämän tapahtuman käytännön järjestämisen pohjalla käytettiin Kouvolan kaupungin omaa tapahtumajärjestäjän opasta (Tapahtumajärjestäjän opas 2016), prosessin edetessä perehdyin muuhun tapahtumajärjestämistä koskevaan aineistoon.

Ensimmäiset visiot tapahtumasta luotiin lokakuussa 2015 yhdessä Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistyksen silloisen toiminnanjohtajan kanssa. Yhteistyökumppaneiden kartoitus alkoi alkuvuodesta 2016. Tapasin yhteistyökumppaneita ensin kahden kesken ajatustenvaihdon merkeissä. Tarkoituksena oli tutustua tarkemmin heidän toimintaansa ja sen strategioihin, heidän viitekehyskseen. Oli myös tarpeellista kartoittaa kunkin toimijan osaamisalueet ja mahdollisuudet, sekä tapahtuman merkitys kullekin toimijalle. Näissä tapaamisissa keskustelu oli avointa, ennakkoluulotonta ja kohtaavaa. Tärkeintä oli saada luotua välitön vuorovaikutussuhde, sitouttaa toimijat mukaan verkostoon sekä innostaa ja motivoida heitä.

Ensimmäinen verkoston suunnittelupalaveri järjestettiin 15.4.2016. Olin alustavasti laatinut palaverin asialistan, jotta minun olisi helpompi viedä palaveria eteenpäin. Kokemusta vastaavanlaisesta tehtävästä ei juuri ollut kertynyt, joten minua jännitti suuresti toimia ensimmäistä kertaa projektipäällikkönä. Palaverissa tutustuimme paremmin toisiimme ja olimme ensimmäistä kertaa yhdessä saman pöydän äärellä. Havaitimme yhdessä tuumin, että tässä ryhmässä ajatukset ja ideat lensivät tuulen lailla ja hurjempiaakin ideoita uskallettiin heittää pöytään. O'Rourken (2010, 324) mukaan erilaisten palaverien ja kokoontumisien kautta voidaan viestittää toimijoille heidän olevan tärkeitä organisaation jäseniä. Onnistunut ja innostava palaveri, etenkin ensimmäinen, on siis merkityksellinen tapahtuma.

Ajatuksien ja ideoiden vaihdon lisäksi luotiin suunnitelmia ja raameja tapahtumalle. Jokainen toimija toi vahvuutensa ja palvelunsa käytettäväksi. Syntyi yksimielinen visio lajikokeilupäivästä, jossa asiakkaat pääsevät kokeilemaan sekä uusia että jo tuttujakin harrastuslajeja maksutta. Ajatuksena oli tuoda myös vammaisurheilun mahdollisuuksia näkyvämmäksi niin asiakkaille kuin jatkossa seuratoimintaankin. Toimijat olivat kiinnostuneita vammaisurheilulajien ja soveltavan liikunnan hyödyntämisestä osana omaa toimintaansa ja sen rikastuttamiseksi. Tapahtumapäivän alustavasta sisällöstä, aikataulusta ja markkinoinnista tehtiin suunnitelmia ja näiden tiimoilta jaettiin vastuualueita.

Yhteistyöverkoston kanssa pidimme yhteyttä aktiivisesti keväällä suunnittelun merkeissä, pääosin sähköpostitse. Elokuussa aktivoituimme uudelleen suunnittelupalaverin merkeissä. Henkilökohtaisesti koin eräänlaista tuttuuden tunnetta, kuin olisin tavannut kesäloman jälkeen joukon ystäviä. Palaverissa tunnelma oli positiivinen, innokas ja motivoitunut. Pian koittaisi aika laittaa suunnitelmat käytäntöön!

Palaverissa päivitimme tapahtuman suunnitelmat ajan tasalle sekä hioimme ja viimeistelimme viimeisiä linjauksia. Etenimme etukäteen laaditun asialistan mukaisesti. Kävimme läpi laatimani päivitetyn mainoksen (liite 2), tapahtumapassin (liite 3), pelastus- ja turvallisuussuunnitelman (liite 4) ja asiakkaiden palautekyselyn (liite

5), jotka viimeisteltiin valmiiksi työryhmän huomioiden jälkeen. Suunnitelluista lajeista ja niiden vastuuhenkilöistä sekä sijoittumisesta tapahtuma-alueella oli myös oma suunnitelmansa (liite 6). Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaa on muokattu tämän tutkimuksen liitteeksi siten, että henkilötietoja (kuten puhelinnumerot, järjestyksenvalvojien henkilötunnukset ja vartijakortin numerot) on luottamuksellisuuden vuoksi poistettu. Suunnitelmaa on myös tyyllillisesti hieman tiivistetty, jottei liitteiden sivumäärä paisuisi ylenmääräisesti. Kyseinen suunnitelma oli pelastusviranomaisia ja poliisia varten laadittu.

Yhteistyöverkoston toiminta oli tiiveimmillään noin kuukauden ajan ennen varsinaista tapahtumapäivää. Jokainen oli sitoutunut tulevaan tapahtumaan ja piti huolen eritoten oman toimintapisteensä muotoilusta. Koko ryhmän vilpitön auttamishalu, kannustus ja yhteistyö koskettivat. Verkosto oli todellakin syntynyt, kasvanut ja kehittynyt omannäköiseksi, aktiiviseksi ja innovatiiviseksi työryhmäksi. Yhteistyö sujui, ja työryhmään oli helppo luottaa. Tämän kokemuksen jakoi kanssani myös luotsaamani työryhmä.

8.5.1 Markkinointi

Tapahtumamarkkinointi on markkinoinnin ja tapahtuman yhdistämistä (Vallo & Häyrinen 2016, 21). Tapahtumamarkkinointi tähtää yhdistämään organisaation ja sen kohderyhmät valitun teeman ympärille tapahtumaan. Se on usein pitkäjänteistä, strategisesti suunniteltua toimintaa, jossa elämyksiä tarjoamalla eri toimijat viestivät valitun kohderyhmän kanssa. (Vallo & Häyrinen 2016, 21–22.)

Jokaiselle tapahtumalle tulee laatia markkinointisuunnitelma, joka kattaa koko tapahtumaprosessin alusta loppuun. Markkinointisuunnitelma pitää sisällään suunnitelmat sisäiselle markkinoinnille, mediamarkkinoinnille, suoramarkkinoinnille ja markkinoinnille sosiaalisessa mediassa. Tapahtuma voi toimia myös erilaisten järjestöjen ja yhdistysten toimintaa markkinoivana elementtinä. Tällöin tapahtuman markkinointisuunnitelma tähtää siihen, että tapahtuman avulla järjestöjen ja yhdis-

tysten toiminta tulee asiakkaille tutuksi, järjestöt ja yhdistykset saavat lisää aktiivisia jäseniä tai niiden toiminnan merkitystä tuodaan paremmin esille suurelle yleisölle. (Vallo & Häyrinen 2006, 32–33, 69–70.)

Tapahtuman markkinointiin haluttiin panostaa, jotta yleisöä, erityisesti kohderyhmää, saataisiin hyvin paikalle. Päätimme hyödyntää mahdollisimman monia eri markkinoinnin kanavia sekä jokaisen verkoston jäsenen laajalle ulottuvia kontakteja (Kouvolan kaikki vammaisjärjestöt, liikunta- ja urheiluseurat, varhaiskasvatus, koululaiset, opiskelijat). Tavoitteet olivat kahdensuuntaisia: tapahtumaa haluttiin markkinoida sen itsensä vuoksi sekä toisaalta tapahtuman avulla haluttiin markkinoida soveltavaa liikuntaa ja sen mahdollisuuksia laajalle yleisölle.

Graafiselta puolelta ei odotuksista huolimatta saatu apua mainoksen tekoon, joten otin vastuulleni mainoksen graafisen suunnittelun. Tapahtumamainos saatiin levitykseen sähköisesti kouluihin ja päiväkodeihin keväällä ennen lukuvuoden päättymistä. Markkinointisuunnitelma sovittiin tarkastettavaksi lukuvuoden alussa syksyllä 2016 ja päivitettyä mainosta levitettiin sähköisen markkinoinnin lisäksi paperisesti kouluille, päiväkodeille, harrastuspaikoille ja muille julkisille paikoille kuten esimerkiksi kirjastoihin. Päätimme tilata myös banderollin (kuva 3), joka näkyi Kouvolan kävelykadun päässä viikot ennen tapahtumaa. Tapahtuma oli esillä Kouvolan kaupungin tapahtumakalenterissa, josta Kouvolan Sanomat poimi ilmoituksen (kuva 4) julkaistavaksi lehteen.

Sosiaalista mediaa (some) käytetään enenevässä määrin, ja se on helppo ja suora väylä asiakkaisiin. Sosiaalinen media on tehnyt kuluttajista aktiivisempia ja avoimempia, joten onnistunut somemarkkinointi voi lisätä tapahtuman tuloksellisuutta (Vallo & Häyrinen 2016, 102–103). Some pitää sisällään erilaiset keskusteluryhmät, foorumit, kotisivut, kuva- ja videopalvelut, sosiaaliset verkostot ja blogit. Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram ja YouTube ovat käytetyimpiä sosiaalisen median kanavia. Sosiaalisen median avulla voidaan rakentaa suhteita asiakkaiden ja tapahtuman välille ja pitää asiakkaiden mielenkiintoa yllä. (Vallo & Häyrinen 2016, 104; Bowdin ym. 2011, 434–435.)

Liityin Facebookissa erilaisiin kohderyhmän käyttämiin yhteisöihin tavoittaakseni asiakkaita suoraan jo prosessin varhaisessa vaiheessa. Näitä yhteisöjä olivat *Kouvolan alueen erityislapsiperheet* sekä *Liikunta RAJOITE* -sivut. Linkityin myös Kouvolan omille sivuille sekä erilaisten järjestöjen ja yhdistysten sivuille. Näin pystyin luomaan asiakassuhteita jo ennen tapahtumaa sekä jakamaan mahdollisille asiakkaille ajankohtaista tietoa tapahtumasta suunnitelmien edetessä. Näistä ryhmistä löysin myös vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita ihmisiä, jotka tulivat tapahtumaan avuksi.

Päätin luoda tapahtumalle omat kotisivut (www.rajatontaliiketta.com), jotta tapahtuma houkuttelisi mahdollisimman monia perheitä. Lisäksi kotisivun osoitetta oli helppo jakaa sosiaalisessa mediassa ja se oli helppo liittää perinteiseen mainokseen. Pyrin tekemään kotisivuista mahdollisimman monipuoliset ja kiinnostavat, ja tarkoitus oli rakentaa ne niin, että niitä olisi helppo hyödyntää sekä jälkimarkkinoinnissa että yleisenä tiedostuskanavana tapahtuman jälkeenkin. Näihin kaikkiin ylläoleviin toimenpiteisiin ovat ohjanneet myös Vallo ja Häyrinen (2016, 103).

Tapahtumamarkkinointia suunnitellessa on tärkeää kiinnittää huomiota kohderyhmään: kenelle tapahtumaa ollaan luomassa? Se määrittelee markkinoinnin tyylin. Toinen tärkeä seikka on pohtia, mitä tapahtumalla halutaan viestittää. Tämä tulee näkyä tapahtuman markkinoinnissa. (Vallo & Häyrinen 2016, 140–141, 148.) Halusimme viestittää etenkin erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille, että juuri heitä ajatellen on suunniteltu esteetön, liikunnallinen koko perheen tapahtuma. Tapahtuma, jossa vammalla tai vammattomuudella ei ole merkitystä. Tapahtuma, jossa liikunnan ja osallistumisen ilo kuuluu kaikille.

8.5.2 Budjetti

Raha nousee usein esille jo heti suunnittelun alkuvaiheessa. Budjetti on tarpeen määrittellä vähintään suuntaa antavasti, jotta tiedetään, mihin asioihin on tarpeen varata rahaa (Vallo & Häyrinen 2016, 177; Thomas & Hodges 2010, 138). Tapah-

tuma päätettiin toteuttaa mahdollisimman pitkälle talkoovoimin. Rahaa varattiin tilavuokraan, välinekustannuksiin, markkinointiin ja ensiapupalveluun. Rahaa käytettiin myös lupa-asiakirjoihin, arpajaisvoittoihin ja tarvikkeisiin (teipit, kynät, paperit yms.)

Kaikki yhteistyökumppanit olivat mukana talkoohengen mukaisesti. Henkilöstöä varten ei budjetoitu rahaa, joten vapaaehtoisten osallistuminen perustui myös yksinomaan heidän vilpittömään haluunsa auttaa. Tämä oli toisaalta riski, sillä vapaaehtoisten löytäminen voi olla haasteellista. Osalle opiskelijoille tapahtuma toimi osana suoritettavaa kurssia. Talkoohenkisyyden huomattiin olevan tänä päivänä arvostettava asia, sillä vähenevässä määrin ihmiset haluavat enää työskennellä ilmaiseksi hyötymättä siitä itse. Onneksemme tällaisia ihmisiä löytyi, sillä ilman heitä olisimme todennäköisesti joutuneet resursoimaan henkilöstökustannuksiin rahaa. Ilman ihmisiä ei tapahtumaa olisi voitu järjestää.

Suurin osa välineistä ja materiaaleista saatiin koottua yhteistyökumppaneilta itseltään, osa sovittiin vuokrattavaksi. Syntyneistä vuokrauskustannuksista vastasi Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry. KVVY vastasi myös Lyseon liikuntahallin ja keskusentän vuokrasta, jonka se sai neuvoteltua kaupungin kanssa edulliseksi. Urheilupuiston koulun pihan käytöstä ei peritty maksua. Yksittäisten tarvikkeiden, kuten toimistotarvikkeiden ja arpajaislipukkeiden hankinta oli minun vastuullani, kustannukset korvasi KVVY.

Asiakkaille haluttiin järjestää selkeä opastus (alue, pisteet, wc-tilat, ensiapu, kahvio, arpajaiset, infopisteet ym.) tapahtumassa, joten erilaisten kylttien ja opastusten teosta tehtiin suunnitelma. Koivukaaren ponitalli järjesti yksinkertaiset opastekyltit, opasteiden suunnittelun ja valmistuksen jäädessä minulle. Näistä syntyneet kustannukset jakaantuivat luonnollisesti Koivukaaren ja minun kesken.

Markkinointi oli odotetusti suurin kuluerä. Siihen sisältyivät banderollin teettäminen sekä tapahtumapassien tulostus. Hinnat kilpailutettiin. Banderollin pystyttämiseen

oli budjetoitu (paikkakustannus, pystyttäminen ja purku) mutta ainoastaan paikka- vuokrasta jouduttiin maksamaan, sillä pystytyksestä ja purkamisesta vastaava Kymenlaakson Pelastuslaitos tarjosi palvelunsa maksutta. Tapahtuman dokumentointia suunniteltaessa vaihtoehtona oli tilata ammattilaiskuvaaja. Päätimme tiedustella asiaa paikalliselta kameraseuralta, josta ilmoittautuikin useampia vapaaehtoisia valokuvaajia, joten vältimme myös tämän kuluerän.

Ensiapupalvelut tilattiin Suomen Punaiselta Ristiltä (SPR). Tapahtuman loppupuolella he halusivat perua laskutuksen tapahtuman osoittauduttua merkittäväksi lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Vastaavanlaisen poikkeuksen he ovat tehneet kerran aikaisemmin sotaveteraaneille. Tämä ele oli koko yhteistyöryhmälle merkityksellinen ja koskettava.

Matin Sakki oy lahjoitti tapahtumatyöntekijöille tuubihuivit, joiden avulla työntekijät erottuivat asiakkaiden joukosta. Tämän lisäksi kullakin yhteistyötaholla oli varattuna oman seuran/järjestön logolla varustellut vaatteet. Muun muassa Kymenlaakson ammattikorkeakoulu lainasi koulun logolla varustetut hupparit opiskelijoilleen tapahtumapäivän ajaksi.

Budjettiin kuuluvat menoerien lisäksi myös mahdolliset tuotot (Vallo & Häyrinen 2016, 179). Ainut tuottomme syntyi myydyistä arvoista, joka ohjattiin KVVY:lle ja sovittiin säästettäväksi mahdollista seuraavaa tapahtumaa varten. Saimme valtavasti lahjoituksia arpajaisvoitoiksi vapaaehtoisilta lahjoittajilta, joten arpajaisvoittoihin ei kulunut rahaa juuri lainkaan. Myös toimijat lahjoittivat oman seuransa tai järjestönsä tuotteita tai palveluita arvottavaksi. Parik-säätiö tuki tapahtumaamme painattamalla tapahtumaan julisteet, josta ilmeni kaikki tapahtumaa tavalla tai toisella tukeneet ja mukana olleet yhteistyökumppanit (liite 7). Tämä juliste oli kiitos ja kunnianosoitus kaikille mukana olleille.

Tällainen itse suunniteltu ja rakennettu tapahtuma vaatii työryhmältä suurta sitoutumista, kun kaikki etsiminen, tekeminen ja valmistaminen ovat käytännössä työryhmän hartioilla. Se edellytti myös minulta koordinaattorina lukuisia työtunteja,

joita en ole edes uskaltanut laskea. Jälkeenpäin olen voinut nähdä prosessin paljon aikaa vieneenä urakkana, jota tarkastellessa on löytänyt itsensä hämmästyksen ääreltä – olinko minä todella mukana aikaansaamassa tämän kaiken? Toisaalta koordinaattorin työn tähdellisyys ja tärkeys alkoi myös huolettaa, mitä tulee tapahtumaan jatkossa, mikäli minulla eivät esimerkiksi riitä resurssit toimia uudelleen koordinaattorina?

8.5.3 Luvat ja suunnitelmat

Tapahtuman järjestäminen edellytti erinäisten lupien sekä turvallisuussuunnitelmien laatimista hyvissä ajoin ennen tapahtumaa. Kouvolan kaupungin tapahtumanjärjestäjän oppaaseen (2016, 3) on koottu selkeä muistilista haettavien lupien ajankohdista. Tarvittavia lupia olivat pelastussuunnitelma alueen pelastusviranomaiselle (14 vuorokautta ennen tapahtumaa) ja yleisötapahtumailmoitus poliisille (5 vuorokautta ennen tapahtumaa). Näiden lisäksi itse tapahtumaan tuli laatia tapahtuman toiminnasta mukana kannettava turvallisuusasiakirja, joka sisältää edellä mainitut dokumentit yhtenä asiakirjana.

Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, tilaisuuden järjestäjän on pelastuslain (379/2011) nojalla laadittava pelastussuunnitelma ja kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) mukainen turvallisuusasiakirja (Tapahtumanjärjestäjän opas 2016, 18.)

Käytännössä tämä tarkoittaa riskianalyysin tekoa, jossa tulee huomioida kaikki turvallisuuteen liittyvät seikat ja suunnitelma sekä riskien ehkäisemiseksi että mahdollisten onnettomuuksien varalle (Thomas & Hodges 2010, 140). Rutherford Silvers (2012, 331) antaa tähän hyvän periaatteen, jonka mukaan kaikkien riskianalyysien tulisi perustua siihen, ettei ole mitään esinettä, henkilöä tai mainetta, jota ei voisi varastaa, vahingoittaa tai tuhota. Laadin niin perusteellisen ja kattavan suunnitelman, että sain siitä erikseen kiitosta pelastusviranomaisilta. Heidän mukaansa

vastaavanlaiseen, kattavaan ja huolelliseen suunnitelmaan törmää harvoin. Erityisen mielissään he olivat siitä, että suunnitelmassa oli erillisenä liitteenä Koivukaa-ren ponitallin oma pelastussuunnitelma ponitoiminnasta.

Poliisille toimitettava yleisötapahtumailmoitus edellytti myös järjestyksenvalvonnan ja ensiavun suunnittelua (Tapahtumanjärjestäjän opas 2016, 18–19). Ne järjestettiin SPR:n ja Etelä-Suomen Turvamiesten palveluilla. Tehtäväksi tuli myös selvittää toteutettava jätehuoltosuunnitelma. Tein jätehuollosta vapaamuotoisen suunnitelman kaupungin ympäristötarkastajille. Suunnitelma hyväksyttiin ja tieto hyväksynnästä riitti poliisille. Jätehuoltosuunnitelma sisälsi suunnitelman riittävästä wc-tiloista, jäteastioiden määrästä, jätteiden lajittelusta ja pois toimittamisesta.

Tavara-arpajaisten järjestäminen on luvanvaraista. Opas kuitenkin selventää, ettei erillistä lupaa tarvitse hankkia, mikäli kyseessä ovat pienarpajaiset kuten järjestämässämme tapahtumassa. Yleishyödyllisen yhteisön tai säätiön järjestämien arpajaisten arpojen yhteenlaskettu myyntihinta saa tällöin olla enintään 2000 euroa. Tämä edellytti arpojen myynnin ja voitonjaon toteuttamista samassa tilaisuudessa. Toteutimme arpajaiset tämän ohjeen mukaisesti, ja arpajaisten järjestäjänä toimi KVVY. (Tapahtumanjärjestäjän opas 2016, 17.)

8.5.4 Vapaaehtoiset

Tapahtumissa tarvittavan henkilöstömitoituksen määrä riippuu muiden resurssien tasapainosta (aika, tila, raha) sekä aikaansaataavista tehtävistä. On tiedettävä, mihin tehtäviin tarvitaan henkilöitä ohjaamaan, opastamaan ja toimimaan. Vapaaehtoisia kartoittaessa on myös tarpeen huomioida tehtävien laajuus sekä vapaaehtoisen vahvuudet ja heikkoudet. Jokaisella on erilaisia taitoja, joita voidaan hyödyntää tapahtumassa. (Rutherford Silvers 2012, 377; Bowdin ym. 2011, 326–327.)

Vapaaehtoisilla voi olla monia syitä osallistua työhön, esimerkiksi halu päästä kehittämään omia taitojaan ja kokemuksiaan, itsensä haastaminen, halu luoda kontakteja uusiin ihmisiin tai vaihtoehtoisesti vilpitön halu auttaa (Rutherford Silvers

2012, 378). Suurin osa tapahtuman vapaaehtoisista koostui opiskelijoista (Valkealan opisto 9 opiskelijaa + heidän opettajansa ja Kouvolan aikuiskoulutuskeskus 2 opiskelijaa), jotka pystyivät hyödyntämään tapahtumaa opinnoissaan. Yksi vapaaehtoinen oli itse erityistä tukea tarvitsevan lapsen äiti ja halusi sen vuoksi olla mukana. Loput yhdeksän vapaaehtoista koostuivat yhteistyöverkoston omasta lähipiiristä.

Koordinaattorin on tärkeää onnistua tiedottamaan selkeästi, mitä vapaaehtoisilta odotetaan, ja heidät tulee sitouttaa tapahtuman päämäärään, ei yksistään tehtäviin. Suunnitelmallinen vastuunjako ja tiedottaminen tulee olla kertomisen lisäksi dokumentoituna. (Rutherford Silvers 2012, 337, 378; Thomas & Hodges 2010, 137). Tätä mukaillen laadin selkeät dokumentit vapaaehtoisten tehtävistä ja järjestyttäytymisestä (liitteet 6 ja 8).

Vapaaehtoisten löytäminen oli suhteellisen helppoa. Haasteeksi muodostui juurikin heidän sitouttamisensa. Keväällä monesta oppilaitoksesta ilmoitaututtiin mukaan, muun muassa liikunnanohjaajaopiskelijat olivat tapahtumasta kiinnostuneita. Syksyn saapuessa moni ilmoittautuneista kuitenkin vain katosi, kuka minkäkin syyn taakse. Etukäteen ilmoittautuneiden vapaaehtoisten määrä siis väheni syksyä kohden hyvinkin radikaalisti, joten heidän sijoittamistaan tapahtumassa jouduttiin miettimään tarkkaan. Muutamille pisteille ei riittänyt ohjaajia, joten näiden pisteiden suunnittelussa tuli huomioida itseohjautuvuus ja opasteiden selkeys.

Rutherford Silvers (2012, 134–135) korostaa vielä henkilöstön ”briiffausta” (*engl. brief*), eli valmennusta/valmentamista tehtäviin, vastuualueisiin, sääntöihin, ohjelmaan, tapahtuma-alueeseen, turvallisuuteen sekä siihen, kenen puoleen kääntyä ongelmatilanteissa. Myös Vallo ja Häyrinen (2016, 289) kirjoittavat huolellisen briiffauksen olevan tapahtuman onnistumisen tae – jokaisen tulee tietää ja ymmärtää oma roolinsa. Kävin Valkealan opistolla tapaamassa opiskelijaryhmää, eli pitämässä briiffaustilaisuuden (kuva 5), jossa kerroin tapahtuman tarkoituksesta, tavoitteesta ja heille suunnittelemani tehtävistä. Kävimme läpi alueen, tilat, ohjel-

man – oikeastaan kaiken mahdollisen. Tapahtuma-aamuna pidin vielä yhteisen infotilaisuuden kaikille vapaaehtoisille, jonka myötä lähdimme tekemään mukavaa ja toiminnantäyteistä päivää.

8.5.5 Suunnittelun viimeistely

Viimeiset viikot ennen tapahtumaa olivat kiireisiä, mutta tietynlaisen flow'n sävyttämiä. Tätä junaa ei voisi enää pysäyttää. Perusteellisen suunnittelun ansiosta tapahtumaa edeltävä viikko oli tunnelmaltaan rauhallinen, jokaisen viimeistellen ja valmistellen omiin toimintapisteisiin liittyviä asioita. Itselleni se merkitsi useiden tehtävä- ja muistilistojen läpikäymistä ja pienten juoksevien asioiden hoitoa sekä varmistamisen varmistamista.

Suunnittelun viimeiset vaiheet liittyivät suuremmalti osin erinäisiin viranomaisten kanssa tehtäviin varmisteluihin (luvat, dokumentit), tapahtuma-alueen logistisiin järjestelyihin (sopimukset tilojen avauksesta vahtimestarien kanssa, pisteiden logistinen suunnittelu) sekä pieniin viimeistelytehtäviin, kuten opastekylttien kuvitukseen ja laminointiin. Edellisenä iltana saimme liikuntahallin avaimet ja pääsimme valmistelemaan salia. Rakensimme eri sisälajeille salibandyaitoja hyödyntäen omat alueet ja teippasimme ohjeita sekä pelialueita valmiiksi. Alkuperäisen suunnitelman mukaan liikuntahalli piti jakaa kolmeen osioon laskettavien väliverhojen avulla, mutta luovuimme tästä, sillä havaitsimme avaran tilan olevan käytännössä selkeämpi ja kaikin puolin esteettömämpi. Kahvilan tavaroita sekä ponitallin välineistöä tuotiin paikalle myös etukäteen. Ilmassa oli odottavaa jännitystä.

8.6 Tapahtuman toteutus

Palvelupolku koostuu toinen toisiaan seuraavista palvelutuokioista, jotka puolestaan ovat yksittäisiä vaiheita asiakkaan kokemasta palvelusta. Kuten palvelujärjestelmän kuvauksessa, myös palvelupolun tuokioissa keskeisintä on asiakkaan ja palveluntarjoajan välinen vuorovaikutus. (Koivisto 2011, 49–50; Vallo & Häyrynen 2016, 200.) Jotta voidaan syventyä asiakkaan palvelupolkuun, on syytä tarkastella päivän rakennetta ensin yleisesti.

Tapahtumapäivä oli toimijoilleen pitkä, alkaen aamun ensitunteina valmistelutöillä ja päättyen tunteja viimeisten asiakkaiden poistumisen jälkeen. Tapahtuman onnistunut toteutus vaati jokaiselta tapahtumatyöntekijältä täyden työpanoksen, jokainen käsipari oli kullanarvoinen. Tiedottamiseen ja hyvään henkeen keskityttiin, sillä hyvä ilmapiiri tarttuu myös yleisöön. Jokaiselle tapahtumatyöntekijälle jaettiin tapahtumapassin lisäksi tuubihuivit ja turvallisuusohjeet, jotka sisälsivät turvallisuusorganisaation yhteystiedot, ohjeet hätätilanteessa sekä täytettävän raporttipohjan mahdollisen onnettomuuden sattuessa.

Tapahtumapäivän aamu valkeni pilvisenä. Kahvilan ja liikuntahallin valmistelujen viimeistelyt hoitivat Helmi Cafén ja vapaaehtoisten ryhmä. Lähes kaikille pisteille oli saatu reipas ja aktiivinen vapaaehtoinen. Ne pisteet, joille ei omaa ohjaajaa löytynyt (satuhieronta, rentoutus, boccia sekä muutama temppuradan piste), pyrittiin rakentamaan selkeiksi ja itseohjautuviksi. Osa pisteistä koettiin toimivina sellaisinaan (geokätköily, valokuvasuunnistus, katuliidut).

Liikuntahallin vapaaehtoiset koostuivat toimijoiden omasta tuttavapiiristä, kahdesta sosionomiopiskelijasta (AMK) ja kahdesta lähihoitajaopiskelijasta. Liikuntahallin yläkerran arpajaispisteen valmistelut tehtiin aamun kiireisinä tunteina. Liikuntahallin aulaan rakennettiin infopalvelulle oma tila, josta löytyivät myös palautekyselyt ja niiden arvontalaatikko. Sekä arpajaisista että aulan infopisteestä vastasi KVVY. Infopalvelut ovat tapahtumien peruspalveluita – info ohjaa asiakkaita, vastaa kysymyksiin ja toimii asiakkaiden kohtauspaiikkana (Rutherford Silvers 2012, 145).

Tapahtumassa käytettiin Maliken ja Solian vuokravälineitä. Maliken kautta vuokrattu pelivälinekassi sisälsi monia vammaisurheilulajien pelivälineistöä: puhallustikan, pöytäkeilaus- ja pöytäpelisetit, sisäcurlingin ja tarkkuusboccian. Sovelin kautta vuokrattu Eko-Aims -näkövammaiskivääri esitteli sovellettua ammutaharastusta, johon voivat osallistua näkövammaisten lisäksi myös normaalisti näkevät. KooKoo Jäätaiturit esittelivät soveltavan luistelun apuvälineenä toimivaa luistelukelkkaa. Soveltavassa luistelussa käytetään apuna myös seisomatukea/telinettä.

Luistelun ohessa esiteltiin myös Kouvolan Terpsikerhon toimintaa, pyörätuolitanssia. Video pyörätuolitanssista houkutteli asiakkaita tutustumaan lajiin lähemmin. Pyörätuolitanssia voivat harrastaa niin vammaiset kuin vammattomatkin.

Näiden lajien lisäksi asiakkaat pääsivät tutustumaan satuhierontaan. Tämän pisteen ohjaaja oli estynyt, ja se osaltaan vaikutti asiakkaiden kiinnostukseen satuhierontaa kohtaan. Satuhierontaan tutustuminen jäi asiakkaiden oman mielenkiinnon varaan, joskin pisteellä oli ohjeet ja esittely satuhieronnasta sekä mukaan otettavaa materiaalia. Tämä piste olisi tarvinnut oman ohjaajan, sillä ohjaajan puute näkyi niin pisteen kiinnostavuudessa kuin sen käytössä. Useimmat lapset halusivat rentouttavan hieronnan sijaan tehdä vaikkapa kuperkeikkoja patjalla (kuva 6). Samalla pisteellä oli tarjolla leikkivarjon avulla riippukeinuntaa rentoutuksen muotona, tämä vaikutti olevan monelle mieluinen tehtävä.

Sosionomiopiskelijat (AMK) Jenna-Riikka Haapala ja Pinja Markkanen olivat suunnitelleet pulmapisteen, jossa he pystyivät samalla havainnoimaan ja haastattelemaan asiakkaita omaa tutkimustaan varten. Heidän vastuualueellaan oli lisäksi valokuvasuunnistuksen järjestäminen, jonka lähtö- ja tarkistuspiste sijaitsi pulmapisteen yhteydessä. Valokuvasuunnistus esitteli alueen (urheilupuisto ja sen liikuntapaikat) runsaita liikunta- ja harrastuspaikkoja ja mahdollisuuksia, kuten uimahallin, liikuntahallin, kuntosalin, jäähallin, urheilukentän, tenniskentän jne.

Urheilukentän temppuradan kasaaminen oli pääosin minun ja oman avustajani vastuulla. Temppuradan sisältö ilmenee liitteestä 8. Edellisenä iltana lastattu pakettiautollinen välineistöä purettiin omille paikoilleen radalle heti aamutuimaan. Kymlin, Poklin, Indiansien ja Kouvolan varhaiskasvatuksen väki kokosi omat pisteensä osaksi 400 metrin temppurataa. Indiansien alkuperäisenä suunnitelmana oli rakentaa tunnelijuoksupiste ja ohjata lippupalloa, mutta joukkueen jäsenten estymisen vuoksi Indiansien piste koostui yhdestä ohjaajasta, joka ohjasi yleisöä jenkkipallon saloihin sovelletusti.

Urheilukentän infopisteen katoksen lainasi Kymli, ja se sijoitettiin kentän sisääntuloportin lähistölle. Infopisteen toiminta oli vapaaehtoisen vastuulla. Sisääntuloportille oli viritetty päiväkodin lasten taiteilema banderolli (kuva 7) ohjaamaan asiakkaita oikeaan paikkaan. SPR:n kakkostiimi sijoittui alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen sisääntuloportin lähistölle, joka osoittautui heille toimivaksi paikaksi.

Viimeistelyt venyivät lähes joka toimipisteellä aina ensimmäisten asiakkaiden saapumiseen asti. Se ei kuitenkaan häirinnyt tunnelmaa, eikä onneksi asiakkaitakaan. Valmistelutyöhön olisi yksinkertaisesti tarvittu muutama käsipari enemmän, jotta olisimme voineet olla nuhteettoman valmiita kellon lyödessä kymmenen. Temppuradan useimmilla pisteillä oli vapaaehtoisia opiskelijoita Valkealan opistolta, vain muutama piste oli oman opastekylltinsä varassa. Vipinää kentällä riitti mukavasti koko ajan. Iso tila mahdollisti kaikenlaista liikkumista, ja rataa sai kiertää vapaasti kumpaan suuntaan tahansa. Tapahtuman viimeisellä tunnilla alkanut sade ajoi yleisön kuitenkin joko liikuntahallin suojiin, säänkestävien ponien luokse tai jopa jo ihan kotimatkallemkin.

Koivukaaren ponitallille oli varattu oma erillinen pisteensä Urheilupuiston koulun pihalle. Koulun piha sijaitsee urheilukentän ja liikuntahallin välimaastossa ja oli siten oivallinen välietappi kohteiden välissä liikuttaessa. Urheilukentän ja Koivukaaren välissä oli vielä itsenäinen katuliitupiste, joka jäi turhan sivuun eikä siten saavuttanut yleisöstä kuin muutaman innokkaan taiteilijan. Koivukaari toi mukanaan oman osaavan tiiminsä, opasteet, välineet, esitteet ja ne tärkeimmät – ponit. Koivukaaren pisteellä riitti vipinää koko päivän, ja se oli temppuradan ohella päivän suosituin kohde (kuva 8). Ponikärryajelun lisäksi pistellä pääsi heittämään hevosenkenkää ja taluttamaan ponia agilityradan läpi.

SPR:n kaksi tiimiä (kuva 9) jakaantuivat liikuntahallille ja urheilukentälle. Pelastussuunnitelmassa oli huomioitu Koivukaaren täysi ensiapuvalmius omalla pisteellään. Etelä-Suomen Turvamiehet pääsivät paikalle tapahtuman puolivälissä. Perhetapahtuman ollessa kyseessä on oletettavaa, ettei järjestyshäiriöitä todennäköi-

sesti esiinny. Häiriöiltä välttyimmekin, vaikka neljän järjestyksenvalvojan käyskentely tapahtuma-alueella olikin vaikuttava näky. Sekä Turvamiehet että toimijat kokivat järjestyksenvalvojen läsnäolon tuovan turvallisuuden tunnetta asiakkaille – että olimme tapahtumanjärjestäjinä ajatelleet myös asiakkaiden yleistä turvallisuutta. Järjestyksenvalvojen tärkeimmäksi tehtäväksi yleisen valvonnan ohella oli ajateltu tapahtuman päätöksen hetkeä, kun yleisö poistuu alueelta. Poistuminen tapahtui kuitenkin väljästi ja rauhallisissa merkeissä.

Kamera 73-Kuusankoski ry:n valokuvaajat kulkivat alueella oman mielenkiintonsa mukaan haastaen omat kykynsä kuvata tapahtumaa. Kuvat ovat erittäin tärkeä osa päivän dokumentointia. Kuvat koottiin kunkin valokuvaajan nimellä varattuihin albumeihin kotisivuille (Saatavissa: <http://www.rajatontaliiketta.com/kuvagalleria/>). Niitä julkaistiin myös tapahtuman omilla Facebook -sivuilla. Kameraseuran yhdyshenkilö oli alun perin lupautunut vastaamaan ”pop-up” -pisteestä, jossa perheiden tehtävänä olisi ollut muodostaa perheen oma liike ikuistettuna. Yhdyshenkilö oli kuitenkin estynyt pääsemään paikalle, joten tämä piste jäi puuttumaan.

Tapahtumaan osallistui myös paikallisia vammaisurheilijoita. Ratakelaaja Niko Ristiranta (kuva 10) antoi yleisölle ratakelausnäytöksiä kiertäen urheilukentän juoksurataa pyörällään. Tämä herätti yleisössä suurta ihastusta, yltäväthän ratakelaajat melko kovaan nopeuteen. Ristiranta kiersi myös muualla tapahtuma-alueella ja osallistui erilaisiin toimintoihin yhdessä asiakkaiden kanssa.

Toinen tähtemme oli Special Olympics -ratsastaja Sanni Sorvo, joka pääsääntöisesti kertoi Koivukaaren pisteellä omasta lajistaan ja rakkaudestaan hevosiin. Myös Sanni kierteli tapahtumassa ja osallistui innokkaasti esimerkkiä näyttäen kaikenlaiseen toimintaan. Hänen uskomaton positiivisuutensa elävöitti tapahtumaa aivan omalla tavallaan!

Koordinaattorina kiersin tapahtuma-alueella aktiivisesti. Aiemmin mainittu jatkuva varmistelu siivitti päivääni alusta loppuun. Olin jatkuvasti sekä yhteistyökumppanien että asiakkaiden tavoitettavissa. Päivää väritti kiireen tunnun lisäksi stressi

asioiden hoitamisesta ja kaiken sujuvuudesta. Päivä soljui kuitenkin omalla painolla, ja asiakkaiden osallisuus rakensi suunnitelmasta toteutuneen tapahtuman. Havainnoin asiakkaita ja loin heihin vuorovaikutussuhteita. Useamman asiakkaan kanssa oli hyvin mielenkiintoista vaihtaa ajatuksia pienen rupattelun merkeissä. Pyrin omalla iloisuudellani ylläpitämään positiivista ja innostavaa ilmapiiriä. Ennen kaikkea nautin suunnattomasti tapahtuman tunnelmasta, asiakkaiden kuuluvasta naurusta, ilon hihkaisuista ja onnistumisien riemun näkemisestä (kuva 11), sekä lopuksi siitä, että kaikki olisi pian viimein ohi.

Pienet takaiskut, kuten valokuvauksen pop-up -pisteen ja varhaiskasvatuksen Kääk-dinosaurushahmon puuttuminen sekä Indiansien vajaan jäänyt piste, olivat kuitenkin onnistuneeseen kokonaisuuteen nähden pieniä. Nämä puutteet eivät näkyneet annetuissa asiakaspalautteissa, joskin muutama asiakas oli tiedustellut valokuvauspisteen perään. Heille tarjottiin kiertävien valokuvaajien puoleen kääntymistä, jotta perheen toive yhteiskuvasta saatiin toteutettua.

Asiakkaan palvelupolku on pyritty havainnollistamaan visuaalisella matkalla Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa (kuva 12). Se on fiktiivinen kuvaus asiakkaan kokemuksesta alusta loppuun. Palvelupolkuun on koottu asiakkaan kontaktipisteitä, joiden kautta hän kokee, aistii ja näkee tarjotun palvelun (Koivisto 2011, 51). Asiakkaan palvelupolkua voitaisiin jatkossa käyttää tapahtumaa suunnitellessa, jolloin voisimme tarkemmin luoda asiakkaan tarpeita ja toiveita täyttävän kokonaisuuden (Miettinen 2011, 31). Koska vuoden 2016 tapahtuma oli ensimmäinen laatuaan, ei voitu yksityiskohtaisen tarkkoja suunnitelmia luoda, sillä kenelläkään toimijalla ei ollut aiempaa tietoa vastaavanlaisen tapahtuman järjestämisestä. Tätä palvelumuotoilun työkalua voidaan kuitenkin sovelletusti käyttää toteutuneen hahmottamisessa ja arvioinnissa, sekä jatkojalostuksessa.

Kuva 12. Asiakkaan palvelupolku

Asiakkaan palvelupolun lisäksi tapahtuman rakennetta kokonaisuudessaan on tarkasteltu visuaalisen palvelujärjestelmän kuvauksen (service blueprint) avulla. Service blueprint (liite 1) helpottaa huomaamaan yksityiskohdat, mahdolliset poikkeamat ja päällekkäisyydet. Se kuvaa myös tarvittavia resursseja ja tukitoimia. (Koivisto 2011, 46.) Kuvauksessa on käytetty esimerkkinä asiakasperhettä, jonka osallistuminen tapahtumaan alkaa jo mainoksen näkemisestä katukuvassa. Kuvauksessa seurataan sekä asiakkaalle näkyvää (front office) että näkymätöntä (back office) vaihetta. Huomionarvoista on myös asiakkaan ja palveluntarjoajan välinen vuorovaikutus. Service blueprint on tyyliltään yksinkertaistettu, jotta lukijalle hahmottuu kyseisen kuvauksen tarkoitus ja tapahtuman rakenne. Taulukko etenee kronologisesti mukaillen tapahtumaprosessia alusta loppuun.

8.7 Tapahtumaprojektin päättäminen ja jälkityö

Tapahtuma on projekti, joka aina jossain vaiheessa loppuu. Tapahtuma ei kuitenkaan kokonaisuudessaan lopu siihen, että asiakkaat lähtevät ja tapahtuma päättyy. Tapahtuman päättyessä alkaa koko projektin sulkeminen, ”shutdown”, joka on tärkeä osa tapahtuman rakennetta. Käytännössä tapahtuman sulkeminen tarkoittaa asiakkaiden turvallisen kotiinlähdön varmistamista, tarvikkeiden ja materiaalien keräämistä, korjausta, varastointia tai palauttamista omistajilleen. Alue tarkastetaan ja siisteydestä huolehditaan. Nämä kaikki tehtävät edellyttävät työnjakoa tiimin kesken. (Bowdin ym. 2011, 549–550.)

Kuten service blueprint -taulukosta käy ilmi, tapahtuman jälkivaiheeseen liittyi monia tehtäviä. Järjestyksenvalvojat valvoivat asiakkaiden turvallista kotiinlähtöä. Ruuhkaa ei syntynyt, sillä osa asiakkaista oli lähtenyt jo aiemmin. Tapahtumassa kunkin toimintapisteen ohjaaja huolehti välineiden talteen keräämisestä ja/tai purkamisesta. He varmistivat myös oman alueensa siisteyden. Liikuntahallilla rakennetut aidat korjattiin varastoon yhteistyössä, vuokravälineet tarkastettiin ja huolehdittiin omiin kuljetuskasseihinsa. Välineet olivat säilyneet yhtä haljennutta muovi-

palloa lukuun ottamatta ehjinä ja hyväkuntoisina. Vuokravälineet lähetettiin seuraavana päivänä vuokraamoihin. Lopullinen tarkastuskierros oli minun vastuullani. Liikuntahallin vahtimestari tarkasti hallin, vastaanotti lainatun avaimen ja sulki tilat.

Jälkityöhön liittyy paljon raportointia, dokumentointia ja rehellistä arviointia. Nämä ovat tärkeitä työkaluja myös seuraavaa tapahtumaa suunnitellessa. Arviointi on koko tapahtumaprosessin tärkein osa, sillä se kertoo koko prosessin kulun ja auttaa hahmottamaan tarvittavat resurssit ja toimenpiteet, budjetin, henkilöstön sekä turvallisuudessa huomioitavat asiat. Koordinaattorin vastuulla on raportoida yhteistyökumppaneille, mitä todellisuudessa tapahtui. Tapahtumaa voidaan arvioida sekä kvalitatiivisesti (laadullisesti) että kvantitatiivisesti (määrällisesti). Kvalitatiivisissa arvioissa voidaan huomioida esimerkiksi asiakkailta ja yhteistyökumppaneilta saatu palaute, kun taas kvantitatiivinen arvio tarkastelee lukuja (osallistujien määrä, myytyt arvat, palautteiden määrä jne.). (Rutherford Silvers 2012, 418–419; Bowdin ym. 2011, 630–631, 636–638.)

Jälkimarkkinointiin sisältyy palautteen kerääminen, sen kokoaminen yhteenvedoksi, analysointi ja siitä oppiminen. Opittu tieto siirretään tulevan tapahtuman suunnitteluun, sillä vain koetusta voidaan ottaa opiksi. (Vallo & Häyrynen 2016, 220–221.) Rajatonta Liikettä! -tapahtumassa palautetta kerättiin asiakkailta paikalla. Jotta palautteen kohtalainen saanti toteutuisi, järjestettiin palautetta antaneiden kesken arvonta. Laskettelukeskus Mielakka oli lahjoittanut yhden päivän perhelipun, johon sisältyi (tarpeen niin vaatiessa) myös Bi Ski -soveltavan laskettelun kelkka ja lasketteluohjaaja 1,5 tunniksi. Asiakkailta saatu palaute nähtiin tärkeänä nimenomaan mahdollista uutta tapahtumaa ajatellen ja palaute kerättiin ensisijaisesti Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistykselle. Palautteet käsitellään seuraavassa kappaleessa, joskin kehittämistyön näkökulmasta ne toimivat lähinnä viitteellisinä ja suuntaa antavina arvioina asiakasnäkökulmaa edustaen.

Yhteistyöverkoston palautteen saamiseksi järjestettiin palautepalaveri. Koko ryhmän saaminen palautepalaveriin osoittautui yllättävän vaikeaksi. Keräsin palautteet sopimalla keskusteluaikoja kunkin toimijan aikataulujen mukaisesti. Indiansien

edustajan palaute jäi kokonaan saamatta, vaikka olimme sopineet tapaamisesta kahteen eri otteeseen. Lopulta kyseinen taho ei vastannut enää viesteihin, joten heidän palautteensa perustuu ainoastaan tapahtumassa olleen edustajan kertomiin ajatuksiin ja tekemiini havaintoihin heidän pisteensä toimivuudesta.

8.8 Asiakkaiden palaute

Asiakkaiden palaute tapahtumasta sisältöineen sekä arvio kehittämiskohteista ja onnistuneimmista kokemuksista on tapahtuman arvioinnin ja jatkosuunnittelun kannalta tärkeää. Saatua palautetta verrataan tapahtumalle asetettuihin tavoitteisiin. Saatua palaute ja sen analysointi sekä siitä oppiminen kasvattavat kokemusta ja tietoutta. (Vallo & Häyrinen 2016, 224.) Toisaalta asiakkailta saatu palaute osaltaan vastaa kehittämistyölle asetettuun kysymykseen asiakasnäkökulmasta: miten tapahtumalla voidaan edistää sekä asiakkaiden että palveluntarjoajien tietoutta soveltavasta liikunnasta ja sovelletuista harrastuslajeista?

Asiakkailta kerättiin palautetta paikan päällä lomakkeella (liite 5), jossa oli sekä arvioitavia väitteitä että avoimia kysymyksiä. Kaikki osallistuneet eivät täyttäneet palautelomaketta, mutta saatu määrä (56) antaa kuitenkin viitteitä koetusta tapahtuman annista. Saatua palautemäärä kertoo myös jonkinlaista numeerista arviota osallistujamäärästä. Palautteita läpikäydessä todettiin, ettei kyselyn kaikkiin väittämiin/kysymyksiin vastattu, joten saatujen vastausten lukumäärät eivät ole keskenään yhtä suuria. Tämä voi selittyä osittain sillä, että kysely oli pyritty rakentamaan niin, että myös lapset ja nuoret voisivat edes joiltakin osin siihen vastata. Osa kysymyksistä on voinut olla lapsille ja nuorille haasteellisempia.

Palautelomakkeeseen oli koottu väittämien lisäksi sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä. Laadullisia kysymyksiä olivat seuraavat: *Mikä jäi tapahtumasta päälimmäisenä mieleen? Mitä tapahtumassa kehittäisit seuraavaa kertaa ajatellen?* Näillä kysymyksillä haluttiin selvittää asiakkaiden kokemuksia ja ajatuksia. Määrällisiä kysymyksiä puolestaan olivat seuraavat: *Valitse kiinnostavin/kiinnostavimmat*

lajit ja kerro vielä, mistä sait tiedon tapahtumasta. Näiden kysymysten toivottiin antavan määrällisiä tuloksia lajien kiinnostavuudesta (määrällisesti) sekä asiakkaat parhaiten kohdanneen markkinoinnin kanavista.

Väittämät koskivat tapahtuman tunnelmaa, lajien monipuolisuutta, tiedon saantia, esteettömyyttä, opastuksen selkeyttä, harrastuksia, järjestelyjä, vertaistukea ja sosiaalisten suhteiden muodostamista. Väittämiin vastattiin rastittamalla mielipidettä kuvaava hymiö (iloinen/tyytyväinen/onnistunut – neutraali/ei selkeää mielipidettä/ok – surullinen/tyytymätön/epäonnistunut). Taulukossa 2 ilmenevät väitteet ja niihin yhteenvetona lasketut määrälliset vastaukset.

Taulukko 2. Asiakaspalautteen väittämät

Väittämät			
Yleinen tunnelma tapahtumassa	52	4	
Lajien monipuolisuus	46	6	
Sain tapahtumasta tietoa Kouvolan harrastusmahdollisuuksista	29	22	1
Pystyin kokeilemaan kaikki tarjolla olevia lajeja tapahtumassa	43	9	1
Tutustuin uusiin lajeihin	49	4	
Ohjeiden/opastuksen selkeys	44	8	
Löysin uuden/kiinnostavan harrastuksen	13	24	10
Tapahtuma-alueen esteettömyys ja liikkumisen helppous	43	6	
Tapahtuma-alueen järjestelyt	41	9	
Sain tapahtumasta vertaistukea	10	25	10
Löysin uusia kavereita tapahtumasta	12	18	14

Kuten tuloksista ilmenee, tapahtuma koettiin yleisesti onnistuneeksi. Tapahtuman tunnelma, lajien monipuolisuus/uutuus, lajien sekä alueen esteettömyys, opastus ja järjestelyt koettiin onnistuneimmiksi osa-alueiksi. Enemmistö vastaajista koki myös saaneensa tietoa harrastusmahdollisuuksista Kouvolassa. Toivon mukaan perheet, joille tieto eri mahdollisuuksista oli epäselvää, osallistuivat tapahtumaan tai tutustuivat sen kotisivuihin. Tämä tosin jää vain arvailujen varaan, sillä palaute annettiin anonyymisti, eikä siinä tiedusteltu perheen tai lapsen tuen tarvetta.

Uuden tai kiinnostavan harrastuksen löysi ilahduttavan moni, vaikka suurin osa vastaajista ei ollut puolesta taikka vastaan. Vertaistuen ja uusien kavereiden saaminen oli odotetusti vähäisempää, sillä tapahtuma on lyhytkestoinen tilaisuus muodostaa uusia kontakteja. Positiivista on, että edes osa koki saavansa vertaistukea sekä löysi uusia kavereita – tapahtuma saavutti edes pienen osan tavoitteestaan vertaistuen mahdollistajana. Toisaalta epäselväksi jäi, miten vastanneet kokivat tai ymmärsivät esimerkiksi vertaistuen tai uusien kavereiden löytymisen.

Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan tukea väittämille. Sen lisäksi tavoiteltiin asiakkaiden kehitysehdotuksia ja toiveita uutta tapahtumaa ajatellen. Avoimia kysymyksiä olivat seuraavat: *Mikä jäi tapahtumasta päällimmäisenä mieleen? Mitä tapahtumassa kehittäisit seuraavaa kertaa ajatellen?*

Suurin osa vastaajista (11) oli ensimmäiseen kysymykseen kirjannut jonkin *lajin* tai *toimintapisteen*. Yleisenä ajatuksena tapahtumasta oli mieleen jäänyt *monipuolisuus*, jonka olivat kirjanneet kahdeksan vastaajaa. Yhtä moni oli sitä mieltä, että tapahtuma oli *kiva, sieltä sai paljon vinkkejä ja koko perheen oli mukava puuhastella*. Tapahtuman *ilmapiiri, tunnelma, positiivisuus* ja *rentous* olivat jääneet päällimmäisenä mieleen seitsemälle vastaajalle. Neljä vastaajaa halusivat nostaa esille *tyytyväisyyden ilmaistapahtuman järjestämisestä* ja niitä *toivottiin järjestettäväksi enemmän*. Yksi vastaajista koki *suurimman osan olleen pienemmille suunnattuja*. Saatujen vastausten perusteella voitiin lopulta muodostaa viisi erilaista luokkaa, jotka ilmenevät kuvasta 13. Muodostettujen luokkien rinnalle on kirjattu asiakaspalautteista nousseet vastaukset. Samojen vastausten toistuvuus on merkitty sulkeisiin numeroihin.

Lajit / toimintapisteet	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Arpajaiset, ponikärriajelu, pallojen heittäminen peikon suuhun, puhallustikka (x3), rastin kiertely, urheilukentällä kiva rata, pöytäpelit, sokkoammunta (x3), amerikkalainen jalkapallo, liikuntapisteet kentällä, sää ei haitannut, poni</i>
Monipuolisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Monipuolisuuden oli vastannut kahdeksan vastaajaa
Tapahtuma kokemuksena	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kivoja juttuja oli paljon, mukavaa tekemistä (x2), ulkona oli paljon kivaa, hyvien vinkkien saaminen, kiva tapahtuma, Kivaa puuhastelua koko perheen kanssa, liikunta kuuluu kaikille, kiva juttu</i>
Tapahtuman järjestäminen	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mukava, että järjestetty ilmaistapahtuma lapsille</i> • <i>Hienoa, että tällaista järjestetään</i> • <i>Kiva tapahtuma, tällaisia useamminkin</i> • <i>Kiva, että tällaisia tapahtumia järjestetään</i>
Palaute	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Suurin osa aika pienille suunnattu</i>

Kuva 13. "Mikä jäi tapahtumasta päälimmäisenä mieleen?"

Kehittämisehdotuksista esille nousi *opasteisiin panostaminen*. Kylttejä ja selkeämpiä opastuksia kaipasi neljä vastaajaa. Kaksi vastaajaa toivoi *enemmän urheiluseuroja mukaan*. Näiden lisäksi tuli yksittäisiä ideoita, kuten *trampoliini, pomppulinna, joka pisteelle vetäjä* sekä *enemmän lajeja*. Joku vastaajista oli toivonut myös kahvilaa, joka kertoi meille tiedottamisen ja opastuksen tärkeyden – tapahtuman kahvio oli tältä vastaajalta jäänyt epätietoisuuteen. Kiinnostus vammaisurheilun ti-

lanteeseen Kouvolassa kertoo, miten tärkeää toimiva tiedottaminen on. Tiedottaminen on myös juuri se kehittämisalue, johon Kymenlaakson erityisliikunnan verkosto tähtää. Kehittämisehdotuksista voitiin muodostaa neljä luokkaa, jotka on koottu kuvaan 14. Kuten edellisessä, myös kuvassa 14 saadut vastaukset on nostettu esille luokkien rinnalle.

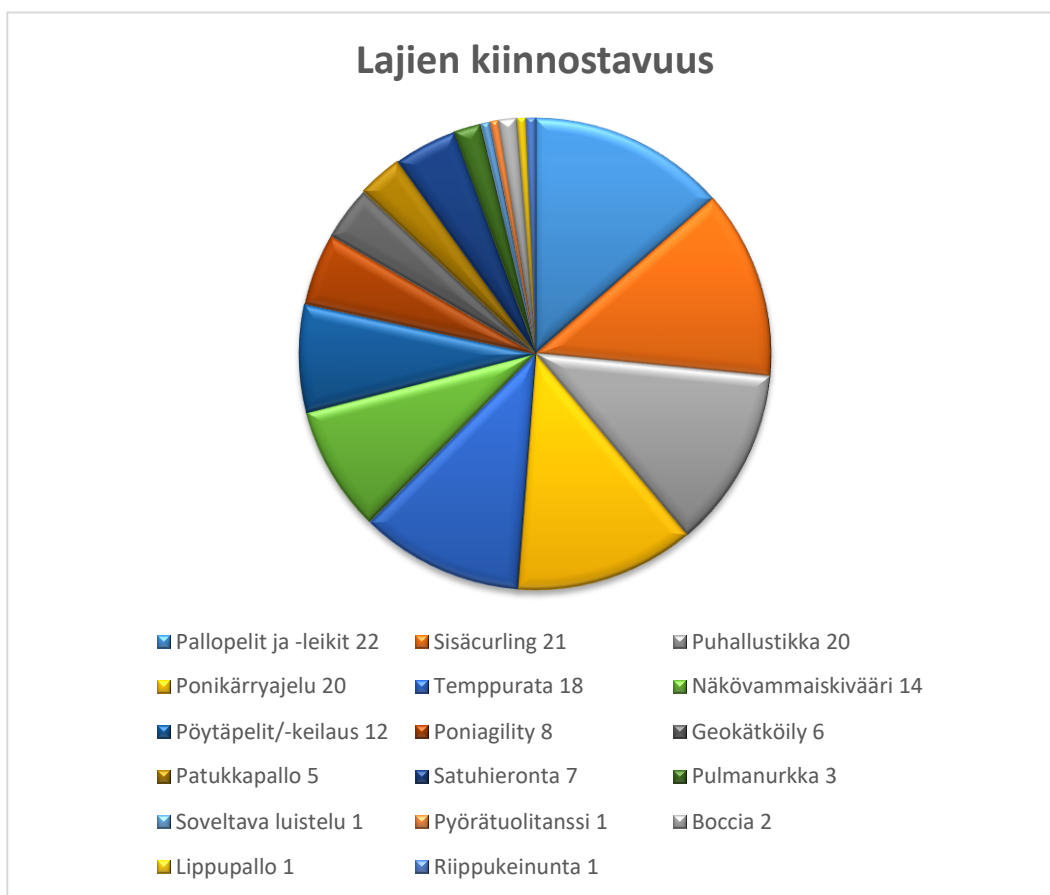

Kuva 14. Kehittämisehdotukset

Viimeiset kysymykset olivat vaihtoehtokysymyksiä, joista ensimmäinen koski lajien kiinnostavuuden arvioimista. Asiakas sai halutessaan valita useamman mieluisan

vaihtoehdon. Saadut lukumäärät kertovat suuntaa antavasti lajien kiinnostavuudesta. Tulokset voisivat lisäksi antaa osviittaa mieluisimpien lajien lisäksi myös siitä, millaisia lajeja eri seurat voisivat ottaa omaan tarjontaansa. Tuloksista haluttiin saada selville myös vähiten kiinnostusta herättäneet lajit, jotta seuraavaa tapahtumaa suunnitellessa voisimme pohtia näiden lajien kehittämistä tai kokonaan poisjättämistä. Kyselylomakkeeseen tulleen virheen vuoksi kiinnostusta valokuva-suunnitukseen tai katuliitupiirtelyyn ei tiedetä – nämä vaihtoehdot puuttuivat.

Kiinnostavimpia lajeja olivat vastaajat merkinneet useita. Kaikkien vastaajien lajikiinnostukset koottiin yhteen, jolloin kiinnostavimpien lajien kärkiviisikko oli seuraava: pallopelit /-leikit (22 ääntä), sisäcurling (21 ääntä), puhallustikka (20 ääntä), ponikärriajelu (20 ääntä), tempurata (18 ääntä) ja näkövammaiskivääri (14 ääntä). Lajien kiinnostavuus äänimäärineen ilmenee kuvasta 15.

Kuva 15: Lajien kiinnostavuus

Lopuksi haluttiin selvittää tapahtuman saavutettavuus sekä markkinoinnin tehokkuus ja vaikuttavuus. Suurin osa vastaajista oli kuullut tapahtumasta tuttavaltaan (17 vastaajaa). Sosiaalisen median ja Kouvolan Sanomien kautta tieto oli saavutanut seuraavaksi eniten. Odotuksista huolimatta tapahtuman kotisivuilta tiedon oli poiminut vain kolme vastaajaa. Toisenlaisia tuloksia kotisivujen käytöstä antaa kuitenkin kotisivun kävijämäärät, joita oli ennen tapahtumaa useampia. Tuttavalta saadun tiedon lähteistä ei ole varmuutta, mutta muutoin tuloksista voidaan päätellä, että markkinointi on ollut onnistuneinta eri mediakanavien kautta (sosiaalinen media, sanomalehti).

Merkittävää on myös se, miten tärkeää tapahtumajärjestäjien on puhua ja mainostaa tapahtumaa mahdollisimman paljon. Tapahtumanjärjestäjiltä saadun tiedon tavoitti kuusi vastaajaa, tämä on todennettavissa asiakkaan vastauksista myös ”jostain muualta, mistä?” -kohdassa: *miehen työ, kirjasto, neuvola, Facebook, Kuovinperhepuisto, Sanna, äiti, Kymli*. Kolme vaihtoehtoa jätettiin tyhjiksi, näitä olivat urheiluseura / järjestö, kaupan ilmoitustaulu, banderolli Manskillä. Tyhjiä vastauksia ei ole otettu kuvassa 16 huomioon.

Kuva 16. Markkinointikanavien käyttö

Asiakkailta saatu palaute oli kaiken kaikkiaan rohkaisevaa ja kertoo tapahtuman olleen mieluinen. Sekä väittämien että kysymyksiin saatujen vastausten perusteella voidaan nähdä tällaisen tapahtuman olevan hyödyllinen ennen kaikkea perheen yhteistä aikaa ja hyvinvointia lisäävänä. Myönteistä on myös eri lajien kiinnostavuus ja halukkuus kokeilla uusia lajeja. Soveltavan harrastustoiminnan kehittämisen kannalta tärkeämmäksi nousee tehokas tiedottaminen ja toimijoiden tarjonnan monipuolistuminen (esimerkiksi urheilu- ja harrastusseurojen toiminnan soveltaminen), jotta kynnys lähteä harrastamaan madaltuisi entisestään.

Tapahtuman jälkeen palautetta tuli myös tapahtuman Facebook -sivujen ja kotisivujen sekä henkilökohtaisten yhteydenottojen kautta. Jälkeenpäin saaduissa palautteissa viesti oli sama kuin palautelomakkeiden kautta saaduissa: tapahtuma oli mieluinen ja sen toivottiin toteutuvan uudelleen, lajit olivat monipuolisia sekä kiinnostavia ja uusien ihmisten tapaaminen oli mukavaa. Erityisesti ilmainen osallistuminen ja kokeiltavien toimintojen maksuttomuus sai asiakkailta suurta kiitosta. Uskon tapahtuman maksuttomuuden olleen yksi perheitä houkutelut tekijä, ja toivottavaa on, että jatkossakin tällaisia tapahtumia voidaan toteuttaa maksuttomina.

8.9 Yhteistyöverkoston palaute

Avoin ja rehellinen palaute on avaintekijä toimivien suhteiden ja pitkäaikaisen luottamuksen rakentamisessa. Huolellinen ja herkkäkorvainen palautteen kuuntelutaito takaa myös paremmat onnistumismahdollisuudet yhteistyön rakentumisessa ja sen kehittämisessä. (O'Rourke 2010, 238–239.)

Yhteistyöverkoston saaminen saman pöydän ääreen palautekeskustelua varten osoittautui haasteelliseksi. Tämän johdosta tapasin yhteistyökumppaneita joko kahden kesken tai pienemmissä kokoonpanoissa. Vaikka Helmi Café ei ollut osa toiminnallista yhteistyöverkostoa, vaan yksi sidosryhmistä, on heidän antamansa palaute haluttu huomioida. Kahvio oli yksi palvelupiste tapahtumassa, joten palveluntarjoajan kokemus ja palaute on sen johdosta huomioitava.

Palautekeskustelut mukailivat teemahaastattelua, jossa ajatusten vaihtamisen lisäksi nousi keskusteluun uusia kysymyksiä ja asioita tapahtumaan ja yhteistyöhön liittyen (Kananen 2015b, 148). Haastattelujen etuna oli myös joustavuus, sillä kahden kesken tai pienemmässä ryhmässä keskustelussa voitiin edetä vapaamuotoisesti keskustellen, tarvittaessa avata kysymyksiä ja selventää ilmaisuja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73).

Teemahaastattelun tukena olleet kysymykset olivat kaikille samat (liite 9). Kysymykset olivat avoimia, yhteistyöhön ja itse tapahtumaan liittyen, tavoitteena aikaansaada rehellistä ja arvioivaa keskustelua tapahtumasta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 64). Palautekeskustelut etenivät pääsääntöisesti kronologisesti tapahtumaprosessia mukaillen. Olin koonnut teemahaastattelun runkoon suuremmat aihealueet, joiden alle tarkentavia kysymyksiä keskustelun tueksi. Näillä pyrittiin mahdollisimman runsaaseen keskusteluun, arviointiin ja ajatustenvaihtoon. Kaikkia kysymyksiä ei välttämättä esitetty keskustelussa. Kananenkin (2014, 92) toteaa, että teemahaastattelulle tyypillistä on aiheiden eteneminen keskustelun mukaan, jolloin haastateltava kertoo vapaasti, haastattelijan kuunnellessa aktiivisesti, esittäen välillä tarkentavia kysymyksiä.

Saadut palautteet on analysoitu sisällönanalyysin menetelmin, tiivistämällä saatua tietoa, etsimällä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Analyysissa on pyritty muodostamaan tiivis kuvaus yhteistyöverkoston näkemyksistä ja kokemuksista, joiden avulla voidaan vastata kehittämistyön kysymyksiin (*Miten soveltavan liikunnan yhteistyöverkosto muodostuu ja kehittyy? Millainen yhteistyö ja toimintamalli syntyy eri toimijoiden kesken? Miten tapahtumalla voidaan edistää sekä asiakkaiden että palveluntarjoajien tietoutta soveltavasta liikunnasta ja sovelletuista harrastuslajeista?*). Kuvauksesta ilmenee myös tapahtumalle asetettujen tavoitteiden arviointia (tapahtuman toteuttaminen ja sen edelleen kehittäminen).

Jaoin teemahaastattelun kysymykset aihealueisiin, joita olivat tapahtuman järjestäminen, yhteistyöverkoston toimivuus, tapahtumapäivä, markkinointi ja koordinaattorin työ. Jokaisessa aihealueessa esille nousi kehitysehdotuksia, jotka nivoutuvat kunkin aiheen ympärille, joten kehitysehdotuksia ei ole nostettu omaksi erilliseksi aihealueekseen. Pohdinnassa olen tarkastellut prosessin eri vaiheita ja saatuja palautteita (asiakkaiden ja yhteistyöverkoston) yrittäen muodostaa kokonais käsityksen prosessista.

Tapahtuman järjestäminen

Tarkentavat kysymykset koskivat toimijoiden omaa kiinnostusta ja tapahtuman hyödyn näkemistä sekä arviota järjestämiseen liittyvistä asioista (sekä toimijan oman pisteen että yleisesti tapahtuman). Keskusteluissa haluttiin myös selvittää, miten onnistuneeksi toimijat kokivat suunnittelun ja tiedottamisen sekä millaisia haasteita he kokivat tapahtuman järjestämisessä.

KVY koki opinnäytetyön aiheen ajankohdan suunnittelun tulleen (vuoden 2015 lopulla) myöhään, sillä tapahtumaa ei ehditty lisätä yhdistyksen toimintasuunnitelmaan ja sitä kautta yhdistyksen budjettiin. KVY hyödynsi tapahtuman budjetointiin lasten ja nuorten toiminnan kehittämiseen suunnattuja tukia. Tapahtuman suunnittelu koettiin yksimielisesti onnistuneeksi, ja sille oli varattu riittävästi aikaa. Vapaaehtoisten sitouttaminen nostettiin tärkeäksi, sillä moni vapaaehtoiseksi ilmoittautunut perui osallistumisensa. KVY kertoi yhdistyksellä olevan jo entuudestaan yhteistyötä eri oppilaitosten, kuten Kouvolan seudun ammattiopiston, kanssa. Tätä yhteistyötä haluttaisiin vahvistaa, jotta opiskelijoita saataisiin jatkossa enemmän mukaan vapaaehtoistyöhön.

Tapahtuma-alue koettiin pääosin toimivaksi ja monipuoliseksi. Pohdinnassa oli tapahtuman sitominen Kouvolan keskustan alueelle tai vaihtoehtoisesti jonkin toisen alueen, kuten Kuusankosken urheilupuiston, toimivuuden arviointi. Tapahtuma-alue oli levittäytynyt laajalle, mikä monen mielestä aikaansai suuren tilan tunteen. Tämä koettiin kuitenkin suuremmalti osin myönteisenä, sillä asiakkaiden ei tarvinnut jonottaa millään pisteellä. Toisaalta lajit tuntuivat olevan irrallaan ja erillisinä, etenkin urheilukentän tempuradalla ja liikuntahallissa.

Pohdittavaksi jäi tilan parempi hyödyntäminen, sillä lajeja mahtuisi enemmän niin halliin kuin ulkokentällekin. Lajien lisääminen toisaalta edellyttäisi suurempaa yhteistyöverkostoa ja useampia vapaaehtoisia. Toinen vaihtoehto olisi tiivistää sekä kentän että hallin lajit yhteen paikkaan, jolloin tulisikin miettiä lajien sisältöä ja toteutettavuutta uudestaan, jottei syntyisi liian tiivistä ja ahdasta tunnelmaa. Tämä

vastaisi asiakkaiden toiveita, sillä palautteissa lajipisteitä oli ehdotettu sijoitettavaksi lähemmäksi toisiaan. Kahvion tilat koettiin riittäviksi niin Helmi Cafén tiimille kuin asiakkaillekin.

Osallistujien määrän arvioiminen koettiin haasteelliseksi, sillä aiempaa kokemusta vastaavanlaisesta tapahtumasta ei ollut kellään. Tämä tuotti haasteita esimerkiksi tapahtumapassien sekä kahvion tarjottavien määrän arvioimisessa. Osallistujamäärä arvioitiin mieluummin hieman yläkanttiin, jotta sekä passeja että tarjottavia tuotteita riittäisi kaikille. Passeja jäikin reilusti ylimääräisiä, joten tässä ilmeni selvää hävikkiä. Ne ehdotettiin muokattavan monivuotiseksi, jolloin passien hankkiminen olisi pitkällä tähtäimellä sekä edullisempaa että ekologisempaa. Tämä toisaalta tarkoittaisi sekä alueen että lajien pysyvyyttä. Helmi Café oli ehkäissyt mahdollisen hävikin varaamalla vain rajallisen määrän tuoreita leivonnaisia ja niiden loppumiseen he olivat varautuneet pakastetuilla, lämmitystä vaille valmiilla, tuotteilla.

Tapahtuman yhteistyöverkosto

Tavoitteena oli selvittää toimijoiden kokemuksia yhteistyön syntymisestä ja onnistumisesta verkoston muiden toimijoiden kanssa. Myös verkoston palavereita ja tiedonkulkua sekä halukkuutta jatkaa yhteistyötä haluttiin arvioitavan. Tämä palaute on kehittämistyön näkökulmasta merkittävin, ja sillä pyritään vastaamaan asetettuihin kysymyksiin.

Yhteistyöverkosto oli pääosin sitä mieltä, että verkostoituminen sujui hienosti. Suunnittelupalaverit koettiin onnistuneeksi ja niihin osallistuttiin aktiivisesti. Yhteistyön kuvailtiin sujuneen hyvässä hengessä ja tasa-arvoisesti siten, että kaikki saivat äänensä kuuluviin. Äänen kuuluviin saaminen koettiin tärkeänä. Yhteistyöverkostossa kuvailtiin syntyneeksi myös osallisuutta ja toiminnallisuutta. Verkosto ja sen tuoma tuki koettiin tarpeelliseksi ja toimijoiden omien verkostojen koettiin laajentuneen. Tämä on todennettavissa lisääntyneellä tietoisuudella toisten tarjoamista palveluista, joiden pariin asiakkaita on jatkossa helppo ohjata. Esimerkiksi vammaisratsastuksen ohjaaja voi ohjata asiakkaitaan (erityistä tukea tarvitsevia

lapsia) soveltavan luistelun pariin. Toimijat myös kiinnostuivat toistensa palveluista ja niiden hyödyntämisestä omien palveluidensa lisänä/tukena (vrt. KVVY ja Jääturit, soveltavan luistelun ryhmä erityislapsille).

Verkoston yhteistyön kuvailtiin toimineen hyvin, joskin vastuunjakoa tulisi kehittää jatkossa rohkeammin. Suurempia vastuualueita jakamalla voitaisiin varmistaa, ettei yhden ihmisen vastuulle jäisi niin paljon asioita. Tällä viitattiin koordinaattoriin, joka oli käytännön asioiden (luvat, logistiikka, verkoston vetäminen) järjestelemisen lisäksi vastuussa myös useista toiminnallisista alueista. Tämä oli mielestäni hyvä huomio, sillä jo prosessin aikana huomasin keränneeni itselleni myös sellaisia tehtäviä ja vastuualueita, joita olisin voinut delegoida muulle työryhmälle. Näen tehtävien kerääntymisen koordinaattorin vastuulle tulevaisuuden kannalta myös riskinä, sillä tehtävä on laaja ja vastuullinen ja edellyttää erittäin sitoutunutta henkilöä johtamaan prosessia. Mikäli en itse ole seuraavassa tapahtumassa mukana, löytyykö toimijoista motivoitunut koordinaattori johtamaan prosessia?

Helmi Café koki, ettei yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa syntynyt konkreettisesti juuri lainkaan. Helmi Café koki olleensa muusta verkostosta erillinen toimija, mikä toisaalta selittyy heidän erilaisella roolillaan (kahvilapalvelut). Jatkossa onkin tarpeen pohtia, miten voimme liittää erilliset toimijat paremmin sidoksiin muun yhteistyöryhmän kanssa. Vaikka kahvilan työntekijät pääsivät myös osallistumaan tauoillaan tapahtuman lajeihin, voisi yhteistyömallia kehittää jatkossa niin, että erityistä tukea tarvitsevien rooli palveluntoteuttajan näkökulmasta nousisi esille ja sitä voitaisiin hyödyntää tapahtumassa paremmin.

Vastaavanlainen ilmiö tapahtui Kouvolan erityisliikunnan ohjaajien kanssa. Suunnitteluvaiheessa he olivat selkeästi mukana ja kiinnostuneita tapahtumasta, mutta käytännössä heidän resurssinsa osallistua ja olla siten osa työryhmää jäi vajaaksi. Erityisliikunnan roolin nostaminen näkyvämmäksi ja osallisemmaksi on varmasti yksi kehittämisen alue, sillä uskon ohjaajilla olevan erityistä tietotaitoa soveltavan

liikunnan ohjaamisesta. Kenties olisi tarpeen tutkia tarkemmin erityisliikunnan tämänhetkisiä resursseja ja mahdollisuuksia ylipäätään ja osaltaan velvoittaa kaupunkia huomioimaan ja tukemaan tilannetta.

Tapahtumapäivä

Tapahtumapäivän tunnelma, sujuvuus ja oman toimintapisteen onnistuminen olivat tämän keskustelualueen avainkysymyksiä. Toimijoilta haluttiin myös arvioita kävijämäärästä, tapahtuma-ajan keston arvioinnista, kehittämissuhteista ja asiakkaiden palautteista. Näillä kysymyksillä tarkasteltiin myös tapahtumalle asetettuja tavoitteita niin yhteistyöverkoston kuin kunkin toimijan omista näkökulmista käsin.

Tapahtuman tunnelman kaikki kokivat positiivisena. Toimijoiden mukaan asiakkaat tuntuivat nauttivan tekemisestä ja osallistumisesta – eritasoisista tekemisistä riitti eritasoisille osallistujille. Osallistujia kuvailtiin olleen laidasta laitaan. Tapahtumassa koettiin olleen ilon, naurun ja onnistumisien täyttämä tekemisen meininki. Vaikka lasten ikäjakauma olikin laidasta laitaan, kunkin ikäryhmän havaittiin löytäneen omat oivalluksensa eri toimipisteillä. Esimerkiksi maaliverkkoon viritetyt roikuvat ilmapallot kiehtoivat sekä pientä että isompaa väkeä. Siinä missä pienet olivat ihastelleet ja koskettelleet palloja, isommat käynnistivät ilmapallotaistelun käyttäen sanomalehtimailoja miekkoinaan.

Suurin osa osallistuneista lapsista oli päiväkotikäisiä perheineen, koululaisia oli vähemmän. Erityistä tukea tarvitsevia lapsia oli osallistujien joukossa selkeää vähemmistö, mutta huomiota herättivät erityisesti pyörätuolia käyttäneet lapset. Tempurata koettiin esteettömäksi pyörätuolia käyttäneille. Myös Koivukaaren ponipisteellä tehtiin sydäntä lämmittänyt havainto ponin ja vaikeasti liikuntavammaisen lapsen kesken. Poni ei ollut arastellut pyörätuolissa ollutta lasta, vaan se oli painanut turpansa lapsen syliin ilman ohjaajan erillistä käskyä. Ohjaajan kuvaus lapsen riemusta päästä koskettamaan ponia oli hyvin uskottavaa! Tapahtumaan osallistui myös sokea asiakas, jota ohjaaja ohjasi äänen avulla suoriutumaan temp-

puradan tehtävistä. Keskusteluissa nousi esille myös erityisen tuen tarpeen havaitsemisen vaikeus, sillä kaikki erityisen tuen tarpeet eivät näkyneet tai kuuluneet ulospäin. Kohderyhmän suuruutta olikin tästä syystä mahdoton arvioida.

Monet lajit tapahtumassa herättivät sekä lasten että aikuisten kiinnostuksen. Urheilukentällä patukkapallo herätti paikalle tulleiden opettajien mielenkiinnon. Opettajat olivat kyselleet, mistä kyseisiä välineitä olisi mahdollista hankkia kouluille. Vanhemmat olivat useammalla pisteellä todenneet saavansa hyviä vinkkejä, miten helposti ja vaivatta myös kotona voisi vastaavanlaisia tempupisteitä toteuttaa. Aikuisille yritettiin monella toimintapisteellä olla esimerkkeinä siitä, miten myös aikuiset voivat osallistua ja tehdä *yhdessä lapsen kanssa*. Harva aikuinen kuitenkaan osallistui esimerkiksi hämähäkkiverkon pujotteluun, mutta muutama rohkea teki poikkeuksen. Monet tempuradan pisteet oli kuitenkin rakennettu siten, että aikuisilta edellytettiin osallisuutta ja yhdessä toimimista lapsen kanssa.

Liikuntahallissa esitellyt lajit ja välineet, vinkit ja tieto herättivät myös yleisön kiinnostusta, erityisesti mahdollisuudet lajien toteuttamiseen kotona, kotoa löytyvillä välineillä. Pyörätuolitanssia esitellyt video houkutteli monia asiakkaita luokseen, samassa yhteydessä esittelyssä ollut soveltavan luistelun kelkka sai näin myös kiinnostuneita kyselijöitä. Myös kahviossa esitteiden muodossa esitelty liikuntakeskus Fun Fitin toiminta, erityisen tuen tarpeet huomioiden, oli herättänyt asiakkaiden kiinnostuksen.

Asiakkaita arvioitiin olleen tapahtumassa 120–200. Tarkkaa lukua toimijat kokivat mahdottomaksi arvioida, sillä alue oli suuri ja ihmiset levittäytyneet laajasti. Mikäli tapahtuma-alue olisi ollut pienempi ja rajatumpi, kävijöiden määrää olisi ollut helpompaa arvioida. Yksittäiset arviot eri toimipisteillä eivät anna totuudenmukaista kuvaa kävijämäärästä, sillä kaikki asiakkaat eivät välttämättä osallistuneet kaikkeen, kun taas moni asiakas palasi mieluisille pisteille useamman kerran uudestaan. Esimerkiksi tempurataa kierrettiin useamman kerran ja ponien luona piipahdettiin monesti, mutta esimerkiksi geokätkön lokivihkoon oli kirjattu yhteensä vain noin

viisitoista merkintää. Osallistujilla näytti olevan ennakkotietoa tapahtumassa tarjolla olevista lajeista. Kentän laidalla kuultiin myös useamman kerran asiakkaiden tiedottavan tapahtumasta puhelimitse toisille: ”hei, täällä on tällainen ilmainen tapahtuma, tulkaa tekin tänne”.

Tapahtuman keston arviointi vaihteli. Osa oli sitä mieltä, että ajallisesti tapahtuman kesto (4 tuntia) oli hyvä. Osa taas arvioi, että kestoksi riittäisi kolme tuntia. Joka tapauksessa vuorokaudenaika (aamupäivä) koettiin soveltuvimmaksi perheiden rytmien kannalta. Havaintojen mukaan osa perheistä kävi tapahtumassa aamulla ja uudestaan puolenpäivän jälkeen. Tapahtuman ekologisuus ja eri pisteiden helpous ja vähäinen vaivannäkö nähtiin positiivisena. Opastus koettiin onnistuneeksi. Asiakkaita oli myös helppo opastaa, sillä jokainen oli perehtynyt tapahtuman sisältöön. Urheilukentän infopisteen koettiin jääneen hieman sivuun joskin täyttäneen tehtävänsä vähän sivummassakin. Liikuntahallin infopiste puolestaan oli hyvin keskeisellä ja siten toimivaksi koetulla paikalla.

Moni toimija sai asiakkailta suoraan, lähinnä myönteistä, palautetta. Erityisesti tapahtumaan ja lajeihin osallistumisen maksuttomuus ja monipuolisuus oli mainittu suullisissa palautteissa monesti. Toimijat ilahtuivat asiakkaiden kiinnostuksesta eri lajeja kohtaan, erityisesti Koivukaaren ponipisteellä asiakkaiden tiedonjano vammaisratsastuksen palveluista oli ollut suurta. Tätä tukevat asiakaskyselyistä nousseet, toistuvat myönteiset kommentit monipuolisuudesta ja maksuttomuudesta.

Useimmille toimijoille tapahtuma oli vastannut omia odotuksia ja toiveita. Ainoastaan kahviossa oli varauduttu suurempaan kiireellisyyteen. Kaikki kokivat oman osuutensa onnistuneeksi. Osalla tapahtuma oli myös edistänyt oman palvelun markkinointia sekä oman osaamisen varmuuden lisääntymistä. Tämän lisäksi tapahtumalla oli siirtovaikutuksia: kehitysvammaisille työntekijöille tämä tarkoitti oman työn ja osaamisen siirtämistä toiselle alueelle. Vastaavanlainen siirtovaikutus oli nähtävissä Koivukaaren tiimillä ja poneilla, sillä erilaisessa ympäristössä toimiminen ja siinä onnistuminen olivat toiminnan varmuutta lisääviä tekijöitä. Kaiken kaikkiaan jokainen toimija oli ensimmäistä kertaa järjestämässä yleisötapahtumaa,

joten ilmassa oli ollut asiaan kuuluvaa epävarmuutta uusien kokemusten edessä. Nyt kaikki ovat kokemusta rikkaampia ja viisaampia – tapahtuma opetti jokaiselle paljon, ennen kaikkea kunkin toimijan sekä heidän tiimiensä omista vahvuuksista.

Osa toimijoista osallistui tapahtumaan yksin edustaen omaa tahoaan. Monella oli yksi tai kaksi apulaista mukanaan ja muutamalla oli suurempi tiimi. Apulaisten ja tukijoukkojen merkitys oli suuri ja helpotti sekä vastuunkantamista että työn määrää. Tapahtuman järjestäminen viikonloppuna oli osalle toimijoista käytännöllisesti haastavaa. Tapahtumaa edeltänyt viikko sisälsi paljon etukäteisvalmistelua sekä ylimääräisen työpäivän. Tästä huolimatta tapahtumasta oli jäänyt myönteinen tunnelma ja kaikki olivat kiinnostuneita olemaan mukana, mikäli uusi Rajatonta Liikettä! -tapahtuma toteutuisi. Myös asiakkaat olivat toivoneet tapahtumaa uudelleenjärjestettäväksi, joten sekä asiakkaiden että toimijoiden kokemus onnistuneesta tapahtumasta on yhtenevä.

Tapahtuman markkinointi

Markkinoinnista haluttiin kerätä omaa erillistä palautetta, sillä markkinointi on tapahtuman järjestämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää ja siten osaltaan liittyy tapahtumalle asetettuihin tavoitteisiin. Tarkentavat kysymykset koskivatkin toimijoiden kokemusta markkinoinnin onnistumisesta, sen riittävydestä sekä tapahtuman näkyvyydestä. Myös markkinointiin liittyviä kehitysehdotuksia haluttiin selvittää seuraavaa tapahtumaa silmälläpitäen.

Markkinoinnin tärkeyttä korosti jokainen. Vaikka tietoa koettiin olleen paljon, ei sitä voi silti olla liikaa. Markkinoinnin ulottuvuuksia ehdotettiin laajennettavaksi toiminnalliseen markkinointiin. Tällä tarkoitettiin muutaman tapahtumassa esiteltävän lajin toiminnallista esittelyä niin tavallisissa kuin erityiskouluissakin. Toiminnalliseen markkinointiin voisi yhdistää koteihin jaettava paperisen mainoksen. Tällaisen toiminnallisen markkinoinnin avulla saataisiin mahdollisesti enemmän kiinnostuneita lapsia ja nuoria mukaan. Erityisesti Pokli olisi valmis toteuttamaan toiminnallista markkinointia oman lajinsa, patukkapallon, kanssa.

Vastaavanlaista toiminnallista markkinointia ja ”myyntiä” ehdotettiin kohdennettavaksi myös seuroille. Ehdotuksen mukaan seurojen toimihenkilöille kerrottaisiin paikan päällä, mitä tapahtumassa 2016 tapahtui ja mitä hyötyä siitä voisi olla seuralle. Tällaisen markkinoinnin yhteydessä tulokset puhuisivat puolestaan ja tuloksina voisi hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia.

Markkinoinnin tärkeys erikseen kohderyhmälle kohdennettuna nostettiin myös esille. Esimerkiksi mainokset voisivat olla keskenään erilaisia kohderyhmästä riippuen. Vammaisille lapsille markkinoinnissa tulisi korostaa nimenomaan lajien soveltuvuutta vammaisille sekä tapahtuman esteettömyyttä yleisesti. Myös asiakkaat olivat toivoneet näkyvämpää ja runsaampaa tiedottamista tapahtumasta. Markkinointia ideoitiin näkyvämmäksi, mikäli tapahtuma vakiinnuttaisi paikkansa muiden kaupungin tarjoamien tapahtumien joukossa. Tällöin voitaisiin harkita Rajatonta Liikettä! -logolla varustettuja pipoja ja/tai huppareita, jolloin tapahtumaa tulisi mainostettua ”ohimennen”. Toisin sanoen tapahtuman voisi brändätä – jopa nimikesuojata – ja tuoda sille suurempaa julkisuutta.

Ehdotuksena oli myös ikärajan poistaminen markkinoinnista. Tällä mahdollistettaisiin myös vähän vanhempien tukea tarvitsevien osallistuminen, sillä liikunta todella kuuluu kaikille. Tämän ajatuksen olivat jakaneet myös asiakkaat, sillä ”liikunnan ilo” oli kirjattu palautteissa mieleen jääneeksi, kuten kokemus lajien suuntaamisesta pienemmälle väelle. Moni jo kouluiän ylittänyt kehitysvammainen olisi taidoiltaan ja kehitykseltään samalla tasolla kouluikäisen kanssa, joten ikärajan poistaminen palvelisi myös heitä. Tällöin tapahtuma ei olisi suunnattu vain lapsiperheille, vaan *kaikille* erityistä tukea tarvitseville. Tällainen ehdotus voi olla mahdollinen tulevaisuudessa, kun tapahtuman taustalla ei ole tutkittavana kohderyhmänä enää vain erityistä tukea tarvitsevat lapset ja heidän perheensä.

Moni koki markkinoinnin kannalta tärkeäksi median mukaan saamisen. Vaikka tapahtumasta oli lähetetty juttupyynnö sekä minun että KVV:n toimesta Kouvolan Sanomiin, ei yksikään toimittaja saapunut paikalle. Kouvolan Sanomat eivät vastan-

neet tapahtuman jälkeen lähetettyihin juttupyyntöihin. Tämä oli suuri pettymys monelle toimijalle, sillä tapahtuma järjestettiin isolla porukalla ja ensimmäistä kertaa, joten se olisi ansainnut pääsyn lehteen. Kouvolan Sanomat tavoittaa monet paikalliset lukijat, joten lehtijuttu olisi tuonut tapahtumalle – ja erityisesti sen kohderyhmälle – ansaitsemaansa huomiota. Pohdittavaksi jäi, kuinka voisimme saada paikalliset mediat kiinnostumaan tapahtumasta enemmän.

Koordinaattorin työ

Koordinaattorin tärkeimpänä tehtävänä nähtiin kokonaisuuden kasassa pitäminen ja projektin johtaminen. Työn laajuus nähtiin ja sitä arvostettiin. Koordinaattorin tehtävien määrä ja vastuu monen osa-alueen hallinnasta koettiin suureksi ja rohkeampaa vastuunjakoa toivottiin jatkossa enemmän, sillä tapahtuman järjestämisessä itsessään riittää työtä.

Sulla pysyi upeasti pakka kasassa ja hoidit hyvin ammattitaitoisesti lupajutut yms. tapahtumanjärjestämiseen vaadittavat järjestelyt. Pidet huolen myös tapahtuman aikana, että kaikki sujuu. Hyvin meni!
Sanna Kaisa Suursalmi / Koivukaaren ponitalli

Tapahtuman suunnittelukokouksissa koordinaattori piti hyvin langat käsissään. Kaikki osalliset saivat äänensä kuuluviin ja tunnelma oli inostunut. Koordinaattori myös omalta osaltaan houkutteli osallistuvat tahot kehittämään rastejaan kohderyhmälle sopiviksi. Itse tapahtumassa koordinaattori piti hyvin osallistuvat järjestäjät tietoisena aikatauluista sekä sovituista asioista. Hyvin suunniteltu tapahtuma oli helppo toteuttaa, koordinaattorilla homma hallussa.
Harri Setälä / Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry

Vaikka palaute oli varmasti aitoa, olisin toivonut enemmän rakentavaa palautetta. Jäin pohtimaan, vaikuttiko palautteeseen syntynyt tuttavallinen vuorovaikutussuhde toimijoiden kanssa. Hirsjärven ym. (2010, 206) mukaan haastattelun luotavuutta voi heikentää taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tein parhaani, se myönnettäkön reilusti. Mutta kuten jo sanottu, aloitin kokemattomana tyhjäältä pöydältä. Ammatillisen kehittymisen kannalta rakentava palaute on tärkeää.

Sain muutamia henkilökohtaisia palautteita tapahtuman järjestämisestä myös tapahtumaan osallistuneilta asiakkailta. Myös niissä korostui kannustus suuren urakan aikaansaamisesta ja mukavan kokemuksen mahdollistamisesta. Erään palautteen mukaan koordinaattori *oli innokas ja iloinen, siellä täällä viilettävä*. Annettujen palautteen (yhteistyöverkosto, asiakkaat) rinnalle nousee itsearviointi, joka löytyy luvusta 10.

Jatkosuunnitelmat

Kuten Toikko ja Rantanen (2009, 22) huomauttavat, käytännön kysymysten ja ongelmien ratkaisun sijaan kehittämistoiminnan tavoite on niiden kuvaamisessa ja laajempaan keskusteluun välittämässä. Viittaan tällä siihen, että kehittämistyön tuloksia (yhteistyöverkoston synty, tapahtuma) viedään nyt tämän projektin päätyttyä eteenpäin ja siksi keskusteluun nousivat kunkin toimijan ajatukset ja ideat jatkosta.

Kaikki toimijat olivat halukkaita osallistumaan myös mahdollisen seuraavan tapahtuman järjestämiseen. Monilla olikin jo tätä ajatellen syntynyt uusia ideoita järjestelyjen parantamiseksi. Yksi idea oli juontajan ja musiikin järjestäminen tapahtumaan. Juontajan kuulutukset olisivat hyvä lisä ja pitäisivät asiakkaat aktiivisina. Kuulutusten lisäksi musiikki elävöittäisi tapahtumaa ja lisäisi enemmän tapahtuman tuntua ja tunnelmaa. Tätä olimme pohtineet jo kevään suunnittelupalaverissa, mutta idea ei silloin saanut sen tarvitsemaa liikkeelle sysäystä, eli juontajan ja musiikin sekä siihen liittyvän välineistön hankinnan vastuuhenkilöä.

Erilaisten apuvälineiden kirjoja ja niiden näkyvyyttä haluttiin korostaa, joten toiminnallisuuden lisäksi tapahtumassa voisi olla esittelytyyppisesti erilaisia apuvälineitä näytteillä ja kokeiltavana esimerkiksi vuokrattuna. Toiminnalliseen tapahtumaan voitaisiin nähdä yhdistettävän myös harrastamisen ja liikkumisen apuvälineiden messut. Tällaiseen yhdistelmään voisi olla mahdollista saada apuvälinevuokraamot sekä paikallisesti että valtakunnallisesti näkyvämmiin mukaan. Tällainen malli voisi palvella asiakkaita kattavammin, sillä harrastus- ja apuvälineiden kirjo voi olla

soveltavassa liikunnassa hyvinkin laaja, eikä tietoa tästä voi varmasti olla liikaa. Tätä ehdotusta tukee asiakkailta saatu palaute, jossa toivottiin enemmän lajeja ja niiden esittelyä sekä tietoa paikallisen vammaisurheilun tilanteesta.

Keskustelussa KVV ja KooKoo Jäätaurit alkoivat ideoimaan yhteistyökuvioita soveltavan luistelun tiimoilta. Keskustelun jälkeen he lähtivät ideoimaan yhteistyössä Kymliin kanssa jäälauantaita, joka oli pienimuotoisempi, soveltavaa luistelua ja sen apuvälineitä esittelevä tapahtuma. Jäätaurien valmentaja Hilla Turtiainen oli jo aiemmin ollut kiinnostunut perustamaan soveltavan luistelun harrastusryhmän, joka käynnistyi sittemmin lokakuussa 2016. Jäälauantai toteutettiin marraskuun alkupuolella, ja se toi harrastusryhmään lisää kiinnostuneita osallistujia. Muodostui soveltavan luistelun ryhmä Rautaiset (kuva 17).

Moni toimija totesi, että Kouvolassa on halua kehittää toimintaa, mutta vetäjiä puuttuu. Urheilu- ja harrastusseuroja koettiin haastavaksi saada aktiivisiksi verkoston jäseniksi mukaan, sillä resurssit ovat seuroillakin huonot – tekijöitä ei löydy ja pääpaino seuroilla on oman toiminnan pyörittämisessä. Arvioitiin, että seuroille olisi hyvä viedä enemmän tietoisuutta sekä tapahtumasta että ylipäänsä soveltavasta liikunnasta. Toimijat pohtivat isompien seurojen (Sudet ja Kouvot) mukaan saamisen mahdollisuuksia jatkossa.

Kymliillä ja Poklilla on Kouvolan urheiluakatemiaa kanssa kehittynyt oma verkosto, jonka kanssa ne tekevät paljon yhteistyötä. Tätä yhteistyötä voisi hyödyntää jatkossa enemmän. Kymliin vireille laittama Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkosto kehittyy hiljalleen. Kehitys on kuitenkin eteenpäin vievää, ja erilaisia yhteistyökuvioita on jo olemassa esimerkiksi VAU:n kanssa. Kymli sai tapahtuman myötä tähän erityisliikunnan verkostoon lisää jäseniä, kuten Koski Bowling keilahallin, jonka erityisryhmien palvelut olivat uusia, mutta ehdottoman kiinnostavia.

Muillakin toimijoilla heräsi mielenkiinto tehdä jatkossa yhteistyötä toinen toistensa kanssa. Kouvolan hyvinvointipalvelut kiinnostui yhteistyöstä Parikin ja Koivukaaren

kanssa, samoin kuin Koivukaari kiinnostui yhteistyöstä KVVY:n ja Kymlin kanssa. Aika näyttää, millaisia yhteistyökuvioita on odotettavissa.

Toimijat saivat oman toimintansa kehittämiseen uusia ideoita. Koivukaaren ponitalli lähti tapahtuman jälkeen suunnittelemaan avoimien ovien päivää, joka olisi suunnattu nimenomaan erityistä tukea tarvitseville lapsille. Tämä idea vahvistui Koivukaaren saatua useita yhteydenottoja tapahtuman jälkeen. Tapahtuma oli myös todistanut ponien soveltuvan juuri tällaisen kohderyhmän kanssa työskenteleeseen. Aavistus tästä oli jo olemassa, mutta vasta tapahtuma näytti sen toteen. Uusia ideoita olivat saaneet myös asiakkaat, joten tapahtuman anti oli osaltaan sekä asiakkaille että toimijoille oivallusten saaminen.

Yksi tärkeä huomio jatkosuunnitelmia pohtiessa oli tapahtuman jatkumo. Nyt tapahtumassa esiteltiin kaikille soveltuvia ja mahdollisia harrastuslajeja. Vielä tärkeämpää olisi antaa asiakkaille tietoa siitä, mitä/missä/miten/milloin lajia pääsee harrastamaan. Tällöin lajit eivät jäisi vain esittelyasteelle, vaan käytännön tietoa sekä harrastusten mahdollistamista vietäisiin eteenpäin. Tapahtumassa voisi esitellä/jakaa konkreettisia seurojen, yhdistysten, nettisivujen tai välivuokraamojen palveluita ja yhteystietoja tai vähintäänkin paremmin tietoa siitä, mistä tietoa löytää. Tämä oli erittäin hyvä huomio, jota en ollut osannut itse edes ajatella. Tämä kanta tuli esille myös asiakaspalautteissa, joten jatkumon miettimiseen on varmasti tarpeellista kiinnittää enemmän huomiota. Aiemmin mainittu messujen yhdistäminen toiminnalliseen tapahtumaan voisi varmistaa edellä kuvattua jatkumoa, jolloin konkreettista tietoa ja neuvontaa olisi saatavilla. Näen tässä myös seurojen ja järjestöjen potentiaalisen kanavan vaikuttaa ja vaikuttua.

Ensimmäisen tapahtuman järjestäminen luo hyvän pohja seuraavalle. Ensimmäinen Rajatonta Liikettä! -tapahtuma toimi ikään kuin astetta suuremman mittaluokan prototyyppinä (koemallintamisena). Vaahtojärvi (2011, 141) muistuttaakin, ettei mikään palvelu ole täysin valmis sitä lanseerattaessa, vaan palvelut kehittyvät edelleen kuten niiden pitääkin. Myös tässä tapahtumassa vasta tapahtuman pyöriessä täydellä teholla paljastuivat asiakkaiden, toimijoiden ja muiden sidosryhmien

näkemykset ja mielipiteet. Nyt tiedetään, mitä kaikkea hyvän tapahtuman aikaansaamiseksi tarvitaan ja voidaan tarvita. Kukaan tässä työryhmässä mukana ollut ei ole enää ensikertalainen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Asiat, jotka on opittava tekemään, opitaan vain tekemällä niitä (Aristoteles).

Kehittäminen on avoin prosessi, jossa tavoitteita ja tuloksia ei välttämättä voida tietää ennalta, sillä ne määritellään tai ne määrittävät yhteisen prosessin aikana. Prosessorientoituneessa kehittämisessä korostuu jatkuva uuden, kehittämistä koskevan tiedon syntyminen toiminnan kuluessa. (Toikka & Rantanen 2009, 50, 97.) Myös tässä kehittämistyössä oli nähtävissä vastaavanlainen reflektiivisyys, sillä prosessin aikana uutta tietoa toiminnan kehittämisestä tuli esille koko ajan.

Kokonaisuutena kehittämistyön prosessi oli laaja ja moniulotteinen. Raportissa on erotettavissa teoreettinen ja toiminnallinen osuus, jotka pyrin saattamaan yhteen toisiaan palveleviksi. Kehittämistyön aineistossa pyrittiin korostamaan tavoitettujen ilmiöiden (yhteistyöverkosto, tapahtuma) käyttökelpoisuutta ja hyödyllisyyttä.

Prosessin käynnistäminen oli erittäin mielenkiintoista ja motivoivaa. Se tempaisi mukaansa uusien innovaatioiden pyörteeseen ruokkien myös omaa innostuneisuuttani jatkuvasti. Verkoston luominen tuntuu yhä päättymättömältä prosessilta. Vielä juuri ennen tapahtumaa sekä sen jälkeen löytyi uusia yhteistyökumppaneita. Koordinaattorin työ tuntui jääneen päälle vielä pitkäksi aikaa tapahtuman jälkeen, sillä muistilistalle kertyi tahoja ja yhteyshenkilöitä, joita voisi jatkossa pyytää mukaan. Tästä roolista irtaantuminen onkin ollut omalla tavallaan vaikeaa, sillä uppouksin syvälle verkostoon ja yhteistyökumppaneille edustan koordinaattoria edelleen.

9.1 Opinnäytetyön viitekehyksen ja menetelmien arviointi

Vastaavanlaisen tapahtuman järjestämistä koskevan kokemuksen ja tiedon puuttuessa voidaan laadullisen kehittämistutkimuksen näkökulman valinta nähdä perusteltuna. Kehittämistutkimus mahdollisti ilmiön (soveltavan liikunnan

yhteistyöverkoston kehittyminen) ymmärtämisen, sitä kautta ilmiö voitiin myös teoretisoida (Kananen 2015b, 71).

Ajankohtaisimpien lähteiden löytäminen oli paikoin haasteellista, joten esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja liikunnan teorit perustuvat osaltaan vanhempiin lähdeaineistoihin. Vähäinen ja vanhentunut tieto erityistä tukea tarvitsevista lapsista voi selittyä sillä, ettei aiheesta ole tehty Suomessa riittävää tiedonkeruuta ja julkaisuja (vrt. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisu 2011:10, 38).

Palvelumuotoilusta, tapahtuman järjestämisestä, uusimmista liikunnan suosituksista, hankkeista sekä yhteistyöverkoston kehittämisestä oli löydettävissä uudemmaa tietoa. Sen lisäksi että teoriaa pyrittiin soveltamaan käytännön toteutuksessa, työn eri vaiheissa haluttiin hyödyntää käytännöllisiä työkaluja, kuten palvelumuotoilua. Palvelumuotoilun työkalujen käyttämisellä haluttiin myös osoittaa ammatillista kehittymistä.

Opinnäytetyön laajuuden rajaamiseksi laajemmat käsitteet – kuten erityistä tukea tarvitseva lapsi, liikunnan merkitys, soveltava liikunta – läpikäytiin melko tiivistetysti. Ne kuitenkin taustavaikuttivat vahvasti tämän tutkimuksen kulkuun, sillä oli ymmärrettävä tarkasti, kenelle ja millaista palvelua luotiin. Mielenkiintoista oli myös peilata soveltavan liikunnan tilannetta Kouvolassa, joka on monipuolinen urheilukaupunki ja jossa on meneillään monia liikuttamiseen liittyviä hankkeita. Paikalliset hankkeet, valtakunnallisten hankkeiden ohella, olivatkin opinnäytetyön kannalta merkittäviä.

Lakipykälät ja asetukset määrittivät osaltaan kehitettävän palvelun raamit. Niiden avulla pyrittiin nostamaan enemmän esille kunnan vastuuta palveluiden tuottamisesta. Opinnäytetyön taustalla oli lisäksi runsas joukko oppaita, artikkeleita ja muuta oheiskirjallisuutta, jotka rikastuttivat näkemyksiäni aiheesta.

Ajankohtainen tieto erilaisten verkostojen muodostamisesta ja tapahtuman järjestämisestä rakensi oman osuutensa tutkimuksessa. Järjestetty tapahtuma itsessään oli suuri kokonaisuus, jonka onnistunut toteuttaminen vaati teoreettiseen perustaan tutustumista. Verkostoituminen ja erilaiset yhteistyömallit, sekä eritoten erilaisten palvelumuotoilun työkalujen käyttäminen ovat sosiaalialan alati kehittyvällä ja monipuolisella työkentällä tämän päivän ammatillisuuden avaintaitoja

9.2 Kehittämistyön tavoitteiden saavuttaminen

Kehittämistyön ytimessä oli yhteistyöverkoston syntymisen ja kehittymisen sekä toimijoiden välisen yhteistyön ja toimintamallin tarkastelu. Verkostojen luonti on tänä päivänä edellytys toimivien yhteistyömallien syntyä, ja sen johdosta koen suurta iloa omasta rohkeudestani tarttua tällaiseen ammatilliseen haasteeseen. Verkostojen luominen on vastavuoroista ihmissuhdetyötä ja siten vahvasti mukana erityisesti sosiaalialan työkentällä. Toikon ja Rantasen (2009, 51) mukaan *sosiaalityötä on luonnehdittu reflektiiviseksi ammattikäytännöksi, jossa asiantuntemus rakentuu teorian ja käytännön yhdistelmästä.*

Alkaessani kokoamaan verkostoa etsien mahdollisia yhteistyöstä kiinnostuneita kumppaneita totesin olevani valtavan urakan äärellä. Projektiin liittyi myös riskejä (saanko yhteistyökumppaneita, syntykö toimiva verkosto, organisointiin liittyvät riskit, saavutammeko asiakkaat, onko markkinointi riittävää sekä saammeko tarpeeksi osallistujia, jottei tapahtuman organisointi tuntuisi turhalta työltä), joihin vastaaminen edellytti huolellista suunnittelua. Tyhjästä aloittaminen oli työläs ja pitkä prosessi, joka lopulta palkitsi. Sain koottua yhteen aktiivisen ja innostuneen ryhmän, jonka tekemään yhteistyöhön ei voi olla muuta kuin rehellisesti tyytyväinen.

Vastaavaa tapahtumaa ei paikkakunnalla ole aiemmin järjestetty, joten kokeilevan kehittämistoiminnan ollessa kyseessä voidaan puhua uuden asian keksimisestä, eli innovoinnista. Kehittämistyössä tavoiteltiinkin innovatiivisia rajapintoja, joissa yhteistyöverkoston eri toimijoilla oli mahdollisuus rikastuttaa toimintaansa ja ajat-

teluaan uusilla ideoilla. Kehittämistyön onnistuessa jatkumo toiminnan kehittämiseen voi levitä eri toimijoiden käyttöön mahdollistaen myös uuden tiedon ja taidon kehittymisen ja siirtymisen. (Toikko & Rantanen 2009, 15–16.) Tavoitteellisen toiminnan kehittämisen kannalta keskiöön nouseekin näiden uusien innovaatioiden vieminen käytännön tasolle toimijoiden tarjoamien palvelujen piiriin.

Toivottavaa on, että syntynyt yhteistyöverkosto jatkaa uusien innovaatioiden kehittämistä edelleen. Jo nyt yhteistyökumppanien ajatuksissa on järjestää sama tapahtuma uudelleen ensi vuonna, joten aikaansaatu tapahtuma on yhä uudelleen kehittyvä ja kaupungin toiminnassa näkyvä prosessi toivottavasti myös jatkossa.

Lisäksi opinnäytetyössä haluttiin tarkastella, miten tapahtumalla voidaan edistää sekä asiakkaiden että palveluntarjoajien tietoutta soveltavasta liikunnasta ja sovelletuista harrastuslajeista. Tavoitteen saavuttaminen edellytti luovuutta ja kykyä löytää soveltuvia lajeja tai sovellettavia lajeja asiakkaiden kokeiltavaksi sekä erilaisten vaihtoehtojen esille tuomista. Keskeisessä asemassa olivat toimijat ja heidän aktiivisuutensa. Koordinaattorin lisäksi toimijat etsivät tietoa ja vinkkejä sovelletuista liikunta- ja harrastuslajeista. Tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan täysin päästy, sillä vaikka erilaisia soveltuvia lajeja esiteltiin, niiden jatkumoa ei ollut mietitty tarpeeksi. Asiakkaille välitettyä tietoa olisi pitänyt olla tarjolla enemmän, joten tämän huomioiminen nousikin jatkokehitystehtäväksi.

Kehittämistyön tärkein tavoite oli aikaansaada aktiivinen ja toimiva yhteistyöverkosto, ja tämä tavoite saavutettiin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että syntynyt verkosto ei välttämättä ole pysyvä, sillä yhteistoiminnan keskiössä oli mihinkään järjestöön/yhdistykseen sitoutumattoman tapahtumapäivän organisointi. Toisaalta tämä yhteistyöverkosto on mahdolliselle uudelle tapahtumalle uudelleen löydettävissä oleva.

9.3 Tapahtuman tavoitteiden saavuttaminen

Kokonaisuutena itse tapahtuma kaikkine prosesseineen onnistui hyvin. Tapahtuman tavoitteena oli luoda jotakin uutta ja osoittaa liikunnan ja harrastamisen olevan myös erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille mahdollista. Tämän lisäksi tavoitteena oli osoittaa yhteistyökumppaneille, miten soveltavan liikunnan malleja voidaan hyödyntää seura- ja harrastustoiminnassa. Saavutimme nämä tavoitteet hyvin. Tavoitteiden saavuttamisen osoittavat saadut palautteet asiakkailta ja yhteistyöverkostolta.

Tapahtuman esteettömyyden saavuttamiseksi osallistujille haluttiin luoda onnistumisen kokemuksia, sekä tunne yhdenvertaisesta osallistumisesta. ”Liikunnan ilo kuuluu kaikille” -ajatuksen pitäminen keskiössä vaati ajoittain tiukkaa keskittymistä ja ajattelua: maailma on täynnä mitä mukavampia liikunta- ja harrastuslajeja – mitkä lajit vastaisivat tavoitteeseen parhaiten ja miten saisimme niitä sovellettua niin, että *kuka tahansa* voisi osallistua edes jotenkin? Tuloksena näen tapahtuman esitelleen monipuolisia, asiakkaita kiinnostavia, vaihtoehtoja harrastamiselle. Harrastusmahdollisuuksien kehittymisen puolesta puhuvat myös asiakkaiden yhteydenotot toimijoihin tapahtuman jälkeen sekä uuden harrastuksen käynnistäminen Kouvolassa (soveltavan luistelun ryhmä).

Asiakkaiden palautteiden perusteella voidaan nähdä, että tapahtuma sisältöineen oli onnistunut ja mieluinen. Se antoi myös useammalle perheelle sekä eri ammatikuntien edustajille (esim. opettajat) ideoita, miten arjessa voidaan soveltaa harrastuksia vähäisemmilläkin resursseilla. Runsaampi kohderyhmän osallistuminen olisi ollut tutkimuksen kannalta toivottavaa, sillä nyt kohderyhmä tuntui jääneen melko marginaaliseksi. Oikein kohdistettu ja tehokas markkinointi on avainasemassa. Yleisötapahtumissa osallistujien määrä ja kohderyhmän paikalle saaminen on eräänlaista arpapeliä, johon vaikuttaa tarpeeksi onnistunut ja motivoiva markkinointi. Ketään emme voi kotoa hakea, vaikka haluaisimme.

Vaahtojärvi (2011, 137) kirjoittaa käyttökokemuksen tärkeydestä. Hänen mukaansa palvelun toimivuuden ja asiakkaan tarpeen tyydyttämisen lisäksi käyttökokemuksen tulee olla toivotunlainen. Käyttökokemuksen mittaaminen muodostuu kuitenkin haasteeksi, sillä asiakkaiden oikeat tuntemukset ovat hyvin subjektiivisia. (Vaahtojärvi 2011, 137–138.) Vaikka käytössämme olisi kaikki mahdolliset suunnittelua ja arviointia tukevat työkalut, asiakkaan subjektiivinen kokemus ja sen mittaaminen tulee jatkossakin asettamaan haasteita.

Asiakkaiden ja toimijoiden antamissa palautteissa oli paljon yhteneviä piirteitä, joten ne tukevat toinen toisiaan. Palautteiden pohjalta voidaan nostaa esille onnistumisien lisäksi ne olennaiset kehittämiskohteet, joita olivat tiedottamiseen, markkinointiin ja opastukseen liittyvät huomiot, lajien monipuolisempi ja kattavampi esittely sekä jatkumon huomiointi – esimerkiksi harrastus/apuvälinemessujen yhdistäminen toiminnalliseen lajikokeilupäivään.

Koska Rajatonta Liikettä! -tapahtumapäivä järjestettiin ensimmäisen kerran, sen prosessi kokonaisuudessaan (suunnittelusta jälkityöhön) oli kaikille yhteistyökumppaneille samanarvoinen ja yhdenvertainen kokemus. Kukaan ei tiennyt, mitä tarkalleen odottaa. Jokainen tiesi, että olemme taatusti oppineempia kaiken sen jälkeen. Vasta jälkeinpäin koimme yhdessä monia oppimisen ja ymmärtämisen hetkiä; *näin voisimme tehdä ensi kerralla, tähän meidän tulisi vielä panostaa tai tämä oli turhaa*. Monet oivallukset tulivat itse prosessin aikana ja parhaimmat sen jälkeen.

9.4 Tulevaisuus ja kehittyminen

Henkilökohtaisesti koen prosessin tärkeimmäksi onnistumiseksi eräänlaisen kipinä ja jatkumon sytyttämisen toimijoiden keskuudessa. Erilaisten yhteistyömallien ja toimintojen jatkuminen ja jatkokehittely kertoo, ettei järjestetty tapahtuma jäänyt vain pintapuoliseksi tempaukseksi, vaan se toi yhteistyöhalukkaat toimijat yhteen ja toimi ponnahdusalueena jatkoideoille. Vallon ja Häyrisen (2016, 60) mukaan tapahtuman vaikuttavuus todellisuudessa voidaan nähdä pitkällä aikavälillä, joten

esimerkiksi palautetta olisi hyvä kerätä uudelleen useamman kuukauden kuluttua tapahtumasta. Muutokset eivät tapahdu hetkessä, ja kehittämistyö on usein hitaasti rakentuvaa. Jään mielenkiinnolla seuraamaan, millaiseksi soveltavan liikunnan kenttä kehittyy lähivuosina Kouvolassa.

Toivottavaa on, että myös itse tapahtuma voisi tulevaisuudessa saada jatkoa. Tätä toivoivat myös asiakkaat. Tapahtuman uudelleen toteutus edellyttää asiasta innostunutta ja motivoitunutta yhteistyöverkostoa, jota ilman ei järjestetä mitään. Mikäli tapahtuma toteutuu jatkossa, on tämän prosessin myötä olemassa nyt yksi hyvä alusta. Toteutunut tapahtuma antaa suuntaa esimerkiksi yleisömäärään, markkinointiin, tilojen toimivuuteen, resurssien huomioimiseen – oikeastaan aivan kaikkien vastaavanlaisen tapahtuman järjestämiseen liittyvään. Tästä raportista voidaan poimia vinkit onnistuneista ja kehitettävistä asioista. Erityisesti huomion kiinnittäminen jo monesti mainittuun jatkumoon – harrastusten vienti tapahtumasta asiakkaille – tulee olemaan varmasti kehittämisen ydinalueita. Tämä takaisi sen, ettei tapahtuma jäisi asiakkaillekaan pintapuoliseksi, vaan johdattaisi konkreettisten ja käytännöllisten mahdollisuuksien äärelle, vaikka ”kädestä pitäen”.

Mielenkiintoisena mahdollisuutena tulevaisuudessa näen digitalisaation. Uusia sovelluksia esimerkiksi liikuntaan ja harrastamiseen kehitetään jatkuvasti. Rajatonta Liikettä! -tapahtumalle voisi luoda oman tapahtumasovelluksen, josta asiakkaat löytäisivät helposti tapahtuman palvelut ja materiaalit. Tämä olisi myös ekologinen vaihtoehto paperisten materiaalien sijaan. Myös tapahtuman videointi tai vaikkapa hetkellisen videoblogin, eli vlogin, voisi nähdä tänä päivänä asiakkaiden ja toimijoiden käytettävissä olevana vaihtoehtona. Tapahtuma-ala kehittyy Suomessa jatkuvasti, ja digitalisaation kehittyminen on alkanut kiinnittyä alaan syvästi. (Vallo & Häyrinen 2016, 209–210, 298.) Digitalisaatio tulee varmasti olemaan tulevaisuudessa yksi tärkeä markkinoinnin apuväline, jota myös Rajatonta Liikettä! -tapahtuma voisi ehdottomasti hyödyntää. Tällaisesta kehittelystä voisivat esimerkiksi viestinnän ja markkinoinnin opiskelijat ottaa kopin itselleen.

Tapahtumamarkkinoinnin kohdentamisen mahdollisuuksia voisi laajentaa koko Kymenlaakson alueelle. Kohdentamalla ja laajentamalla markkinointia voisimme saada enemmän nimenomaista kohderyhmää paikalle. Näen laajentamisen myös keinona vahvistaa alueellista yhteistyötä Kouvolan ja sen naapurikuntien välillä. Kymenlaakson erityisliikuntaverkosto ja Kymenlaakson terveystuokuntastrategia ulottuvat jo laajalle alueelle. Miksemme siis voisi laajentaa myös Rajatonta Liikettä! -tapahtumaa. Alueellinen yhteistyö voisi olla hedelmällinen myös yhteistyöverkoston kasvattamiseksi – enemmän toimijoita, enemmän osaamista, enemmän resursseja. Jatkomahdollisuuksia on varmasti lukuisia, esimerkiksi tapahtuman järjestäminen vuosittain Kymenlaakson eri alueilla.

Jatkossa lienee tarpeen kartoittaa Kouvolan, miksei koko Kymenlaakson, erityistä tukea tarvitsevien perheiden tilanne. Kuinka aktivoituneita ja verkostoituneita perheet ovat niin palvelujen piirissä kuin keskenään? Erityisesti perheiden verkostoituminen kodin ulkopuolelle on varmasti yksi jatkotutkimuksen haaste, sillä näiden perheiden ääni on vielä valitettavan heikko. Olisi mielenkiintoista seurata, miten ja kuinka nämä perheet saataisiin kuuluviin ja näkyvämpään, yhdenvertaisempaan asemaan yhteiskunnassamme.

Myös erinäisten yhteistyömallien ja toimintojen kehittäminen ja kehittyminen ovat varmasti lähivuosien tutkimusten aiheita, esimerkiksi Kymenlaakson erityisliikunnan verkoston toiminnan jatkuvuus, sen vaikuttavuus paikallistasolla seuroihin ja järjestöihin. Julkisten palveluntuottajien lisäksi kolmannen sektorin rooli nousee enenevässä määrin esille, mikä puolestaan asettanee eri palvelujen järjestämisestä avoimia kysymyksiä tutkimuskentälle. Toivon, että tutkimusten keskiössä tullaan yhä edelleen näkemään mahdollisimman hyvinvoiva, aktiivinen ihminen – vammaan tai vammattomuuteen katsomatta.

Edelleen pohdin omaa rooliani ja sen jatkumoa. Valmistuttuani en ole enää opinnäytetyötä tekevä opiskelija. Riittääkö minulla itselläni resurssit lähteä luotsaamaan työryhmää uudelleen uutta tapahtumaa kohti? Kuinka moni asia on kiinni

minun motivaatiostani toimia koordinaattorina jatkossa, vai voisiko toimijoista löytyä motivoitunut ja innostunut projektipäällikkö? Miten voidaan varmistaa yhteistyön jatkuminen toimijoiden välillä ja mikä vaikutus tapahtumalla on ollut Kymenlaakson erityisliikunnan verkoston toiminnan kehittymiseen? Verkostotyönkin tulee kehittyä yhteistuottamisen ja yhteismahdollistamisen suuntaan, sillä verkoston jämähtäminen hierarkiaksi voi merkitä verkoston jäsenten passivoitumista. Tällöin vaarana on, että verkoston jäsenet odottavat koordinaattorin aloitteita koordinaattorin työmäärän lisääntyessä. (Järvensivu 2015, 22.) Tämän näen riskinä uuden tapahtuman toteutumiselle, mikäli projektin johtoon ei löydy aktiivista koordinaattoria.

Pöysän (2010, 29) mukaan tarkasteltavaa ilmiötä ei ole tarpeen kiinnittää lopullisen tiedon rajaamaan tilaan. Sen sijaan ilmiö pikemminkin asettuu uuteen, uudenlaisen lähestymistavan avaavaan asemaan kutsuen muita tutkijoita kehittelemään ja jatkamaan jo avattua dialogia. Toivonkin, että tämä tutkimus synnyttäisi lukijoilleen potentiaalisia jatkokysymyksiä, sillä tarvetta monenlaiselle tutkimukselle on.

9.5 Luotettavuus

Tulosten luotettavuuteen varautuminen etukäteen oli haasteellista, sillä olin kokeilun verkoston luoja ja tapahtumakoordinaattori. Pitkä kenttätyö ja perusteellinen perehtyminen tuottavat osaltaan luotettavaa tietoa. Tietoa on kerätty monista eri lähteistä vertaillen niitä omaan tulkintaan ja tapahtuneeseen ilmiöön (verkoston luominen, tapahtuman organisointi). (Kananen 2014, 139, 141.) Myös Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen (2010, 27) toteavat luotettavuuden arviointiin liittyvän kerättyjen aineistojen ja niistä tehtyjen tulkintojen vertailua ja kysymysten asettamista tutkijalle, kuten, olenko valinnut oikeat aineistot voidakseni vastata oikein asettamaani tutkimuskysymykseen? Koottu aineisto oli laaja ja monipuolinen, ja sitä pyrittiin tarkastelemaan monesta eri näkökulmasta kriittisesti. Myös prosessia on tarkasteltu kokonaisuuden lisäksi yksityiskohtaisesti. Apuna tarkastelussa ovat toimineet palvelumuotoilun työkalut, kuten asiakkaan palvelupolun kuvaus ja service blueprint.

Koen näiden työkalujen tulleen avuksi luotettavuuden osoittamisessa. Luotettavuutta pyrittiin tarkastelemaan myös tarkkojen havaintojen, saatujen palautteiden ja kattavien teorioiden myötä. Prosessin aikana jouduin pohtimaan luotettavuuden osoittamista useasti. Pohdin oman roolini ja asemani vaikutusta kehittämistyöhön, sillä toimin hyvin keskeisessä roolissa, jonka riskinä on tutkimuksen reaktiivisuus (saastuminen). Reaktiivisuus voi ilmetä tutkittavien mukautumisena tutkijaan sekä toisinpäin (Kananen 2015b, 339). Tutkijana toimiminen edellyttikin tarkkaa tavoitteiden asettamista ja rehellistä objektiivisuutta. Koordinaattorin työstä saamaani palautetta olen tarkastellut kriittisesti aiemmin tässä opinnäytetyössä.

Kaiken analyysin ja pohdinnan jälkeen näen tutkimuksen tulosten reliabiliteetin (tulosten pysyvyys) ja validiteetin (oikeiden asioiden tutkiminen) toteutuneen. Mikäli tutkimus toteutettaisiin uudelleen, sen menetelmiä voisi tarkentaa, mutta tutkittava asia (yhteistyöverkoston syntymisen malli) ja sen tulokset pysyisivät uskoakseni samanlaisina. Toki esimerkiksi suurempi verkosto voisi tuoda uudenlaisia ulottuvuuksia ja näkökulmia tapahtuman toteuttamiseen.

Tutkimuksen credibility (tulosten vastaaminen ilmiöön totuudenmukaisesti) on todennettavissa tarkan dokumentoinnin avulla (Kananen 2015b, 353). Prosessin vaiheita on dokumentoitu totuudenmukaisesti, jolloin käsiteltävän ilmiön tuloksetkin ovat rehellisiä. Luotettavuutta lisää myös syntyneen yhteistyöverkoston ja sen voimin aikaansaadun tapahtuman käytännöllisyys ja hyödyllisyys sekä yhteistyöverkostolle että asiakkaille. Kehittämistyön jatkumo ja erilaisten uusien yhteistyömallien synty kuvaa mielestäni kehittämisen jatkuvuutta ja siten sen luotettavuutta parhaiten. Pyörä on laitettu liikkeelle.

10 ITSEARVIOINTI

Oppimiseen ei ole muuta alkua kuin ihmettely. (Platon)

Reflektiivisen ammattilaisuuden ja asiantuntijuuden keskiössä on jatkuva itsearviointi ja oppiminen, sekä kyky joustavaan ja räätälöityyn toimintaan erilaisissa elä-

mäntilanteissa olevien ihmisten kanssa (Toikka & Rantanen 2009, 114). Tässä luvussa tarkastelen reflektiivisesti oman asiantuntijuuteni kehittymistä prosessin aikana.

Kehittämistyö vaatii onnistuakseen jatkuvaa menetelmien, toimintatapojen, perusteluiden ja organisoinnin uudelleenarviointia. Koska kehittämistyö toteutui eri toimijoiden kesken yhteistyössä, se edellytti jatkuvaa vuorovaikutusta ja dialogisuutta toimijoiden kanssa. Kehittäminen rakentuu dialogisuuden varassa, jolloin dialogi itsessään on sekä prosessi että ratkaisu. (Toikka & Rantanen 2009, 53, 166). Tutkimuksen tavoitteiden tarkastaminen, toiminnan suunnittelu, organisointi ja kehittäminen edistyivät prosessinomaisesti.

Oma asiantuntijuuteni kasvoi kehittämistyön myötä. Kuten Toikka ja Rantanenkin (2009, 53) toteavat, avoin asiantuntijuus rakentuu toiminnan kautta ja sille ominaista on kumppanuuden korostaminen. Eri toimijoiden kanssa luodut yhteiset käsitteet ja tieto ovat vahvistaneet asiantuntijuutta. Avoin asiantuntijuus korostaa asiakaslähtöistä lähestymistapaa, jossa kansalaiset nähdään omien asioidensa parhaina asiantuntijoina. Asiantuntijoiden verkostoituminen ja yhteistyö nähdään tyypillisinä uuden asiantuntijuuden kehittymisessä. (Toikka & Rantanen 2009, 53.)

Koska opinnäytetyön keskiössä oli konkreettinen eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö, edellytti se jatkuvaa ja aktiivista vuorovaikutusta toimijoiden ja muun ympäristön kanssa. Se oli samaan aikaan sekä työlästä että palkitsevaa. Ennen kaikkea sain paljon rohkeutta ja itsevarmuutta, ilman niitä koordinaattorina ja siten keskeisessä ja näkyvässä roolissa toimiminen olisi muodostunut mahdottomaksi. En ole koskaan viihtynyt huomion tai toiminnan keskipisteenä. Tämän lisäksi olen arka esiintyjä ja puhuja. Tämä prosessi haastoi minut ja osoitti, että mahdollisuuksia itsensä ylittämiseen löytyy aina. Oman osansa tähän haasteeseen toi oma erityisen tuen tarpeeni, kuulovamma. Sain kuitenkin huomata, lainatakseni vammaisurheilijoiden Henry Mannin ja Alekski Kirjoson tunnuslausetta; ”rajoitteet ovat vain omassa päässä”.

Yhteistyöverkoston kartuttaminen, eri toimijoiden mukaan saaminen, ideoiden jakaminen ja kehittäminen, sekä ennen kaikkea niin monen yksityisen henkilön vilpittömän auttamisenhalun ja yhteishengen kohtaaminen oli suorastaan pysähdyttävää. Eri toimijoiden ammattitaito, osaaminen ja ideat olivat suuresti arvostettavia. Sen lisäksi, että ne sitoutuivat koko ryhmää, ne ruokkivat sisäistä motivaatiota ja innostuneisuutta. Luomani verkosto jätti jälkensä eikä lakannut olemasta vaikka itse tapahtuma päättyi. Yhteys toimijoihin ei ole katkennut vaan elää tällä hetkelläkin aktiivisena – olen löytänyt itseni uusien yhteistyökuvioiden ääreltä (<http://www.kymli.fi/lapset-ja-nuoret/kid-action-leiripaiva-8-6-2017/>).

Yhteistyöverkoston oli helppo mennä sisälle ja keskittyä yhteisen tavoitteen (tapahtumapäivä) saavuttamiseen, mutta siitä irtaantuminen ja asettautuminen havainnoivan tutkijan rooliin asettivat minut pohtimaan omaa subjektiivisuuttani (Wang & Park 2016, 124). Prosessin edetessä minun tulikin ajoittain tarkentaa ja muistuttaa itseäni opinnäytetyön tavoitteista. Tapahtuman suunnittelu ja organisointi imaisi mukaansa, ja opinnäytetyön tavoitteet saattoivat helposti unohtua kaiken innovaation keskellä. Minun tuli asettaa itseni aika-ajoin tutkijan rooliin ja pohdita myös tapahtumaa organisoidessa, miten vastaan esittämiini kysymyksiin.

Perehtyessäni etnografisen opinnäytetyön piirteisiin totesin siitä löytyvän yhtäläisyyksiä tähän kehittämistutkimukseen. Olin niin keskellä toiminnallista tapahtumaa, että rajapintojen näkeminen tutkimuksen ja tapahtuman välillä oli ajoittain jopa häilyvää. Koen kuitenkin saaneeni tämän syvän sukelluksen johdosta hyvin käytännöllisen ja aidon kokemuksen omasta ammatillisuudestani ja sen kehittymisestä. Sukellus edellytti myös pyrkimistä takaisin pinnalle, josta käsin voidaan hahmottaa kokonaisuus.

Koen oman sosiaalialan ammatillisuuteni kehittyneen koko mittavan prosessin aikana. Asiantuntijuus rakentui toiminnan kautta, ja siinä korostui kumppanuus eri toimijoiden kanssa. Tänä päivänä verkostoyhteistyö on ammatillisen yhteistyön ja kehittämisen kulmakivi, joka on tullut jäädäkseen. Jatkossa haluaisinkin yhä edel-

leen jatkaa osana soveltavan liikunnan verkostoa, mutta laajentaa ammatillisuuttani ja osaamistani myös muihin, sosiaalialan ammattilaisten verkostoihin. Toisaalta minulla on tämän projektin myötä nyt monialaisia yhteyksiä useisiin eri tahoihin, joita voin hyödyntää sekä nykyisessä työssäni että mahdollisesti tulevaisuuden työkentälläkin. Verkostotyöhön miellyin heti ja näen siinä suuria mahdollisuuksia myös tulevaisuudessa.

Erilaiset menetelmät ja työkalut koen tämän tutkimuksen vahvuuksina. Opintojen myötä palvelumuotoilun mallit tulivat mukaan tutkimukseen kuin tilauksesta. Esimerkiksi asiakkaan palvelupolku, service blueprint ja toiminnan prototyyppi ovat jatkossakin käytössä olevia työkaluja. Näen päässeeni käyttämään näitä työkaluja tässä prosessissa, mutta erityisen hyödyn niistä saisin, mikäli ryhtyisin vastaavaan työhön uudelleen.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden eriytyminen erityispalvelujen käyttäjinä on mielestäni kuntaa kuormittava riski tulevaisuudessa. Haluaisin nähdä tulevaisuudessa eräänlaisen toimintakulttuurin muutoksen, joka tähtäisi kokonaisvaltaiseen (liikunta)palvelujen kehittämiseen. Tällainen kehitys mahdollistaisi myös jatkuvan osaamisen kehittämisen. Kun osaamisen kehittämiseen ja monipuolistamiseen lisättäisiin soveltavan liikunnan alue kokonaisuuteen kuuluvaksi, saisimme koulutetumpia ohjaajia, joilla olisi hallussaan myös soveltavan liikunnan ohjaaminen. Tällöin saataisiin helpotusta erityisliikunnan resursseihin ja erityisliikunnan ohjaajien työn kuormittavuus vähenisi. Samalla erityisliikunnan ohjaajien oma erityinen osaamisala voitaisiin kohdentaa paremmin.

Toimintakulttuurin muutos edellyttää kuitenkin sitoutumisen lisäksi huolellista suunnittelua ja kouluttautumisen mahdollisuuksia. Kouvolassa ei toistaiseksi ole tarjolla esimerkiksi liikunnanohjaajan tai fysioterapeutin opintoja, monipuolisen urheilukaupungin maineesta huolimatta. Toivon, että Kymenlaakson erityisliikunnan yhteistyöverkosto jatkaa kehittymistään ja mahdollistaa jatkossakin kaikkien saatavissa olevia koulutuksia. Näiden koulutusten avulla voidaan vastata edes

joiltakin osin osaamisen kehittymiseen ja monipuolistumiseen. Ennen kaikkea toivon näkemysten avartumista, jolla tarkoitan sitä, ettei sovellettua liikuntaa tai harrastamista nähtäisi eriytettynä, vaan yhtenä osaamisalana muiden joukossa – kunnan peruspalveluihin ja tavallisuuteen kuuluvana.

LÄHTEET

Ala-Vähälä, T. & Rikala, S. 2014. Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5. Saatavissa: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/307/Erityisliikunta_kunnissa_2013_www.pdf. [viitattu 21.3.2017]

Alijoki, A. 2006. Erityistä tukea tarvitsevien lasten polut esiopetuksesta alkuopetukseen – tukitoimet ja suoriutuminen. Helsinki: Helsingin yliopisto. Tutkimuksia 270.

Bowdin, G., Allen, J., O’Toole, W., Harris, R. & McDonnell, I. 2011. Events Management. 3rd Edition. Great Britain.

Erityisliikunta 2016. Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/index/kulttuurijavapaa-aika/liikunta/liikuntaryhmat/terveysliikunta.html> . [viitattu 3.3.2017]

Grönfors, M. 2015. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. S. 147–148 Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hakala, J.T. 2000. Opinnäytetyö luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hogeschool van Amsterdam 2016. SEDY Project. Saatavissa: <http://www.hva.nl/kc-bsv/projecten/content2/sedy-project/sedy-project.html> [viitattu 30.1.2017]

Holmberg, M. & Kiiskinen, K. Kymenlaakson terveystuolliikuntastrategia 2014–2020. Kymenlaakson Liitto & Kymenlaakson Liikunta ry. Saatavissa: <http://services.kymenlaakso.fi/www/DimDocumentDownload?action=show&id=7693&fileId=14904> [viitattu 1.3.2017]

Huttunen, L. 2010. Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Ruusuvoori, J., Nikander, P & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. S. 40, 42, 48. Tampere: Vastapaino.

Jaakkola, T. 2010. Liikuntataitojen oppiminen ja taitoharjoittelu. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Jänkälä, H. 2012. Perheiden kesken. Toimintapäivä erityistä tukea tarvitseville kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. [viitattu 8.3.2017] Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/51469/Jankala_Heidi.pdf?sequence=1

Järvensivu, T. 2015. Verkostotyön teoriaa ja verkoston arviointia. Tutkimusmatkalla varhaiskasvatuksen uusiin liikkumisen käytäntöihin. Artikkelit Ilo kasvaa liikkuu ohjelma-asiakirjan kirjoittamisen taustalla. Saatavissa: http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTYvMDIvMDEvMTBfNDRf-MTRfNDExX0lsb0thc3ZhYUxpaWtrdWVuX2FzaWFraXJqYW5fYXJ0aWtrZ-Wxpa29vc3RIX2ZpbmFsLnBkZiJdXQ/IloKasvaaLiikkuen_asiakirjan_artikkeli-kooste_final.pdf. [viitattu 21.3.2017]

Kananen, J. 2014. Etnografinen tutkimus. Miten kirjoitan etnografisen opinnäytetyön? (toim.) Makkonen, T. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2015a. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. (toim.) Makkonen, T. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2015b. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun (toim.) Makkonen T. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansanterveyslaki 66/1972.

Kauravaara, K., Lakkasuo, T. & Luona-Helminen R. 2006. Liikunta sopii kaikille – Soveltavan liikunnan opas vertaisohjaajalle. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 181. Jyväskylä : LIKES-tutkimuskeskus.

Koivisto, M. 2011. Palvelumuotoilun peruskäsitteet. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. S. 46, 49–51 . Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

Kuntalaki 410/2015.

Kyhälä, A-L. 2015. Päiväkodin oppimisympäristöt ja niiden merkitys lasten fyysisen aktiivisuuden edistämässä. Tutkimusmatkalla varhaiskasvatuksen uusiin liikkumisen käytäntöihin. Artikkelit Ilo kasvaa liikkuen ohjelma-asiakirjan kirjoittamisen taustalla. Saatavissa: <http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjI-wMTYvMDIvMDEvMTBfNDRfMTRfNDExX0lsb0thc3ZhYUxpaWtrd-WVuX2FzaWFraXJqYW5fYXJ0aWtrZWxpa29vc3RlX2ZpbmFsLnBkZiJdXQ/Ilo-KasvaaLiikkuen asiakirjan artikkelikooste final.pdf> . [viitattu 21.3.2017]

Kymenlaakson Liikunta ry 2016. Erityisliikunnan verkosto. Saatavissa: <http://www.kymli.fi/hankkeet-ja-tapahtumat/erityisliikunnan-verkosto/> [viitattu 1.2.2017]

Kymenlaakson Liikunta ry 2017. Liikuntaa kaikille- työpaja. Saatavissa: <http://www.kymli.fi/koulutus/lapset-ja-nuoret/teemakoulutukset/liikuntaa-kaikille-tyopaja-9-3-2/> [viitattu 16.4.2017]

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10. (toim.) Hujala, A. Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi. Lapsen oikeudet osaksi vammaispolitiikkaa. Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Saatavissa: http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/erityistuki_lapsi.pdf [viitattu 28.11.2016]

Liikkuva lapsuus 2016. Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/index/kaupunkijahallinto/kehityshankkeet/liikkuvalapsuus.html> . [viitattu 30.1.2017]

Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 266. 2013. Liikkeelle. Liikuntavastaavan käsikirja. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Työryhmä: Heimo-Vuorimaa L., Hiitti E., Saarela T. ja Vehmanen M. Jyväskylä: Turku: LIKES-tutkimuskeskus; Soveltava liikunta SoveLi

Liikuntalaki 390/2015.

Miettinen, S. 2011. Palvelumuotoilu – yhteissuunnittelua, empatiaa ja osallistumista. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. S. 30–31. Helsinki: Teknologia-info Teknova.

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Neitola, M & Neitola, R-M. 2015. Liikuntakasvatus lapsen sosiaalista kompetenssia edistämässä. Tutkimusmatkalla varhaiskasvatuksen uusiin liikkumisen käytäntöihin. Artikkelit Ilo kasvaa liikkuen ohjelma-asiakirjan kirjoittamisen taustalla. Saatavissa: <http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTYvMDIv>

[MDEvMTBfNDRfMTRfNDExX0lsb0thc3ZhYUxpaWtrd-WVuX2FzaWFraXJqYW5fYXJ0aWtrZWxpa29vc3RIX2ZpbmFsLnBkZiJdXQ/Ilo-KasvaaLiikkuen asiakirjan artikkelikooste final.pdf](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122348/Ohtonen_Sonja.pdf?sequence=1) [viitattu 21.3.2017]

Ohtonen, S. 2017. Liikuntalajikokeiluja vaikeasti kehitysvammaisille asiakkaille. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122348/Ohtonen_Sonja.pdf?sequence=1 . [viitattu 8.3.2017]

Onkamo, T. 2016. Adapted Physical Activity for Adolescents with Developmental Disorders – an Electronic Guidebook for Sports Instructors. Thesis. Kajaani University of Applied Sciences. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/110508/Onkamo_Tiina.pdf?sequence=1 [viitattu 8.3.2017]

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75186/okm19.pdf> [viitattu 16.4.2017]

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016: 21. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä.

O'Rourke, J.S. 2010. Management Communication. A Case-Analysis Approach. New Jersey: Pearson Education.

Paajanen, J. 2011. Kunna(o)lliset erityisliikuntapalvelut lapsille ja nuorille. Kartoitusta ja kehittämisehdotuksia Kymenlaakson kuntiin. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33474/Paajanen_Jenna.pdf?sequence=1 [Viitattu 2.4.2017]

Pollari, K. 2011. Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille. Julkaisussa Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi. Lapsen oikeudet osaksi vammaispolitiikkaa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10. (toim.) Hujala, A Jyväskylä:

Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Saatavissa: http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/erityistuki_lapsi.pdf [viitattu 8.4.2017]

Pöysä, J. 2010. Asemointinäkökulmia haastattelujen kerronnallisuuden tarkastelussa. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. S. 29, 153, 156–157. Tampere: Vastapaino.

Rastas, A. 2010. Haastatteluaineistojen monet tehtävät etnografisessa tutkimuksessa. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. S. 65–66, 74, 79. Tampere: Vastapaino.

Rintala, P. 2012. Vammaisuus ja urheilu. Teoksessa Matikka, L. & Roos-Salmi, M. (toim.) Urheilupsykologian perusteet. S. 80–81, 207, 218, 297–298, 303. Liikuntatieteellinen Seura ry. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 169.

Rintala, P., Huovinen, T. & Niemelä, S. 2012. Soveltava liikunta. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 168. Helsinki.

Rutherford Silvers, J. 2012. Professional Event Coordination. New Jersey, USA: John Wiley & Sons.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Saari, A. 2015. Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu ja 2015:1. Saatavissa: http://www.liikuntaneuvosto.fi/fi-les/346/Vammaisurh_ja_erityisliik_lajiliitoissa_www.pdf [viitattu 21.3.2017]

Silvennoinen, M. 2008. Löydä aarteesi – verkostoidu! Tammi.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111363> [viitattu 1.3.2017]

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry 2016a. VAU:n Valtti-ohjelma auttaa vammaisia lapsia liikunnan pariin. Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry:n uutisia 04.02.2016. Saatavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/ajankohtaista/uutiset/10-uutinen/2531-vau-n-valtti-ohjelma-auttaa-vammaisia-lapsia-liikunnan-pariin> . [viitattu 22.2.2017]

Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry 2016b. Noin 250 vammaiselle lapselle ja nuorelle löytyi oma Valtti auttamaan liikunnan pariin. Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry:n uutisia 18.5.2016. Saatavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/ajankohtaista/uutiset/10-uutinen/2833-noin-250-vammaiselle-lapselle-ja-nuorelle-loytyi-oma-valtti-auttamaan-liikunnan-pariin> [viitattu 21.3.2017]

Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry 2017. Valtti-raportti kertoo missä onnistuttiin ja mitä voidaan vielä parantaa. Saatavissa: <http://www.vammaisurheilu.fi/ajankohtaista/uutiset/10-uutinen/3941-valtti-raportti-kertoo-missa-onnistuttiin-ja-mita-voidaan-viela-parantaa> [viitattu 21.3.2017]

Sääkslahti, A. 2015. Lasten hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Tutkimusmatkalla varhaiskasvatuksen uusiin liikkumisen käytäntöihin. Artikkelit Ilo kasvaa liikkuen ohjelma-asiakirjan kirjoittamisen taustalla. Saatavissa: http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTYvMDIvMDEvMTBfNDRf-MTRfNDEeX0lsc3Zhc3ZlYUxpaWtrdWVuX2FzaWFraXJqYW5fYXJ0aWtrZ-Wxpa29vc3RIX2ZpbmFsLnBkZiJdXQ/IloKasvaaLiikkuen_asiakirjan_artikkeli-kooste_final.pdf [viitattu 21.3.2017]

Tapahtumajärjestäjän opas 2016. Saatavissa: http://www.kouvola.fi/material/attachments/yhteisotyöpalvelut/MWKBciuHV/Ohjeita_tapahtumajarjesta-jalle0815.pdf [viitattu 22.2.2017]

Terveystieteiden laiton laki 1326/2010.

Thomas, D.R & Hodges, I.D. 2010. Designing and Managing Your Research Project. Core Knowledge for Social and Health Researchers. London: SAGE Publications Ltd

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 106. 2017. Liikuntaa tukeva leikkipuisto kaikille 2015–2017. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://leikkipuisto.turkuamk.fi/lyhyesti-hankkeesta/> [viitattu 16.4.2017]

Vaahojärvi, K. 2011. Palvelukonseptien arviointi. Teoksessa Miettinen, S. (toim.) Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. S. 133, 137–138, 140–141. Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

Vallo, H. & Häyrynen, E. 2016. Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Helsinki: Tietosanoma oy.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunnan jaosto 2003. Erityisryhmien liikunnan käsitteistö. Saatavissa: www.soveli.fi/@Bin/115827/erityisliikunta_kasitteet.doc [viitattu 16.4.2017]

- Vilkka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Virtanen, A. 2016. Soveltaen liikkeelle: Soveltavan liikunnan lajikoikeilutunti Skandinaavisen koulun oppilaille Espanjassa. Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118171/Virtanen_Anna.pdf?sequence=1. [viitattu 8.3.2017]
- Virtanen, P. 2014. Liikkuva lapsuus. Kouvolan varhaiskasvatuksen hanke lasten arkiliikkumisen lisäämiseksi 2013–2014. Saatavissa: <http://docplayer.fi/9117800-Liikkuva-lapsuus-kouvolan-varhaiskasvatuksen-hanke-lasten-arkiliikkumisen-lisaamiseksi-2013-2014-17-9-2014-paivi-virtanen.html> [viitattu: 30.1.2017]
- Wang, G.T. & Park, K. 2016. Student Research and Report Writing. From Topic Selection to the Complete Paper.
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf [viitattu 16.4.2017]

KUVALUETTELO

Kuva 3. Banderolli

Kuva 4. Mainos Kouvolan Sanomissa

Kuva 5. Koordinaattori briiffaamassa

Kuva 6. Kuperkeikkoja

Kuva 7. Tervetuloa tapahtumaan!

Kuva 8. Koivukaaren ponitalli

Kuva 9. SPR

Kuva 10. Ratakelaaja Niko Ristiranta

Kuva 11. Mörkölakanan syöttäjä

Kuva 17. Soveltavan luisteluryhmän, Rautaisten, välineistöä

FRONT OFFICE	ASIAKAS Perhe, äiti, isä ja kaksi lasta	Asiakas näkee banderollin kävelykadulla ja hakeutuu sen kautta tapahtuman kotisivuille.	Tapahtumapäivän aamuna (10.9.2016) perhe valmistautuu kotonaan lähemmään tapahtumaan.	Perhe saapuu tapahtumaan ja suunnistaa info-pisteille, josta he saavat tapahtumapassin sekä lyhyen opastuksen tapahtumasta.	Perhe menee urheilukentälle 400m tempurradalle, joka sisältää useita tehtäväpisteitä. Perhe kiertää radan kahteen kertaan, sillä kiivoimpia juttuja (mm. maaliptokuseinää) halutaan kokeilla.	Perhe menee tutustumaan poneihin. Lapset pääsevät ponikärryjälle. He saavat myös taluttaa ponia esteradan läpi. Ohjelmassa on lisäksi hevosenkengän tarkkuusheittoa.	Perhe päättää vilkaista vielä urheiluhallin tarjontaa. Siellä heille avautuu monipuolinen tarjonta erilaisia vammaisurheilulajeja. Perhe päättää kokeilla näkövammaisaktiviteettia, sisäcurlingia ja puhallustikkaa.
VUOROVAIKUTUS							
	PALVELUN TOTEUTTAJA (kullekin pisteellä oma toteuttaja)	Eri toimijat jakavat mainoksia ja/tai tiedottavat tulevasta tapahtumasta.	Tiimit valmistelevat pisteitä. Talkooväki jaetaan pisteille. Ennen tapahtuman alkua pidetään brief, jossa koordinaattori tsemppaa kaikkia ja jakaa turvallisuussuunnitelman.	Info-pisteellä kerrotaan, mitä tapahtumasta löytyy, missä ovat wc-tilat, arvonta, kahvio. Perheelle toivotaan iloista tapahtumaa.	Lähes joka tempupisteellä on ohjaaja. Kaikki pyrkivät luomaan iloista ilmapiiriä. Kentän info-piste on valmiina palvelumaan asiakkaita.	Koivukaaren tiimi ottaa perheen vastaan ja lapsille tarjotaan ajelua. Vanhemmille kerrotaan tallin palveluista.	Kivääripisteellä ohjaaja neuvoa, miten kiväärin kanssa toimitaan. Sisäcurlingissa ohjaajat antavat kokeiltavaksi myös vierityskourun ja työntökepin. Puhallustikka ohjaaja auttaa puhallusputken turvallisessa käytössä.
	JÄRJESTELMÄT	Tapahtuman mainostus. Kotisivut ja Facebook sivu avataan.	Tilat, ympäristön kunto, laitteiden toimivuus tarkastetaan. Esteetön pääsy varmistetaan.	Valokuvaajat kiertävät radalla kuvaamassa asiakkaita.	Pisteillä välineet on viritetty toimiviksi. Valokuvaajat kiertävät radalla kuvaamassa asiakkaita.	Lasten turvallisuus varmistetaan (kypärät, ohjeistus, turvallisuus-suunnitelma)	Näkövammaisikäärin toiminta perustuu infra-punaan. Sisäpelien säännöt on tulostettu ja laminoitu esille. Puhallustikan välineiden hygieniasta huolehditaan.
BACK OFFICE	PALVELUN TUOTANTO	Mainoskuva ja banderolli on tehty. Asiakirjat on laadittu kuntoon. Tilat ja välineistö on varattu/ vuokrattu.	Toimijoille jaetaan pisteille turvallisuus-suunnitelmat ja tuubi-huivit. Tapahtuman "talonmies" kiertää koordinaattorin apuna ja hoitaa viimeisiä juoksevia asioita.	Koordinaattori huolehtii, että kaikki asiat ovat kunnossa pisteillä. Valokuvaajat ja SPR saapuvat paikalle, heidät jaetaan alueelle.	Aluekarttoja jaetaan. Kentän info-pisteelle toimitetaan kyniä ja paperia, sekä laaditaan mainos arpaajaisista ja kahviosta. Koordinaattori on puhneyhteydessä toimijoihin.	Ponitallin väki sopii työ- ja vastuujoon. Ponien jaksamista arvioidaan ja niiden hyvinvoinnista huolehditaan (vettä, heinää, lepoa).	Puhallustikan käytetyt suokappaleet toimitetaan keittioon, jossa ne keitetään puhtaaksi. Pisteillä olevia vapaaehtoisia tuotetaan. Tarpeellisia tarvikkeita (kyniä, yms.) toimitetaan.

Taulukko jatkuu

FRONT OFFICE	ASIAKAS Perhe, äiti, isä ja kaksi lasta	Isä on huomannut, että yläkerrassa on kahvio. Perhe päättää käydä kahvilla ja mehulla. Samassa tilassa on myös arpa-aijaset, josta perhe ostaa kolme arpaa. Joka arpa voittaa. Perhe haluaa osallistua myös palautekyselyyn, jossa voi voittaa perhelipun Mielakkaan.	Perhe lähtee kotiin. Lapset ovat viihtyneet ja vanhemmat ovat iloisia mukavasta tapahtumasta. Lapset haluavat käydä vielä kerran katsomassa poneja ennen kotiinlähtöä.	Suurin osa asiakkaista on lähtenyt kotiin. Viimeiset jutustelevat vielä piha-alueella tuttujuen kanssa.	Tapahtuman jälkeisinä päivinä/viikkoina perhe osallistuu Facebook sivuilla arvontaan, sekä käy fiilistelemässä tapahtuman kotisivuilla upeita kuvia.
VUOROVAIKUTUS					
	PALVELUN TOTEUTTAJA (kullakin pisteellä oma toteuttaja)	Kahviossa asiakkaita palvelee Helmi Cafén iloinen väki. He myyvät perheelle kahvia ja mehua. KVV myy arpoja. Palaute-kyselystä vastaa KVV:n toiminnanjohtaja, joka huolehtii palauteipukkeen arvontalaatikoon, kyselee tunnelmia ja kiittää osallistumisesta.	Ponitallin väki ilahtuu nähdessään perheen uudelleen. Moni on käynyt useamman kerran rapsuttamassa poneja. Ponitallin väki toivottaa perheelle hyvää kotimatkaa ja kiittää osallistumisesta. Tiimi toivoo näkevänsä perheen Koivukaarassa piakkoin.	Toimipisteillä siivotaan tarvikkeet ja siistitään paikat. Vuokravälineet pakataan ja tempuradan välineet otetaan talteen. Ponitalli kokoa omat tarvikkeensa. Kahvio lastaa tavarat autoon. Kaikki arvat on myyty ja palautearvonta suoritettu.	Kaikki toipuvat tapahtumapäivästä. Ajatuksia ja kehitysideoita kootaan tulevaa palautepalaveria varten. Vuokravälineet lähetetään takaisin. Asiakkaisiin pidetään yhteistä sosiaalisen median kautta kysymällä tunnelmia ja jakamalla kuvia tapahtumasta.
	JÄRJESTELMÄT	Arpalipukkeet ovat suljettuja numerolappuja, joista valitaan sattumanvaraisesti arpa/arvat. Arpa-aijasten henkilöstöillä on käytössään tulostettu arpallista, josta voitto tarkastetaan. Täytetyille lomakkeille on oma laatikko.	Tapahtuman loppupuolella alkanut sade on aikaansaanut urheilukentän tyhjenemisen. Maalipötkuseinä sammutetaan, jotta laitteistolle ei koidu vahinkoa. Muuta välineistöä kootaan, pisteitä puretaan.	Kahvion laitteet sammutetaan. Hallin välineet palautetaan paikoilleen, tilat tarkastetaan. Valot sammutetaan.	Facebook sivut sekä kotisivut päivitetään. Eletään tapahtuman jälkeisessä innokkaassa "jälkihypytyksessä".
BACK OFFICE	PALVELUN TUOTANTO	Helmi Cafén ohjaaja varmistaa, että työntekijät pärjäävät kahvilassa (työntekijät työtoiminnassa olevia kehitysvammaisia). KVV:n toiminnanjohtaja pitää silmällä, että arpa-aijaisissa toimintaan oikein.	Toimijat ja koordinaattori neuvottelevat välineiden sijoituksesta keräystä varten. Tapahtuman talonmies ajaa pakettiauton kentälle välineiden lastausta varten. Liikuntahallilla aletaan laittamaan hiljentyneitä pisteitä kasaan. Viimeisille innokkaille annetaan aikaa ja tilaa vielä kokeilla mieluisia lajeja.	Liikuntahallin vahtimestari käy tarkastamassa tilat ja lukitsemassa ovet. Urheilukentän vahtimestari lukitsee jaikapallomaalit ja portit. Välineistö pakataan autoihin. Roskat vietään pois. Tiimejä kiitetään mukana olosta – hyvä me!	Palautepalavereja suunnitellaan, ajatuksia, tietoja, palauteita kootaan. Tapahtuman jälkeinen pitkä ajatus-prosessi on vasta alkanut. Näyttää kuitenkin siltä, että vuonna 2017 Kouvolassa liikutaan taas Rajattomasti!

RAJATONTA LIIKETTÄ!

Koko perheen esteetön liikuntaseikkailutapahtuma

Lauantaina 10.9.2016 Kello 10 - 14

Kouvolan urheilukenttä / Lyseon liikuntahalli
ja lähiympäristö. Vapaa pääsy!

Kouvolan
Vammaisjärjestöjen
Yhdistys ry
KVY

Lippupalloa
Tunnelijuoksua
Patukkapallorasti

Pallopelejä ja
-temppuja

Pyörätuolitanssia
Soveltavaa luistelua
Satuhierontaa

Bocciaa
Puhallustikkaa
Pöytäkeilausta

400 metrin
tempurata!

Anna
palautetta
ja voita!

Sisäcurlingia
Arpajaiset
Kahvio
Valokuvaus

Ponikärri-
ajelua
Poniagilitya
Valokuva-
suunnistusta
Geokätköilyä

Tule mukaan kokeilemaan kaikille sovellettuja lajeja! Ohjaajina alan ammattilaisia ja harrastajia. Aina löytyy hyvä syy liikkua! ☺

YHTEISTYÖSSÄ:

- Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry • Kymenlaakson AMK •
- Kymenlaakson Liikuta ry • Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry / KooKoo Juniorit / KooKoo Jäätäiturit • Kouvolan Jenkkipallo ry • Koivukaaren ponitalli •
- Kouvolan Terpsikerho • Kouvolan kaupunki, hyvinvointipalvelut • Matin Sakki •
- Kamera-73 Kuusankoski ry • Kymenlaakson Pelastuslaitos • Carea, Helmi Café •
- Etelä-Suomen Turvamiehet • Mielakka • Parik-säätiö •

LISÄTIETOA: www.rajatontaliiketta.com

RAJATONTA LIIKETTÄ!

Koko perheen esteetön liikuntaseikkailutapahtuma

Ponit löydät koulun pihalta!

Kurkkaa liikuntahallin tarjonta kääntöpuolelta!

Urheilukentän tarjonta löytyy kääntöpuolelta, kurkkaahan joi!

WC

Geokätkö on piilotettu tapahtuma-alueelle! Löydä kätkö koordinaattien perusteella (60°52'22.3"N 26°42'48.4"E) tai vinjeen avulla (Kurkista koloon kivialaan, joko arvaat jutun laidan?)
 Merkitse lokikirjaan oma nimesi merkiksi kätkön löytymisestä.
 Nappaa mukaan kätköitä myös merkki ja liimaa se passiini!

● INFO PISTEET

✚ ENSIAPU

⬆️ WC

Ⓟ PARKKIPAIKKA

Tervetuloa liikuntaseikkailupäivään!

Lyseon liikuntahallista löydät seuraavia lajeja:

Pyörätuolifianssi (Kouvolan Terpsikerho)
Soveltava luistelu (Kookoo Jäätaiturit)
Sisäcurling (KVV)
Puhallustikka (KVV)
Pöytäkeilaus (KVV)
Pöytäpelit (KVV)
Boccia (KVV)
Näkövammaisikäviämunnunta (KVV)
Sahieronta / riippukeinunta (Tmi Satucorento)
Pulmanurkkaus (Kyamk)
Pop-up valokuvauspiste (Kamera-73 Kuusankoski ry)
Valokuvasuunnistus ohjeet (Kyamk)
Helmi Cafén antimet ja arvontakojun löydät hallin yläkerrasta!

Urheilukenttä tarjoaa:

JÄTTIMÄINEN 400 metrin tempurata (Kyamk, Kouvolan kaupunki, hyvinvointipalvelut)
Lippupallo ja tunnelijuoksu (Kouvolan Jenkkipallo ry Indians)
Pallopeli ja -leikit (KymLi)
Pätkäkapallorasti (PoKLi)
Ratakelauksen esittelyä (Urheilija Niko Ristiranta)

Urheilupuiston koulun pihalta löydät:

Poniajelua / poniagilityä (Koivukaaren ponitalli)

Lähimaastosta löydät myös:

Katuliitupisteen, paras kuva palkitaan! Osallistu kisaan ottamalla kuva tuotoksesi josta se osoitteeseen rajatontaliiketta@gmail.com tai lataamalla kuva instagramiin tunnukseksi #rajatontaliiketta
Etsi myös geokätkö, joka on tehty tapahtumaa varten. Ohjeet kääntöpuolella!

MEIDÄT TUNNISTAT TUMMAN SINISISTÄ TUUBIHUIVEISTA!

[Tule rohkeasti juttusille!](#)

VALOKUVASUUNNISTUS

Täydennä rasteilta löytyneet tavut alla oleville viivoille ja ratkaise, mitä tavuista muodostuu! Oikean vastauksen voi tarkistaa pulmanurkan pisteeltä. Onnea suunnistukseen!

1	2	3	4	5	6	7
Ratkaisu: _____						

Kuinna onnistuimme? Palauteenne on meille tärkeä! Kaikkien palauteita antaneiden kesken arvomme perhelipun neljälle hengelle Mielakkaan tulevalle talvikaudelle! Kannattaa siis vastata! Voiton osuessa on talveksikin tekemistä ☺ Palautepisteeseen löydät liikuntahallin yläkerrasta.

Halutessanne voitte käydä antamassa palauteita myös tapahtuman kotisivuilla www.rajatontaliiketta.com tai lähettää sähköpostia rajatontaliiketta@gmail.com.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomi AMK opiskelijat Jenna ja Pinja tulivat oppimätetyönään vertaistuen ja verkostoitumisen merkitystä, heille juuri teidän apunne on ensiarvoisen tärkeä. Piipahtakaa pulmanurkassa ja antakaa halutessanne sähköpostiosoitteenne haastattelua varten.

☺ **KIITOS OSALLISTUMISESTANNE!** ☺

Huom! Varo näikäistä dinosaurusta, se haluaa saada juuri sinut liikkeelle!

TURVALLISUUS- JA PELASTUSSUUNNITELMA

25.8.2016

TAPAHTUMAN NIMI

Rajatonta Liikettä! Koko perheen esteetön liikuntaseikkailutapahtuma

AJANKOHTA

Lauantai 10.9.2016 kello 10–14

TAPAHTUMAPAIKKA, OSOITE JA PUHELINNUMERO

Kouvolan urheilukenttä
Sumulaaksonkatu 3, 45100 Kouvola
+35820 615 8266

Lyseon liikuntahalli
Palomäenkatu 31
45100 Kouvola
+35820 615 8270
Laitosmies: 0400 756776

OSALLISTUJAT

Kouvolalaiset (erityis)lapsiperheet ja muut kaupunkilaiset

JÄRJESTÄJÄT JA YHTEYSHENKILÖT:

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, ylempi amk opiskelija,
Riikka Tolvanen (tapahtumakoordinaattori) /
Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry (KVY) Pääjärjestäjä,
Mia Kalpa /
Kymenlaakson Liikunta ry (KymLi), Petteri Mäkelä /
Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys ry (PoKLi), Harri Setälä /
Kouvolan kaupunki, hyvinvointipalvelut (varhaiskasvatus),
Päivi Virtanen
Kouvolan kaupunki, hyvinvointipalvelut (erityisliikunta),
Johanna Partanen /
Koivukaaren ponitalli, Sanna suursalmi /
Kouvolan Jenkkipallo ry (Indians), Mika Lindholm /
KooKoo Jäätaiturit ja Kouvolan Terpsikerho, Hilla Turtiainen /
Carea, Helmi Café, Eeva-Liisa Uusitalo /
Kamera-73 Kuusankoski ry, Mika Hasu /
Etelä-Suomen Turvamiehet, Keijo Soikkeli /
Kymenlaakson pelastuslaitos, Tero Vanhamaa /

MUITA YHTEISTYÖKUMPPANEITA

Matin Sakki Oy, Parik-säätiö, Kouvolan aikuiskoulutuskeskus, Valkealan Opisto, Mielakka, Tmi Satucorento, muut yksittäiset vapaaehtoiset henkilöt

TÄRKEÄT PUHELINNUMEROT

Etelä-Suomen Turvamiehet / SPR Ensihoidon vastaava /
Ensiapu onnettomuustilanteissa 112 Poliisi 112 Myrkytyskeskus
09 471 977

TAPAHTUMAN TOIMINNAN KUVAUS

Liikuntatapahtuma tarjoaa kouvolaalaisille perheille mahdollisuuden liikkua yhdessä ja tutustua uusiin liikuntalajeihin. Tapahtuma esittelee myös vammaisurheilu- ja harrastuslajeja. Tapahtuma on suunnattu erityisesti perheille, joissa erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria. Tapahtuman liikunta- ja harrastuslajit ovat kaikille sovellettuja, turvallisia ja esteettömiä. Tapahtuma ajaa myös yhdenvertaisuuden ja yhdessä toimimisen ideaa. Rinnakkain voivat liikkua sekä tukea tarvitsevat kuin myös he, jotka pärjäävät ilman tukea.

Tapahtumaan osallistujat ovat siis eri-ikäisiä ja eri tavoin liikkuvia. Osalla osallistujista voi olla erityisen tuen tarpeita, liittyen liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen, ohjeiden ymmärtämiseen/kuunteluun ja toiminnanohjaukseen.

Tapahtuma on lähtökohtaisesti osa sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijan opinnäytetyötä, joka keskittyy kehittämään tukea tarvitsevien harrastusmuotoja. Tarkoituksena on myös tutkia ja seurata erityisliikunnan yhteistyöverkoston kehittymistä.

TAPAHTUMAN LAJIT / PISTEET

PAIKKA ALUEELLA	LAJI	VASTUUHENKILÖ	PAIKKA
LYSEON LIIKUNTA- HALLI	Pyörätuolitanssi	Hilla T.	Liikuntahalli
	Soveltava luistelu	Hilla T.	Liikuntahalli
	Sisäcurling	KVY / avustaja	Liikuntahalli
	Puhallustikka	KVY / avustaja	Liikuntahalli
	Pöytäkeilaus / pöytäpelit	KVY / avustaja	Liikuntahalli
	Boccia	KVY	Liikuntahalli
	Näkövammaiskivääri	KVY / avustaja	Liikuntahalli
	Satuhieronta / riippukeinunta	Kirsi L., Riikka T.	Liikuntahalli
	Valokuvauspiste "pop-up" / kuvaus	Mika H.	Liikuntahalli
	Pulmapähkinä	Jenna H., Pinja M.	Liikuntahalli
	Kahvio	Eeva-Liisa U.	Hallin yläkerta/kahvio

	Arpajaiset	KVY	Hallin yläkerta
URHEILU-KENTTÄ	400m temppurata	Riikka T., Päivi V. avustajat	Urheilukentän juoksurata
	Lippupallo / tunnelijuoksu	Mika L.	Nurmikenttä
	Patukkapallorasti	Harri S.	Nurmikenttä
	Pallopelejä/leikkejä	Petteri M.	Nurmikenttä
LÄHI-YMPÄRISTÖ	Poniajelu / agility	Sanna S.	Koulun hiekkapiha
	Valokuva suunnistus	Jenna H., Pinja M.	Tapahtuma-alue
	Geokätköily	Riikka T.	Tapahtuma-alue
	Katuliitutaide	Riikka T.	Asfalttialue

ARVIOITU YLEISÖMÄÄRÄ

200–500 henkilöä. Suurin arvioitu, samanaikaisesti paikalla oleva yleisömäärä 500 henkilöä

YLEISET TURVALLISUUSJÄRJESTELYT

Tapahtuma-alueelle ei ole erillisiä sisäänkäyntejä tai portteja. Tapahtuma-alueelle saavutaan kolmea reittiä: Lyseon liikuntahallin puolelta (Palomäenkatu, Tietotie), Lumon Areenan/urheilupuiston puolelta (Sumulaaksonkatu) tai Ässä-tornin suunnasta (Ilmarisenkuja).

Tapahtuma-alue käsittää yleiset liikuntapaikat, joille ajoneuvoilla ajo on kielletty. Ajoneuvoja varten ei tarvita erikseen liikenteenohjausta, sillä tapahtumaa varten ei ole järjestetty erikseen parkkialueita. Yleisöllä on käytössään liikuntahallin oma parkkialue, urheilupuiston yleinen parkkialue sekä Ässä-tornin parkkialue.

Pelastusajoneuvoille ja ensihoidolle on esteetön pääsy (kartta).

Liikuntahallin omaa pelastussuunnitelmaa on pyydetty, se toimitetaan liitteeksi heti kun se on saatavilla. Siitä tulisi käydä ilmi seuraavat seikat:

- Yleisön hätäpoistumisreitit hätä- ja vaaratilanteissa
- Alkusammutus- ja muun pelastuskaluston sijoittelu
- Toimenpiteet sähkökatkoksen tai muun vaaran uhatessa

Tiedossa on, että Lyseon liikuntahallissa on useampia hätäpoistumisreittejä. Ulko-ovien lisäksi poistumisreittejä on neljä, joista yksi sijaitsee parkkialueelta katsottuna vasemmassa laidassa, suurin hätäpoistumistie sijaitsee salin päädyssä (korkeat kaksoisovet) ja loput kaksi sijaitsevat liikuntavälinetillä, rakennuksen molemmissa päädyissä.

Hallissa on alkusammutuskalustona paloletkut, joita sijaitsee molemmissa kerroksissa: pääaulan vieressä, yläkerran katsomotilassa ja hallin liikuntavälinetilassa. Liikuntahallissa on myös turvakytkimet, joille ilmastoinnin saa hätäkatkaistua, sekä asianmukaiset palovaroitimet ja palotaulu.

Liikuntahallissa esillä olevissa toimintaohjeissa on osoite (Palomäenkatu 31, Kouvola) sekä laitospöytänumero (0400-756776).

Ensiapupaikkoja tapahtumasta löytyy kaksi, jotka ilmenevät ohessa olevasta kartasta. Suomen Punaiselta Ristiltä (SPR) on tilattu ensiaputiimi vastaamaan tapahtuman ensihoidosta.

Järjestyksenvalvoja tapahtumassa on vähintään kolme. Järjestyksenvalvonta tulee Etelä-Suomen Turvamiehiltä. He sijoittuvat urheilukentälle ja liikuntahallille. Järjestyksenvalvojat kiertävät tarvittaessa tapahtuma-alueella.

Koivukaaren ponitallin kaksi ponia sijoittuvat Urheilupuiston koulun sisäpihalle, hiekka-alueelle. Poneja varten on varattu tarpeeksi henkilöstöä ja maahan kiinnittämättömät aitaukset. Tämän pelastussuunnitelman liitteenä on Koivukaaren ponitallin oma pelastussuunnitelma tapahtumaa varten. Lisätiedot: Sanna Suursalmi. Sanna Suursalmella on EA1 ja EA2 valmius, joten hän osaltaan vastaa oman alueensa ensihoidon turvaamisesta.

Turvallisuusorganisaation johtopaikka on liikuntahallissa (vahtimestarin tilat).

Nestekaasupulloja tapahtumassa ei ole.

VR:n toimintaa tapahtumassa ei ole.

TURVALLISUUSORGANISAATIO

Tapahtuman turvallisuudesta vastaavat
Tapahtuman koordinaattori Riikka Tolvanen /
Tapahtuman pääjärjestäjä Mia Kalpa /
Etelä-Suomen Turvamiehet (järjestyksenvalvojat, joista luettelo myöhemmin)

MUUT TURVALLISUUSORGANISAATION JÄSENET

Petteri Mäkelä / (urheilukentällä tapahtuva toiminta)
Harri Setälä / (urheilukentällä tapahtuva toiminta)
Mika Lindholm / (urheilukentällä tapahtuva toiminta)
Hilla Turtiainen / (liikuntahallissa tapahtuva toiminta)
Sanna Suursalmi / (Lähiympäristössä tapahtuva toiminta)

JÄRJESTYKSENVALVONTA

Etelä-Suomen Turvamiehet (nimi ja tunnusluettelo)

TURVALLISUUSORGANISAATION TOIMINNAN KUVAUS

Tapahtuman yleisen turvallisuuden ylläpitäminen ja seuraaminen. Tilanteiden tiedottaminen ja tarvittaessa toimenpiteisiin ryhtyminen.

Järjestyksenvalvojien työvuorot ja vahvuudet: Järjestyksenvalvoja paikalla 4, kello 12–14 välisenä aikana.

Turvallisuusorganisaation viestintä tapahtuu puhelimen välityksellä. Ennen tapahtuman alkua varmistetaan puhelimien akun riittävyys ja yhteystietojen ajantasaisuus.

ENSIAPU / ENSIHOITO

Ensihoidon järjestämiseksi on tapahtumaan tilattu Suomen Punainen Risti (SPR). Tarvittaessa kutsutaan lisää ensihoidon ammattilaisia Kuusankosken ensihoitotiimistä, mikäli sattuu suurempi tai vakavampi onnettomuus. Tapahtuman työryhmässä on myös EA-taitoisia talkoolaisia.

SPR tuo tapahtumaan kaksi ensihoidon tiimiä. Kummassakin tiimissä on kaksi henkilöä. He sijoittuvat alueelle niille alueille, joissa arvellaan olevan eniten yleisöä. Tiimit liikkuvat jalkaisin, mikäli on tarvetta kiertää tapahtumassa tai syntyä ensiapua vaativa tilanne.

Ensihoidon vastaavana henkilönä toimii Arja Yläräkkölä. Tiimin jäsenten tiedot (nimi, koulutus, tehtävät, EA-taso) toimitetaan pelastuslaitokselle välittömästi niiden selvittyä, mikäli pelastuslaitos niitä vaatii.

Suurimpina riskeinä ovat erilaiset raajojen venähdykset ja revähdykset, liukastumiset ym. joihin ensiapuina KKK-hoito. Mahdollisten kehoon kohdistuvien iskujen (törmäykset ym., mitä voi vauhdikkaassa liikunnassa erityistarpeet huomioiden tapahtua) ensihoitona kylmäpakkauus ja vamman/tilanteen kartoitus, sekä jatkotoimenpiteet.

Ensihoitoa varten varattu tila liikuntahallissa: Aula

Ensihoitoa varten varattu tila urheilukentällä: Kentän jäähallin puoleinen laita, keskiosa.

Sairaanhoitoa vaativissa loukkaantuneiden kuljetusjärjestelyissä otetaan yhteys hätäkeskukseen. Toimintaohjeet onnettomuustilanteessa annetaan kirjallisena kaikille tapahtuman työntekijöille.

Ensiaputiimien varusteisiin kuuluvat asianmukainen EA-taito, EA-laukku, tapahtuma-alueen kartta, toimivat puhelimet.

Viestiliikenne järjestetään puhelimitse.

Muuta: ensiapupakkauksia sijoitettuna useammille lajipisteille sekä hallitiloihin, että urheilukentälle. Näin varmistetaan välittömän ensihoidon antaminen, mikäli ea-tiimi ei ehdi ensimmäisenä paikalle. Pisteillä olevat vastuuhenkilöt tai avustajat huolehtivat ensiapupakkauksien käytöstä.

ARVIO TAPAHTUMAN VAAROISTA JA RISKEISTÄ

Tapahtumaan osallistujat ovat eri-ikäisiä ja eri tavoin liikkuvia. Osalla osallistujista voi olla erityisen tuen tarpeita, liittyen liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen, ohjeiden ymmärtämiseen/kuunteluun ja toiminnanohjaukseen.

Liikuntatapahtuman ollessa kyseessä todennäköisin riski ja vaara on loukkaantuminen liikuntasuorituksen aikana (venähdys, nyrjähdys, liukastuminen, kaatuminen, yhteentörmäys, törmäys).

Erityistä tukea tarvitsevien perheiden vaarat ja riskit liittyvät edellä mainittujen lisäksi lasten ja nuorten mahdollisiin sairauksiin tai sairauskohtauksiin (esim. epilepsia, diabetes). Sairauskohtauksia voi ilmetä myös tapahtumaan osallistuvilla aikuisilla. Koivukaaren ponit voivat aiheuttaa allergisille/astmaatikoille reaktioita.

Koivukaaren Ponitallin pelastussuunnitelmassa on huomioitu riskit ja vaarat liittyen elämiin ja ponikäräjäjeluun, sekä yleiseen turvallisuuteen ponitallin lajipisteellä.

RISKIT JA RISKIEN HALLINTA

Liikuntasuorituksen aikana tapahtuvan vahingoittumisen ja syntyvien onnettomuuksien ehkäisemiseksi lajipisteillä on avustajia huolehtimassa sekä osallistujien turvallisuudesta, lajin opastuksesta ja välineiden huollosta. Useammalla lajipisteellä on ensiapupakkaus. Avustajilla ja muilla tapahtuman työntekijöillä on toimintaohjeet hätätilanteiden varalle.

Suurimpina riskeinä ovat eri raajojen venähdykset ja revähdykset, joihin ensiapuina KKK-hoito. Mahdollisten kehoon kohdistuvien iskujen (törmäykset ym., mitä voi vauhdikkaassa liikunnassa tapahtua) ensihoitona kylmähoito ja vamman/tilanteen kartoitus.

Ponien paikka on merkitty osallistujien tapahtumapassiin, jotta allergiset/astmaatikat voivat välttää alueen.

Mahdollisten lasten sairauksien hoito ja vastuu on pääasiallisesti lapsen mukana olevalla huoltajalla. Sairauskohtauksen sattuessa ensiaputiimi huolehtii toimenpiteistä ja jatkohoitoon saattamisesta. Mikäli ensiaputiimi ei ole lähettyvillä, toimenpiteisiin ryhtyy lähin vastuuhenkilö/avustaja.

Sairaskohtauksia ja tapaturmia varten tapahtumaan on pyydetty ensiapu/ -hoito tiimit (2 + 2 henkilöä), lisäksi useammalla pisteellä on ensiapupakkaus.

Sairaalahoitoa vaativan tapaturman tai onnettomuuden sattuessa hälytetään pelastustoimi paikalle. Tähän löytyvät ohjeet jokaiselta pisteeltä. Hälytysajoneuvot ohjataan tilanteesta riippuen joko liikuntahallin edustalle, urheilukentälle tai lähiympäristöön. Liikuntahallille hälytysajoneuvot ohjataan Kauppalankatua ja Palomäenkatua pitkin. Urheilukentälle hälytysajoneuvo ohjataan Sumulaaksonkadulle josta Topinkatua pitkin jäähallin ohitse urheilukentälle.

Toiminta hätätilanteessa -ohjeet tulevat erillisenä liitteenä infopisteille, sekä tapahtuma työntekijöille jaettavaksi. Infopisteillä sekä tapahtuman työntekijöillä on myös tapaturma/onnettomuusilmoitus, joka täytetään heti mahdollisen tapaturman jälkeen.

Tulipalon mahdollisuus alueella on tapahtumanjärjestäjien puolesta lähes olematon. Tapahtumassa ei käytetä pyrotekniikkaa eikä vaarallisia aineita.

Myrskyn tai ukonilman sattuessa, ihmiset ohjataan sisätiloihin suojaan (Lyseon liikuntahalli / Lumon Areena ja ulkona olevat toimintapisteen keskeytetään.

Sähkökatkoksen sattuessa toimimme liikuntahallin pelastussuunnitelman mukaan.

Kiipeilyä tapahtumassa ei ole. Yleiseen turvallisuudesta huolehtimiseen sisältyy myös lähiympäristön tarkkailu ja tilanteiden ehkäiseminen. Mikäli yleisön joukosta joku erehtyy kiipeämään siihen tarkoitettomattomaan paikkaan (katot, aidat ym), hänet ohjeistetaan tulemaan alas. Tarvittaessa tapahtuman henkilökunta ryhtyy toimenpiteisiin kiipeilijän alas saattamiseksi (avustus, ohjaaminen, pelastuslaitoksen paikalle kutsuminen).

Veden varaan joutumisen riski on olematon.

Häiritsevästi käyttäytyvien henkilöiden poistamisesta vastaavat järjestyksenvalvojat. Tarvittaessa tilanteen niin vaatiessa paikalle kutsutaan poliisi.

Mellakan, joukkotappelen tai pahoinpitelyn toimenpiteistä vastaa ensisijassa järjestyksenvalvojat. Paikalle hälytetään tällaisissa tilanteissa aina myös poliisi.

Muissa uhkaavissa tilanteissa (esim. ammuskelu tai pommiuhka), joka voi aiheuttaa yleisön ryntäämisen, tapahtuman työntekijät ohjaavat yleisöä turvaan. Urheilukentältä ohjataan ihmiset jäähallin tiloihin. Lii-

kuntahallissa syntyvässä tilanteessa ohjataan ihmiset mahdollisimman pian ulos joko pääovesta tai varauloskäynneistä (joita on hallissa pääoven lisäksi neljä).

Turvallisuusorganisaatio vastaa hälytysajoneuvojen ohjaamisesta/opastuksesta tilanteen niin vaatiessa. Mikäli tapahtumassa olevan avustaja on hätätilanteessa ottanut ohjat, hän vastaa hälytysajoneuvojen ohjaamisesta tai valtuuttaa toisen ihmisen vastaamaan siitä.

Turvallisuustiedot ja -ohjeet yleisö saa tarvittaessa infotiskeiltä, joita on kaksi. Infosta on löydettävissä myös tämä pelastussuunnitelma. Myös tapahtuman toimintapisteillä olevat henkilöt osaavat opastaa turvallisuusasioissa.

Erytisryhmiin kuuluvien henkilöiden turvallisuusjärjestelyistä hätätilanteissa vastaavat ensisijaisesti heidän mukana kulkevat huoltajat/avustajat. Tapahtuman henkilökunta huomioi erityistä tukea tarvitsevien turvallisuuden.

Tapaukset ja menettelyohjeet, joissa tapahtuma keskeytetään:

- Myrsky; ihmiset, jotka eivät halua poistua kokonaan tapahtuma-alueelta ohjataan sisätiloihin
- Uhkaavat tilanteet, kuten ammuskelu ja pommiuhka; ihmiset pyritään saamaan turvaan ja pelastuslaitos/poliisi paikalle

Muuta huomioitavaa: Tämän pelastussuunnitelman liitteenä on myös yleisölle jaettava tapahtumapassi, josta käy ilmi mm. wc tilat ja parkki-alueet, sekä toiminnalliset pisteet.

ALLEKIRJOITUKSET

Päivämäärä ja paikka:

Tämän pelastussuunnitelman on kirjannut

Riikka Tolvanen / tapahtumakoordinaattori

Ja sen on tarkastanut KVY:n edustaja

Mika Postila / Projektityöntekijä, Kouvolan Vammaisjärjestöjen Yhdistys ry

Anna palautetta! Merkitse rasti (x) sopivan hymynaaman alle.

Lisää alle halutessasi kommentit.

			
Yleinen tunnelma tapahtumassa			
Lajien monipuolisuus			
Lajien soveltavuus / saavutettavuus			
Tutustuin uusiin lajeihin			
Löysin uuden/kiinnostavan harrastuksen			
Ohjeiden/opastuksen selkeys			
Tapahtuma-alueella oli helppo kulkea			
Esteettömyys			
Tapahtuma-alueen siisteys / järjestelyt			
Sain tapahtumasta vertaistukea			
Löysin uusia kavereita			

Käännä! ->

Valitse kiinnostavin/kiinnostavimmat lajit:

☐ Pyörätuolianssi	☐ Soveiltava luistelu
☐ Sisäcurling	☐ Boccia
☐ Näkövammaistakivääri	☐ Puhallustikka
☐ Pöytäpelit / pöytäkeilaus	☐ Pulmanurkka
☐ Satuhieronta	☐ Riippukeinunta
☐ Ponikäräjäjelu	☐ Poniagility
☐ Katutaide	☐ Temppurata
☐ Lippupallo/ tunnelijuoksu	☐ Patukkapallo
☐ Pallopelit /-leikit	☐ Geokätköily

Kerro vielä, mistä sait tiedon tapahtumasta

☐ Tuttavani kertoi	☐ Tapahtuman kotisivuilta
☐ Harrastuspaikasta	☐ Urheiluseuralta /järjestöltä
☐ Sosiaalisesta mediasta	☐ Kouvolan Sanomista
☐ Tapahtumanjärjestäjältä	☐ Kouvolan kaupungin
☐ Kaupan ilmoitustaululta	☐ tapahtumakalenterista
☐ Näin banderollin Manskillä	☐ Jostain muualta, mistä?
☐ Koulusta	_____
☐ Päiväkodista	_____

KIITOS PALAUTTEESTANNE!

Muistattehan osallistua arvontaan!

Arvonta suoritetaan paikan päällä kello 14.

Hei kaikki vapaaehtoiset tapahtuman ”duunarit”! ☺

Tässä tarkempaa infoa lajien sijoittelusta ja kuka on vastuussa mistäkin. Taulukon alla on myös muuta tärkeää tietoa. Minuun saa ja pitää olla yhteydessä mieltä askarruttavista asioista!

LYSEON LIIKUNTA- HALLI (Palomäen- katu 31)	Pyörätuolitanssi	Hilla Turtiainen	Liikuntahalli
	Soveltava luistelu	Hilla Turtiainen	Liikuntahalli
	Sisäcurling	Moniottelu Team	Liikuntahalli
	Puhallustikka	Opiskelijat	Liikuntahalli
	Pöytäkeilaus / pöytä- pelit	Opiskelijat	Liikuntahalli
	Boccia	Opiskelijat	Liikuntahalli
	Näkövammaiskivääri	Mira Piispa	Liikuntahalli
	Satuhieronta / riippu- keinunta	ei avustajaa (Riikka Tolva- nen)	Liikuntahalli
	Valokuvauspiste ”pop-up” / kuvaus	Mika Hasu co.	Liikuntahalli
	Pulmapähkinä + valo- kuvasuunnistus ohjeet	Jenna Haapala, Pinja Markka- nen	Liikuntahalli
	Kahvio	Eeva-Liisa Uusimaa	Hallin yläkerta/kah- vio
	Arpajaiset	KVY	Hallin yläkerta
URHEILU- KENTTÄ (Sumulaak- sonkatu 3)	400m temppurata	Riikka Tolva- nen, Päivi Virta- nen, Satu Hä- mäläinen +Val- kealan opisto 10 opiskelijaa	Urheilukentän juoksurata
	Lippupallo / tunneli- juoksu	Mika Lindholm	Nurmikenttä
	Patukkapallorasti	Harri Setälä	Nurmikenttä
	Pallopelejä/leikkejä	Petteri Mäkelä	Nurmikenttä
LÄHIYMPÄ- RISTÖ (Urheilupuis- ton koulu + muu tapah- tuma-alue)	Poniajelu / agility	Sanna Suur- salmi	Koulun hiekkapiha
	Valokuvasuunnistus	Jenna Haapala, Pinja Markka- nen	Tapahtuma-alueen ympäristö
	Geokätköily	Riikka Tolvanen	Tapahtuma-alue
	Katuliitutaide	(Riikka Tolva- nen)	Asfalttialue urheilu- kentän/jäähallin lä- histöllä

INFO tiskit 2 kpl, liikuntahalli ja urheilukenttä -> Hallin infotiskin huolehtii KVVY, urheilukentällä Kati Lustman. Infotiskeille tulee tapahtumapassit jotka jaetaan yleisölle, pelastussuunnitelma ja toimintaohjeet, sekä yleinen ohjeistus (wc sijainnit jne.).

Minä kierrän alueella ja jokaisella pisteellä, myös infoilla.

Joka pisteellä ohjeet lajista, saatavilla myös etukäteen tarvittaessa (laita minulle tästä viestiä). Myös perehdytystä lajeihin on saatavissa minulta. Pisteille tulee myös EA-pakkaus ja toimintaohjeet hätätilanteen varalta. Jos sinulla on ensiapukortti voimassa, se on hieno juttu, mutta ei pakollinen. Tapahtumassa on kaksi SPR:n ensiapupistettä (liikuntahallissa ja urheilukentällä) ja ponipisteellä on myös täysi EA-valmius.

Joka pisteellä olisi hyvä olla ainakin kaksi henkilöä. Hallissa lajipisteelle riittää yksikin henkilö (mikäli et ole saanut kaveria itsellesi) sillä samassa tilassa on useampia vastuuhenkilöitä, jolloin tukea ja apua on saatavilla. Tauottakaa myös toinen toisianne! Tauolla on tilaisuus käydä kahvilla, vessassa ja kiertelemässä. Myös minä voin tulla tauottamaan.

Edellisenä iltana liikuntahallille pääsee valmistelemaan paikkoja. Mikäli pääset mukaan, ilmoita minulle niin sovitaan aika. Hallilla erotellaan eri lajipisteet sähkölaidoilla. Urheilukenttä valmistellaan tapahtuma-aamuna. Aamulla olisikin suotavaa olla ajoissa paikalla, viimeistään kello 8.30.

Tapahtuma-aamuna yhteinen kokoontuminen kello 8.30, jossa käydään päivä ja pelastussuunnitelman asioita vielä läpi.

Laita minulle puhelinnumerosi, mikäli minulla ei sitä vielä ole, niin teen listan kaikista tapahtuman "duunareista". Olen itse 8.-9.9 lomalla päivätyöstä ja hoitamassa tapahtuman viimekäden asioita, minut tavoittaa numerosta 040 xx xxxxx. Myös tapahtumapäivänä olen puhelimitse tavoitettavissa, jos jokin pulmatilanne syntyy.

Mahtavaa, että olet mukana! ☺

- Riikka

Tämän tapahtuman mahdollistivat

Kiitokset yhteistyöstä myös: Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus, Valkealan Opisto, Hiusstudio Vanilla, Moniottelu Team, Pekka Hyysalo / Team Fight Back, KooKoo, Teboil, Ompelupuoti Omppis, Päiväkoti Nurmilintu, Malike, Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAA ry, Tmi Satucorento, Niko Ristiranta, M&P Paino Oy sekä kaikki muut apuna ja tukena olleet!

Rajatonta liikunnan riemua!

Temppurata 400m

1. *Hämähäkin verkko* -> twist narut ja kuormaliinat/sidontaliinat viritettynä esim. aitoihin. Välineistöä tähän urheilukentän varastolta. Twist-narut Riikalta.
Tarkoituksena läpäistä verkko. Tehtävää voi vaikeuttaa ja yrittää läpäistä verkko koskettamatta naruja. Escape mahdollisuus, eli verkon voi kiertää halutessaan. Naruun koskettamisesta ei välitetä, yritys tärkein!
2. *Veto/työntö* -> mahalauta + köysi: aikuinen köyden päässä, lapsi vetää itsensä mahalaudalla (tai pyörätuolissa istuen) aikuisen luokse. Tämän jälkeen lapsi työntää aikuisen laudan päällä tai muutoin ohjaten maaliin.
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat huolehtivat myös mahalautojen palautuksesta ja välineiden huollosta. Nämä avustajat pitävät silmällä myös ykkösrastia ja huoltavat sitä tarpeen mukaan.
Avustajat:
3. *Ylitys/alitus* -> lasten matalat aidat / paksut narut: ylitys
korkeat aidat / korkeiden aitojen välissä naru: alitus
useammalla radalla eri vaihtoehtoja, mistä kulkea tämä esterata
4. *Norsupallon kuljetus* -> autonrenkaista ja tötteröistä koottu pujottelurata
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat huolehtivat myös pallojen palautuksesta ja radan huollosta. Nämä avustajat pitävät silmällä myös kolmosrastia ja huoltavat sitä tarpeen mukaan.
Avustajat:
5. *Liikennevalojuoksu* -> lähtöviivalta maaliin liikenteenohjaajan näyttämien opasteiden mukaan (punainen: stop, keltainen: odota/hiljennä, vihreä: kaa-sua!)
Lapsen mukana kulkeva aikuinen, tai miksei lapsi itse, liikenteenohjaajaksi Pitkä juoksumatka, jossa saa mennä opastimen ohjaamana lujaa!
6. *Tarkkuusheitto/vieritys* -> erikokoisia palloja + erikokoisia ämpäreitä, vateja, saaveja, sateenvarjoja (pystyssä, roikkumassa tai maassa vierittämistä varten) Myös hernepussit voisivat olla vaihtoehto pallonheitolle.
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat huolehtivat myös pallojen/hernepussien palautuksesta ja välineiden huollosta.
Avustajat:

7. *Hupsu pallon pomputus / kuljetus maaliin* -> erilaisia, erikokoisia palloja pomputeltavaksi tai muutoin kuljetettavaksi (jalkapallo, koripallo, lentopallo, jumppapallo, tennispallo) matkalla voi olla myös kartioita kierrettäväksi jommaltakummalta puolelta. Kuljetusvälineinä omat kädet, jalat sekä valikoima hassuja välineitä, kuten sanomalehtimaila, sählymaila, lasten harava, harja... Pallot saa perillä laukoa maaliin!
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat huolehtivat myös pallojen palautuksesta ja välineiden huollosta.
Avustajat:

8. *Frisbeen heitto* -> frisbeekiekkoja/pehmokiekkoja tai vaikkapa paperilautasia, joita yritetään saada heitettyä hulavanteen keskelle. Vanteita siellä täällä eri kohdissa.
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat ohjaavat yleisöä kiekkojen palautuksessa. Avustajat vastaavat välineiden/radan huollosta.
Avustajat:

9. *Ilmapallot ja sanomalehtimailat* -> Ilmapallot kiinnitettyinä, yritetään osua sanomalehtimailalla. Ei tarvinne avustajaa, kun mietitään kentältä sopiva paikka, johon voi pallot viritellä. Jos avustajia riittää, tähän voi tulla.

10. *Reikälakana* -> erikokoisia reikiä isossa lakanassa/kankaassa, joiden läpi yritetään heittää häntäpalloja
2 avustajaa kannustamassa ja ohjaamassa. Avustajat ohjaavat yleisöä häntäpallojen palautuksessa. Avustajat vastaavat välineiden/radan huollosta.
Avustajat:

Jätetään reilusti tilaa eri rastien välille, ettei synny jonoa. Käytetään parhaan mukaan koko kenttää hyödyksi, pois lukien nurmikenttä! Kentän molemmissa sisään-tuloissa jätetään alue tyhjäksi, jotta nurmikentälle on esteetön pääsy.

Pitkälle suoralle jätetään tilaa radoille 6-8 ratakelauksen esittelyä varten! Tämä alue merkitään tötteröillä.

Avustajan tärkein tehtävä on kannustaa perheitä, niin lapsia kuin aikuisia, liikkumaan. Hän ohjaa ja neuvoo tarvittaessa. Avustaja pitää huolta yleisestä turvallisuudesta: turvallinen toiminta, ruuhkien syntymisen välttäminen.

Avustaja pitää huolta välineistä: mahdolliset esteet/radat pysyvät kunnossa, pallot ym. materiaalit ovat kunnossa. Jokaiselle pisteelle tulee oma ohjaajan "mappi", jossa nämä lajien ohjeet, sekä toimintaohjeet ja raporttiohjeet onnettomuustilanteen varalta. Jokaisella toimintapisteellä on myös varattuna roskapusseja, nenäliinoja/talouspaperia, sekä ensiapupakkaus.

Rajatonta Liikettä! - tapahtuman yhteistyöverkoston teemahaastattelun runko

Tapahtuman järjestämistä (tammi-elokuu) koskeva palaute

1. Tapahtuman kiinnostavuus, mikä sai lähtemään mukaan?
2. Näettekö tapahtuman tuovan jonkinlaista hyötyä omalle toiminnallenne? Mitä?
3. Oliko tiedon saanti tapahtumasta ja sen tarkoituksesta riittävää?
4. Mikä oli tapahtuman merkitys juuri teille?
5. Yhteydenpito koordinaattorin ja teidän välillänne, oliko toimivaa/aktiivista/selkeää/riittävää? Mikäli ei, mitä tulisi kehittää?
6. Järjestämiseen liittyvät ajatukset, mitä asioita teidän tuli osata ottaa huomioon omalta osaltanne?
7. Asiat, joita olisi hyvä kehittää tapahtuman *järjestämisen* suhteen, tai joihin olisi pitänyt kiinnittää paremmin huomiota? (omalta osaltanne ja/tai koordinaattorin osalta)
8. Kuinka selkeä näkemys teillä oli omasta osuudestanne tapahtumassa?
9. Oliko tapahtuman järjestämistä koskeva aikataulu riittävä?

Tapahtuman yhteistyöverkosta koskeva palaute

1. Millaisena koitte yhteistyön verkoston muiden jäsenten kanssa?
2. Yhteistyöpalaverit, oliko niitä riittävästi ja saiko niistä tarvittavaa tietoa?
3. Miten tiedonkulku sujui verkoston sisällä?
4. Syntyikö yhteistyöverkостossa tunne yhdessä tekemisestä? Mikäli ei, miten sen olisi mielestänne voinut saada aikaan paremmin?
5. Näettekö syntyneen yhteistyöverkoston toiminnan (lasten ja nuorten soveltavan liikunnan/harrastustoiminnan kehittäminen Kouvolassa) jatkossa mahdollisena? Millaisia mahdollisuuksia näette?
6. Haluatteko olla jatkossa osa ko. yhteistyöverkosta tai osa Kymenlaakson erityisliikunnan verkosta?
7. Löysittekö tapahtuman kautta uusia yhteistyökumppaneita/verkostoja?
8. Toiko yhteistyöverkosto uutta tietoa tai ajatuksia oman toimintanne kehittämiseksi? Mitä?
9. Löysittekö yhteistyöverkoston kautta keinoja tai toimintamalleja kehittää toimintaanne? Mitä?
10. Saitteko tukea ja kannustusta?
11. Miten voimme yhdessä kehittää verkosta toimivammaksi?

Tapahtumaa (10.9.2016) koskeva palaute

1. Millaisena koitte yleisön tunnelman tapahtumassa?
2. Oliko oma osuutenne suunniteltu tarkkaan?
3. Oliko toimintapisteellänne tarpeeksi henkilöitä ohjaamassa?
4. Tiedonkulun sujuvuus tapahtumapäivänä?
5. Riittikö toimintapisteellänne kävijöitä? Mikäli ei, mistä luulette sen johtuneen?
6. Huomiot ja kehittämissuhteet, mikäli vastaavaa toimintapistettä järjestetään uudelleen?

7. Miten tapahtuman organisointi mielestänne onnistui?
  - a. mikä oli erityisen onnistunutta?
  - b. mikä on ehdoton kehittämiskohde?
8. Oliko tapahtuman kesto (klo 10–14) mielestänne yleisöä palveleva?
9. Saitteko yleisöltä palautetta omasta toiminnastanne? Jos, niin mitä?
10. Millainen tunnelma teille jäi tapahtumasta?

Tapahtuman markkinointia koskeva palaute

1. Oliko tapahtumaa mielestänne markkinoitu riittävästi ja riittävän monipuolisesti?
2. Osallistuitteko itse markkinointiin?
3. Millaiseksi arvioisitte tapahtuman näkyvyyden?
4. Millaisena koitte tapahtuman kotisivujen (www.rajatontaliiketta.com) toimivuuden?
5. Mitä tulisi jatkossa huomioida markkinoinnissa?

Palaute koordinaattorille

1. Miten yhteistyö ja yhteydenpito välillämme sujui?
2. Miten luotettavaksi koit yhteistyön ja tapahtuman organisoinnin koordinaattorin kanssa?
3. Millaisena näet koordinaattorin tehtävänkuvan prosessissa?
4. Vapaa sana, terveiset, risut, ruusut..